

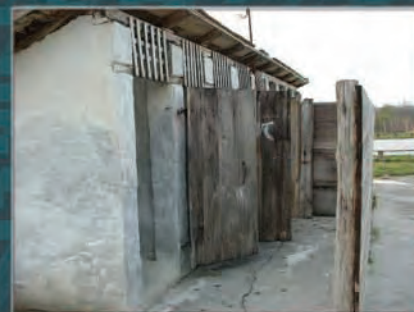
Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 9. svibnja. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 15



Intervju:
Berislav Skenderović

**Osnovna škola u
Bačkom Monoštoru**

**Uvjeti za
srednji vijek**



**Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 časa dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za ceo svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.**



**VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI**



• DDOR NOVI SAD • AD



OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Osnovna škola u Bačkom Monoštoru
Uvjeti za srednji vijek.....6,7

Ivan Torov
Tonuće u košmar.....10

Sonja Badel
Uloga jedne smrti u politici.....11

Intervju
Berislav Skenderović.....12-14

Reportaža
Srijemska Mitrovica.....18,19

Manjinski izbori u Hrvatskoj
Primjedbe na proceduru.....23

Ekskluzivno: Silvija Talaja
Voljela bih se vratiti u TOP 20.....47

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Zoran Miler

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

V. D. DIREKTORA I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

TAJNICE REDAKCIJE: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Kružea pronevjera

Izgleda da smo uhvaćeni s rukama u tuđem džepu. Najnovija afera – šećerna – kojoj je središte, eto, opet kod nas, u zapadnim medijima nazvana je »bestid - nom prevarom trgovaca s Balkana«. Posljedica – tromjesečna zabrana povlaštenog izvoza šećera u Europsku uniju iz Srbije i Crne Gore. Nedavno se slično dogodilo i u Hrvatskoj, EU je reagirala, ali to tada nije bila dovoljna opomena i za susjede s ove strane Dunava. Tajnoviti posao sa šećerom očito se nekima osladio.

A stvar je, kako isplivava, vrlo jednostavna: šećer kruži iz Europske unije u SCG i nazad, a pri svakom krugu netko skine proviziju. Neimenovani funkcioner OLAF-a (Ured EU za suzbijanje pronevjera) izjavio je da postoji »utemeljena sumnja da se vrši kružea prevara, a to znači da se iz EU, uz velike premije, izvezeni šećer u zapadnobalkanske zemlje prikazuje kao da je podrijetlom iz tih zemalja i bez carine se ponovo uvozi u Europsku uniju.

Isti funkcioner OLAF-a je, iako ovaj Ured konkretne podatke ne objavljuje, operaciju podrobno i opisao, naglasivši da je bilo slučajeva i da su kamioni sa šećerom uvezenim iz EU odmah iz Srbije vraćani kao »domaći izvoz« u EU, ali tako što su samo kao gornji sloj tovara, na kamion stavljane vreće s pravim domaćim šećerom, dok je ispod ostao isti, u EU upakirani proizvod.

Povlašteni režim, koji je SCG uživala prilikom izvoza u EU vlastitih viškova šećera, sada je, dakle, ukinut, a šteta je nemjerljiva. Ne samo zato što je izgubljen, makar i privremeno, dobar posao i za državu značajan novac, nego je državni kreditet dodatno uzdrman. Povlašćeni uvoz iz SCG u EU trebala je biti pomoć Zapada koja će stimulirati ovdašnje proizvođače i izvoznike, a dogodila se sramota. Opća je ocjena europske administracije da je u ovom slučaju riječ o »korištenju preferencijalnih trgovinskih sporazuma za nečasne svrhe«.

Ostane li zabrana uvoza od strane EU na snazi i nakon tri mjeseca, domaće će šećerane zadesiti velika nepogoda, s obzirom da se nakon ovogodišnje kampanje pretrade šećerne repe u nas očekuje čak 200.000 tona viška šećera. Bez povlaštenog statusa u Europskoj uniji, dobrog kupca neće biti na vidiku.

To što ovaj biznis nije mogao biti jednostran, što je, dakle, i s europske strane moralo biti zainteresiranih subjekata s ljepljivim prstima, za nas ni najmanje ne smije biti bitno. Naše je da istraga o slučaju bude nezavisna i neometana i da se odgovornima, ako se prevara dokaže, sudi. Na zapadnoj strani to će se, bez sumnje, i dogoditi. A u zemlji u kojoj se šećerane kupuju za po 3 eura, valjalo bi, ako ništa drugo, objelodaniti sve putove koje taj slatki proizvod prolazi.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 1. 5.

Takse za ulazak stranaca u Srbiju
skuplje 10 puta



NEDJELJA, 4. 5.

Božidar Đelić:
»Sablja« košta, ali se isplati



PETAK, 2. 5.



Sahranjen hrvatski general
Janko Bobetko

PONEDJELJAK, 5. 5.

Haaška optužnica protiv
Simatovića i Stanišića



UTORAK, 6. 5.

Razgovori predstavnika
medija i Vlade Srbije



SUBOTA, 3. 5.

Rafail Ruskovski: I manjinski
mediji u privatizaciji

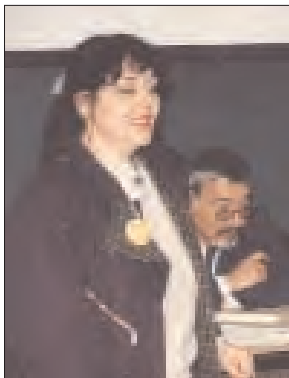


SRIJEDA, 7. 5.

Prva sjednica
Ustavne komisije



MNOGO POSLA



Što se tiče novog ustava Srbije, očekujem da će on biti završen u roku koji može biti pomeren jedino zbog toga što smo imali vanredno stanje u Srbiji, koje nije stanje u kojem možete na potpuno jasan i otvoren, svima vidljiv način da raspravljate o ustavnim rešenjima, ali u toku ove godine bi trebalo da imamo ustavna rešenja usaglašena na najširem mogućem nivou. Skupština Srbije je obavila svoj deo posla usvajanjem Zakona o postupku promene ustava i prihvatanjem poimence, članova Ustavne komisije i na njima je sada da urade svoj deo posla i da o svakom detalju, svakoj nesuglasici obaveste javnost u Srbiji, jer se radi o našem ustavu. Ustav će biti dobar ako građani Srbije vide šta je u tom ustavu dobro po njih i po njihov svakodnevni život. **Gordana Čomić**, potpredsjednica Narodne skupštine Srbije, »Dnevnik«, 6. svibnja 2003.

TITO JE ŽIV?



Kada sam poslao zahtev za nabavku novog frižidera za Ambasadu u Vašingtonu, verovali vi ili ne, dobio sam od SMIP šifrovani odgovor. Naše ambasade još uvek nisu reformisane u dobroj meri. Neke od njih ni ne znaju da je pao berlinski zid, da je Tito mrtav, razgovore vode u gluvim sobama. Na prozorima, kao u Vašingtonu, još su rešetke... Oni deluju verujući još uvek da su okruženi neprijateljima koji vrebaju. I deo dijasporae gaji ozbiljne sumnje prema njima. Drugi deo je u čudnom odnosu sa njima. Upravo takve ambasade su 50 godina delile dijasporu na lojalne i subverzivne. A mi sada tamo imamo moderne mlade obrazovane ljude, koji su usvojili zapadne stavove i koji ne žele da vode bespredmetne razgovore. **Milan St. Protić**, sekretar Agencije za odnose s dijasporom, »Blic«, 5. svibnja 2003.

SAMO SLOGA...



Stanovnici Zapadne Europe ponose se svojim herojima, a mi svoje kriminaliziramo kao i Domovinski rat. Na primjeru Bobetko vidi se žalosna činjenica da je hrvatski narod, iako malobrojan, razjedinjen. **Ivić Pašalić**, predsjednik Hrvatskog bloka, »Vjesnik«, 4. svibnja 2003.



MALO LUKAVSTVO

Vlada je išla rubom ponora u sukobu s Hagom, braneći dostojanstvo Domovinskog rata i generala Bobetka. Iako je povukla neke poteze, koji su izgledali kao da ona prihvata optužnicu, učinila je to kako bi se izbjeglo veće zlo i sačuvao dignitet generala Bobetka. **Zdravko Tomac**, potpredsjednik Sabora RH, »Novi list«, 4. svibnja 2003.

ŽENSKA NEMOĆ

Kod nas je tako malo žena na izvršnim funkcijama! Primjerice, pozicija ministrice obrane je sigurno odgovorna, ali to je funkcija ovisna o premijeru i predsjedniku. U vrhu stranačke politike, osim Vesne Pusić, zapravo nema niti jedne žene. Međutim, lako je moguće da na nekim izborima Vesna Pusić postane premijerka ili predsjednica države. No, bojim se simbolizma, izbora koji će pokazati nedostatak količine. To je primjer s Margareth Thatcher i Indrom Gandhi. Naime, poluge moći i dalje ostaju u rukama muškaraca. **Dr. Petar Turčinović**, socijalni psiholog, »Večernji list«, 4. svibnja 2003.



RAK-RANA



Kako stvari stoje, privatizacija je i ovoj vlasti rak-rana. Ni ova vlast nije imala (ili se, možda, nije usudila pronaći) pravi odgovor na taj neugodni problem. Bivši su pali upravo na toj temi, a ako je suditi po posljednjim aferama (Sunčani Hvar, privatizacija PIK-ova...), ni ovi sadašnji neće ništa bolje proći. **Zlatko Kramarić**, saborski zastupnik, »Glas Slavonije«, 6. svibnja 2003.

Dujizmi

///Što je manje konja, narod je sve više potkovan.

///Gladni se stalno jedu.

///Nepismeni nam najviše stavljaju točku.

///Žena je kao slavuj ili pas, ili pjeva ili laje.

Dujo Runje



Piše: Mato M.M.
Groznica

Smatram da se rad Vijeća ne bi trebao zasnivati na platformi pozicija-opozicija, jer u okolnostima u kojima se hrvatski narod nalazi nužno je koncentriranje svih raspoloživih snaga, bez obzira na različitost mišljenja

Povodom podjela u Hrvatskom nacionalnom vijeću

Institucija važnija od pojedinaca

Nakon više od četiri mjeseca od elektorske skupštine hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori, mada još uvijek nema opipljivijih rezultata iza kojih bi se moglo reći da stoji HNV (uglavnom su to istupi pojedinaca), već je moguće ponešto konstatirati i na nešto kritički ukazivati.

Iako je HNV konstituiran na razini Srbije i Crne Gore, na temelju demografske strukture hrvatskog naroda, glavnina njegovih aktivnosti će se svakako događati na području Vojvodine. Upravo po toj logici stvari i predviđena su četiri potpredsjednička mjesta u Vijeću. Najveća koncentracija hrvatskog naroda je vjerojatno u Subotici i okolici, te je razumljivo što su tu Hrvati i najviše organizirani u razne udruge, počevši od kulturnih, političkih i drugih i to je jedan od razloga što Hrvati sa širih prostora na Suboticu gledaju s uvažavanjem.

ZASTUPATI INTERESE SVIH:

Nažalost, ono što je prednost, često biva i nedostatkom, te je i ovdje to pogodnije tlo za organizirano djelovanje hrvatskog nacionalnog bića, uvjetovalo i mnoge podjele i jazove koji razboritu čovjeku nameću jedno jedino pitanje: Zašto?

Evidentno je da je u rad Vijeća inkorporirano i političko i kulturološko biće hrvatskog naroda (ili barem njegov veći dio), čime se dobila široka zastupljenost baze, što je dobar način da se ima sluha za probleme i inicijative koje se javljaju tamo gdje se njihovim rješavanjem ili provođenjem neposredno pridonosi interesu jednog naroda.

Ono što je mene osobno zaintrigiralo da se angažiram, jeste upravo to da je moguće participirati u najvišem predstavničkom tijelu svog naroda, a da se pri tom ne moram deklarirati isključivo kao politički aktivist, već naprotiv, kao osoba koja će veoma izravno artikulirati interese naroda kome pripada, odnosno imati mogućnost provođenja tih interesa.

Jasno je da je politika svaki javni posao, ali ono što se obično svrsta-

va pod politiku često upravo to nije, već se pretvara u osobne ili pak interese grupa. Kroz rad Vijeća vidim upravo mogućnost zastupanja interesa cjelokupnog hrvatskog naroda na ovim prostorima, uvažavajući posebnosti pojedinih regija, povijesnih činjenica i drugih razloga za različit pristup.

Iako su u formiranju vijeća sudjelelovala tzv. dvije struje, može se reći da je tu ipak zastupljenost mnogo šira od onoga što se na prvi pogled može zaključiti. Ako u radu Vijeća sudjeluju predstavnici političkih partija, kulturnih udruga, udruga intelektualaca, Crkve i dr., to svakako ne može biti svrstano pod dvoblokovsku podijeljenost. Naprotiv, ako tako promatramo stvari, ovdje imamo mnogo više različitih stavova i interesa, ali svi imaju zajednički imenitelj. Čak i one strane koje na izgled stoje jedna naspram druge, po mom mišljenju imaju isti konačni cilj, a to je: dobro svom narodu. To se jasno može vidjeti iz dosadašnjeg, kako organiziranog, tako i pojedinačnog djelovanja. Dakle, ono što bih htio podvući, jest to što ne vidim programski bitne razlike bilo koje od opcija, već naprosto različit pristup, te je naša osnovna zadaća da te različitosti skladno objedinimo u cjelinu, kako bi čim prije mogli pokretati inicijative i donositi odluke od kojih će hrvatski narod imati koristi.

NEOPHODNI TRUD I MUDROST:

Svakako da treba razborito uvažavati stavove o tome kako ostvariti napredak, te to što netko zastupa mišljenje da treba raditi na jedan ili drugi način, to je bogatstvo koje se mora uvažavati, a ne isključivošću dovoditi do toga da se paralizira rad institucije. Uvjeran sam da je dogovor moguć, ali je za to potrebna dobra volja svih, odnosno premošćivanje taština koje rijetko kada donose dobrobit. Činjenice, kao što su odnos snaga u Vijeću, svakako nisu, niti smiju biti, isključivi obrazac kako postići pojedine dogovore, ali su krajnji način za kojim se poseže, ako se kroz rad Vije-

ća ne usuglase stavovi i ne dođe do optimalnog rješenja.

Smatram da se rad Vijeća ne bi trebao zasnivati na platformi pozicija-opozicija, jer u okolnostima u kojima se hrvatski narod nalazi nužno je koncentriranje svih raspoloživih snaga, bez obzira na različitost mišljenja, kako bi se omogućilo da se čim prije interesi hrvatskog naroda institucionaliziraju. Naime, bez obzira na to što instituciju čine pojedinci, važnost institucije uveliko nadilazi značaj pojedinca. Svakako treba poraditi i na pronalaženju pri-tajenih kapaciteta, kojih zasigurno ima, ali su zbog raznih okolnosti još uvijek nedovoljno blizu površine i trebat će truda i mudrosti da ih se angažira.

Kada je o ovome riječ, na primjer, Beograd ili Srijem nisu zastupljeni u Vijeću u onoj mjeri u kojoj raspolazu kako kvantitetom, tako i kvaliteta. Ta nedovoljna angažiranost pojedinih prostora je cijena blizine poznatih događanja u proteklom desetljeću, ali tim više bi u budućnosti na takvim prostorima trebalo nastojati vratiti vjeru da se slobodno može pokazivati identitet naroda kome se pripada.

Nakon konstituiranja Vijeća te izbora dužnosnika, predstoji još mnogo posla prije nego će rezultati rada Vijeća biti vidljivi. Naime, tek nakon formiranja Odjela i Odbora, odnosno usvajanja njihovih programa rada, moći će se govoriti o Vijeću kao instituciji u pravom smislu riječi. Razboritim formiranjem, te angažiranim djelovanjem u njima, vidjeti će se koliko smo zaista svjesni uloge koja nam je povjerena, odnosno u kojoj mjeri smo u stanju premostiti razlike koje nas još uvijek sputavaju.

Ono na što hrvatski narod ima pravo i što očekuje od HNV-a jest sustavno i urgentno rješavanje mnogih problema, te se nameće osnovno pitanje: imamo li pravo ignorirati potrebe svoga naroda.

Autor je potpredsjednik HNV-a i asistent na Saobraćajnom fakultetu u Beogradu

Osnovna škola »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru opasna po život i zdravlje

Uvjeti za srednji vijek

Unatoč upozorenjima, zabranama i traženju pomoći, monoštorski mališani i dalje nastavu pohađaju u ruševnim i nezdravim objektima, s nedovoljno stručnim kadrom

Piše: Dušica Dulić

U Bačkom Monoštoru, uz samu granicu s Republikom Hrvatskom, pojedini objekti Osnovne škole »22. oktobar« stari su već dvije stotine godina. Jedino što je u ovoj školi za pohvalu i divljenje je njezina povijest, a sve više i smjelost onih koji svakodnevno provode vrijeme u njoj.

Dio škole građen je u XVIII. stoljeću, a od tada se ne pamte veći zahvati na tom starom objektu osim jedne dogradnje iz 1985. godine.

ŠTAKORI I MIŠEVI: Sve je kao i neka - da, stari podovi, plafoni, peći po učionicama, poljski WC, štakori i miševi u dvorištu. U takvim uvjetima uče mali Monoštortci, njih 388 u 16 odjeljenja. U takvim uvjetima radi i 28 nastavnika. Takve škole se mogu vidjeti samo još u starim filmovima. I, nažalost, u Monoštoru!

Kako govore mještani toga, većinski hrvatskog (šokačkog) sela, škola je zasigurno, po uvjetima za rad, najgora u Vojvodini i nije im na čast. Dio po dio školskih objekata se iz godine u godinu zatvara, mališana je sve više, stručnog kadra sve manje, a motivacije za ostanak mladih u selu gotovo da i nema. Poslije takve osnovne naobrazbe, nije ni čudo što se veoma mali broj njih odvaži nastaviti obrazovanje.



Za sve vrijeme duge povijesti škole uvijek su na njoj rađene manje restauracije, da ne kažemo krpljenja, tek toliko da bi se ot - počela nova školska godina. Inspekcija naloži popravke, recimo, plafona, i onda, po - četak nove školske godine označe podšivne daske za plafon i nastava može početi! Mještani s negodovanjem gledaju na takve uvjete školovanja svoje djece, a direktor škole *Siniša Milivojević* kaže kako je stanje u državi teško i da se to odražava na kompletnu situaciju u svim područjima djelovanja u zemlji, pa tako i na obrazovanje.

»Izgradnja nove školske zgrade bila je obuhvaćena općinskim planom i prva faza je i otpočela 1985. godine«, kaže direktor

Nalazi sanitarnih inspekcija

Plafon pada, pod tone

Gradevinska inspektorica Odsjeka inspekcije Odjeljenja za komunalne poslove općine Sombor *Dragana Repar* naložila je 12. listopada 1998. godine Osnovnoj školi »22. oktobar« iz Bačkog Monoštora zabranu uporabe učionica za muzičko vaspitanje i domaćinstvo u objektu »Mala škola«. Kako stoji u tome rješenju, plafonska konstrukcija tih učionica je deformirana, sklona padu, krovna konstrukcija također dotrajala, a vezne grede su na pojedinim mjestima potpuno istrule.

Ista inspektorica je 5. travnja 1999. godine na temelju Zakona o izgradnji objekata zabranila održavanje nastave u učionicama za zemljopis i matematiku u »Velikoj školi«. Naime, zid između ove dvije učionice ispucao je po cijeloj površini i odvojio se od plafonske konstrukcije te prijeti samourušavanjem. Kako stoji dalje u rješenju, podna konstrukcija hodnika tone, fasadni zid također prijeti samourušavanjem te ovi nedostaci dovode u opasnost živote i sigurnost učenika i prolaznika.

I inozemne fondacije su dolazile utvrditi stanje ovih objekata u Monoštoru. Prema stručnom mišljenju bavarske organizacije »Ost-West-Wirtschaftsclub e. V. Bayern«, 28. studenog 2001. godine, ustanovljeno je da su u zgradi »Velike škole«

Osnovne škole »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru *Siniša Milivojević*. »Ta faza je završena, no, još tri predviđene faze su zbog ratova izostale. Novac je odlazio u rat. Ratnih devedesetih dovršena je u susedskoj općini samo škola u Gakovu. Projekti za našu školu postoje, ali se radovi dalje nisu nastavili. Naše zahtjeve nismo prestali upućivati nadležnima ali smo uvijek dobivali odgovore kako za nas nema sredstava. Više ne znamo koliko bi nam sredstava trebalo da bismo školu osposobili za normalan rad. Jednostavno situacija u zemlji je takva. Nema sredstava. Jedino nam je švedska nevladina organizacija prošle godine odobrila 15.000 eura za školski namještaj i opremu. Glavni problem je što

svi zidovi vlažni, da postoji znatno sleganje zidova, odvajanje plafonskog materijala, truljenje greda, opasno ugibanje, truli podovi koje je nemoguće čistiti, prokišnavanje krova, truli prozori od kojih se većina ne može ni otvoriti, sanitarni čvor u ovoj zgradi ne postoji (koristi se poljski WC), a loženje se obavlja u limenim pećima.

U objektu »Mala škola« utvrđeno je da je stanje gore nego u objektu »Velike škole«. U materijalu je konstatirano kako ovi objekti ne zadovoljavaju ni minimalne kriterije za održavanje nastave u tim prostorijama, te da postoji opasnost za zdravlje i život prisutnih.

Pokrajinsko tajništvo za zdravstvo i socijalnu politiku, sektor sanitarni nadzor, odjeljenje u Somboru, obavilo je inspeksijski pregled 28. listopada 2002. godine kada su i u njihovu materijalu konstatirani identični nedostaci u objektima Osnovne škole »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru. Jedini objekt koji zadovoljava bar neke standarde je objekt koji je izgrađen 1985. godine i ima dvije učionice i fiskulturnu dvoranu. Sve ostalo je ispod svakih standarda a najsravniji detalji ne nalaze se u službenim izvještajima a tiču se ubijanja miševa i štakora u prostorijama i dvorištu škole.

se u objektima više ni higijena ne može održavati. Što se tiče kadra, kada raspisemo natječaj i ne javi se dovoljno stručno lice, mi izaberemo najboljeg od onih koji su se prijavili, a to svakako nije dobro. Na primjer, budući da ne može ostvariti normirani broj sati, nastavnik ruskog jezika predaje i informatiku. No sve u svemu, mislim da do zatvaranja škole ipak neće doći. Uvijek se trudim da se do rješenja problema dođe na fini način, a ne vršenjem pritiska jer vjerujem da finoća na kraju pobjeđuje. Ipak su ovo teške godine i nadam se da će rješenje doći samo po sebi. Problem broj jedan u selu je nezaposlenost pa tek onda školski objekt.

NA PERIFERIJI SVEGA: U Mjesnoj zajednici se ne mire s takvim objašnjenjima. Smatraju da treba pronaći nekakvo rješenje te intenzivno pregovaraju s čelnicima republičkog ministarstva prosvjete, pokrajinskom vladom, somborskom općinom i inozemnim fondacijama koje su spremne pomoći ukoliko u projektu financijski budu sudjelovali i državni organi vlasti.

»Na 'Maloj školi' imamo tarabe oko dijela škole jer su tu metalnim gredama povezani zidovi da ne padne krov na prolaznike i učenike.«, kaže tajnik Mjesne zajednice *Zoran Miler*. »To je strašno. Štakori i miševi su svakodnevna stvarnost tih objekata. To se ne smije kriti. Osim objekata i sam kolektiv je u užasnom stanju. Mališanima predaju uglavnom nestručne osobe. Mislim da nam nije išlo na ruku ni to što smo većinski hrvatsko selo, a zna se da su Srbija i Hrvatska bile u ratu. Mi smo ostali na periferiji svega, pa i od sredstava, koja su bila prikupljana samodoprinosom, nije napravljeno ništa u samom Monoštoru. Kao Mjesna zajednica i Grupa za razvoj tražili smo sredstva od američke Fondacije za razvoj. Da bi se škola dovela u adekvatno stanje trebalo bi republičko ministarstvo prosvjete, pokrajina i donatori izdvojiti po 100.000 eura, odnosno ukupno 300.000 eura za sljedeću fazu izgradnje škole. To bi bila prva faza, a druga zahtijevala oko 500.000 eura. Prema mom mišljenju, postoji vjerojatnost da se to i ostvari ali se još ne zna kada. Želimo da to budu novi objekti a ne krpljenja starih jer se time ništa ne rješava«

Proteklih se godina namjenskim sredstvima somborske općine pretresao krov, popravljala vrata, mijenjao školski namještaj, no, sve je to premalo za tako ruinira-

ni objekt. U prvoj fazi izgradnje napravljena je fiks kulturna dvorana, dvije učionice i izgrađen je sanitarni čvor za »Veliku školu«. Trebalo bi osposobiti bar još 12 učionica.

Trenutačno je najveći problem završiti jednu školsku godinu i započeti drugu u koliko-toliko normalnim uvjetima. Godine su prošle, a da se ništa ozbiljno nije radilo, pa su se problemi samo skupljali. ■



Eva Forgić, predavač hrvatskog jezika u Bačkom Monoštoru U Monoštoru i sati hrvatskog jezika

»Roditelji nisu ranije obaviješteni o uvođenju hrvatskog jezika u nastavu, te su bili pomalo nepovjerljivi prema svemu tome«, kaže nastavnica razredne nastave *Eva Forgić*, koja od rujna prošle godine predaje hrvatski jezik u prvom razredu Osnovne škole u Bačkom Monoštoru. »Razgovor sa roditeljima vodili su tada *Šiniša Milivojević*, direktor škole i *Stipan Šimunov*, potpredsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća za Podunavlje. Razgovarali su o pravima nacionalnih manjina i pojašnjali opravdanost i razloge uvođenja hrvatskog jezika u osnovnu školu. Nakon toga, od četrdesetoro učenika njih dvadesetak se prijavilo za satove hrvatskog jezika. Nastava je počela s dosta problema, jer nije bilo odgovarajućih udžbenika, kao ni priručnika za nastavnike. Sada je situacija bolja, jer imamo priručnik, a dio djece je dobio Početnice, Slovarice i Matematiku.

Prilikom prezentacije »Hrvatske riječi« u Monoštoru, obećano nam je da će sva djeca dobiti udžbenike do kraja školske godine što će biti dobra osnova za rad sljedeće godine.

U vezi najaktualnije teme u selu – ruiniiranosti školske zgrade – *Eva Forgić* kaže:

»Učionice su dotrajale i ne odgovaraju osnovnim higijenskim uvjetima rada. Još uvijek su nam osnovna pomagala samo tabla i kreda, istina imamo kazetofon i ukoliko bismo posjedovali odgovarajuću dječju glazbu i interpretaciju dječjih pjesama na kazetama, djeca bi mogla čuti pravilan izgovor hrvatskih riječi i vjerujem da bi ih to još više motiviralo i zainteresiralo za dalji rad. O unapređenju nastave bi se dalo puno govoriti, ali za sam početak mislim da je ovo zadovoljavajuće.«

A. F.

»Hrvatska riječ« predstavljena i u Bačkom Monoštoru

U punoj kino dvorani Doma kulture u Bačkom Monoštoru je 25. travnja, u organizaciji Kulturno prosvjetne zajednice Hrvata »Bodrog«, održano predstavljanje »Hrvatske riječi«. Monoštorcima su zaposljeni u ovoj Ustanovi predložili uređivačku politiku i koncepciju lista, a član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za obrazovanje *Dužo Runje* govorio je o organiziranju nastave na hrvatskom jeziku.

Večer je protekla u znaku rasprave i iznošenja činjenica o nezavidnom stanju monoštorske Osnovne škole »22. oktobar«, a kako je to već karakteristično za



šokačke Hrvate, završena je čašćenjem i šokačkim pjesmama.

D. D.

Prema sadašnjem stanju zemlje Balkana imaju dva načina približavanja EU

Kojim putem u EU?

Guverner NBS Mladen Dinkić pokrenuo pitanje željenih načina, ali i rokova pridruživanja Europskoj uniji

Piše: Nikola Perušić

Guverner Narodne banke Srbije **Mladen Dinkić** ocijenio je koncem travnja kako će se ubrzo pokazati da Srbija nužno mora zatražiti odvojen proces asocijacije i stabilizacije Europskoj uniji, jer je nemoguće očekivati brzu harmonizaciju carinskih sistema sa Crnom Gorom.

»Moje osobno mišljenje je da su Beogradski sporazum, a zatim i Ustavna povelja legalizirali postojanje dva odvojena tržišta, ali da će to ujedno biti razlog budućeg mirnog razdvajanja Srbije i Crne Gore«, kazao je Dinkić u intervjuu za magazin »Economist«.

»Kao ekonomista jesam za to da imamo veće tržište, ali ne po cijenu da troškovi realizacije ove ideje prelaze koristi«, dodao je Dinkić. On je istakao da ugovor o stabilizaciji i asocijaciji EU neće biti potpisan sve dok Srbija i Crna Gora ne usuglase carinske stope i oforme zajedničke carinske i druge organe, »ma što (predstavnik EU Havijer) Solana obećavao našim političarima«.

NEMOGUĆA MISIJA: »Srbija zbog ove nemoguće misije već godinu dana tapka u mjestu. Vrlo brzo će se postaviti pitanje želimo li da idemo u EU u grupi sa Hrvatskom, Rumunjskom i Bugarskom, ili ćemo pričekati Albaniju, BiH i Makedoniju, što bi bila nacionalna katastrofa«, kazao je Dinkić, ocjenjujući da te tri zemlje neće ući u EU prije 2020. godine.

Međutim, visoki predstavnik EU za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku **Havijer Solana** još je prije godinu dana dao autorski tekst podgoričkim »Vijestima« pod naslovom »Najbrži put do pune europske integracije« u kojem podsjeća kako je još na Zagrebačkom samitu, studenog 2000. EU preuzela obvezu da regiji otvori šanse za puno sudjelovanje u europskim integracijama.

»Upravo zato, kada nudimo svoje poglede na pitanje budućeg statusa, to ne bi trebalo pogrešno shvatiti kao miješanje ili ometanje, već kao istinski izraz brige iskrenog prijatelja i budućeg europskog partnera«.



Romano Prodi, predsjednik Europske komisije

Vrata otvorena, ali treba trčati

Predsjednik Europske komisije Romano Prodi nedavno je u intervjuu tršćanskom listu *Il Piccolo* izjavio kako Hrvatska mora trčati i, ako požuri, može ući u Europsku uniju 2007. godine.

»Ne mogu govoriti o datumima. Utvrdili smo da će svaka zemlja ući u EU po svojoj zaslugi i na osnovi toga Hrvatska sama sebi određuje datum ulaska. Uspije li trčati, moći će ući 2007. Ono što mi želimo je postojanje određenih minimalnih standarda koje bi sve zemlje morale poštovati. Evo, mogu s ponosom reći da sam, kada su mi Hrvati kazali 'sada će ući Slovenija i vi ćete nam zatvoriti vrata', odgovorio da vrata ostaju otvorena, ali da oni sada moraju trčati što brže. Hrvati su se duboko uvjerali da smo mi igrali čisto i znaju da ćemo igrati čisto i ubuduće, jer će ista pravila koja smo primijenili na druge biti primijenjena i na njih. Ja se nadam da će požuriti što više mogu«, rekao je Prodi i dodao da je »na Hrvatskoj da ostavi za leđima stara pravila i institucije i usvoji nove. Moramo s istom ozbiljnošću i istim otvaranjem prići dvjema zemljama čiji je ulazak predviđen za 2007., odnosno prema Rumunjskoj i Bugarskoj. Moramo otvoriti dijalog s Hrvatskom i ostaje još otvorenim turski problem«, rekao je Prodi.

Govoreći o pitanjima opterećenim prošlošću, Prodi kaže da »Trst nosi u sebi duboke ožiljke od Drugog svjetskog rata. Pri tome mislim na 40 dana okupacije grada od Titovih postrojbi. Do danas nije došlo do pravog pomirenja«. On u intervjuu inzistira na prevladavanju povijesnih rana što će pridonijeti i zajedničkom razvitku luka sjevernog Jadrana, Monfalcone, Trsta, Kopra i Rijeke, koje bi se trebale organizirati kao one na sjeveru Europe, oko Hamburga i Rotterdama. »Nelogično je da Budimpešta još uvijek šalje svoju robu u Hamburg«, dodao je Prodi.

Glede položaja talijanske manjine u Hrvatskoj, Prodi je rekao da će EU za nju tražiti isti visoki standard zaštite kao što se tražilo za baltičke zemlje prema ruskoj manjini.

ra« – napisao je tada Solana obraćajući se crnogorskoj javnosti povodom priprema za donošenje Ustavne povelje.

GDJE JE MINISTARSTVO: U svom hodu k europskim integracijama BiH i Hrvatska su, za razliku od Srbije, utemeljile Ministarstva za europske integracije. To su koordinacijska tijela državne uprave, koja rade na usklađivanju domaćeg pravnog i gospodarskog sustava s europskim, u cilju što uspješnije integracije, te za koordinaciju programa tehničke pomoći EU, informiranje javnosti o procesu približavanja EU, obrazovanje i usavršavanje državnih službenika u području europskih integracija te za prevođenje pravnih dokumenata EU potrebnih za usklađivanje pravnog sustava.

Dvije godine rada ovog Ministarstva daje rezultate u Hrvatskoj, sredinom travnja je na sastanku ministara vanjskih poslova država članica Europske unije, održanom u Luxembourg jednoglasno usvojena odluka o davanju mandata Europskoj komisiji za izradu mišljenja o hrvatskom zahtjevu za članstvo u Europskoj uniji podnesenom 21. veljače 2003. godine u Ateni.

STIGAO UPITNIK: Ovim, početnim korakom u procesu izrade mišljenja – koji će trajati godinu dana – Republici Hrvatskoj

Ruska manjina u baltičkim zemljama je bila »despotska« i »imali smo teškoća kada smo tražili njezino poštovanje« od baltičkih zemalja, ali »štovanje manjina je jedno od temeljnih pitanja«, rekao je Prodi, te dodao kako će »talijanska manjina u Hrvatskoj zasigurno djelovati na razvitku Hrvatske«.



Romano Prodi

je dostavljen upitnik sa nekoliko tisuća pitanja na koje bi trebalo pružiti odgovore u sljedeća tri mjeseca, rekao je ministar za europske integracije RH mr. sc. *Neven Mimica*.

Prema njegovom mišljenju bilo bi poželjno da se do početka ljeta, uz suglasnost svih parlamentarnih stranaka, oformi stručni pregovarački tim koji će voditi pregovore za pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji. Dosadašnja iskustva zemalja kandidata za članstvo u Uniji pokazuju da bi pregovarački tim trebao biti stalan i ne bi smio biti podložan političkim promjenama.

KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA:

Komunikacijska strategija je dokument kojim se Vlada RH obvezala na pravovremeno i objektivno informiranje javnosti o procesu približavanja Hrvatske europskim integracijama te njegovim učincima.

U sklopu njene provedbe provedeno je već šest valova istraživanja javnog mnjenja o stavovima hrvatskih građana prema Europskoj uniji i procesu pridruživanja. Ova istraživanja se provode svakih šest mjeseci.

Opći je stav velike većine građana Hrvatske prema EU i nadalje pozitivan. Preko tri četvrtine građana ima pozitivno mišljenje o EU podjednako danas (75,1%) kao i prije dvije i pol godine (78,7%).

U skladu s pozitivnim ili negativnim mišljenjem prema EU, udio onih koji su za uključivanje Republike Hrvatske u Europsku uniju je vrlo visok i gotovo nepromjenjiv (prvi val istraživanja: 77,6% – šesti val istraživanja: 75,7%). Međutim, u porastu je udio onih građana koji su protiv uključivanja RH u EU. Prema prvom istraživanju, iz srpnja 2000. godine, protiv


uključivanja RH u Europsku uniju izjasnilo se 7,9%, dok se u zadnjem ispitivanju protiv uključivanja izjasnilo 12,9% građana. Sagledavanje rezultata istraživanja na razini pojedinih kategorija stanovništva, u svim krugovima istraživanja, ukazuje da uključivanje RH u EU najviše podržavaju građani s prosječnim i višim prihodima kućanstva, građani sa srednjim i višim stupnjem obrazovanja, te ljudi srednje i mlađe dobi.

Pridruživanje Hrvatske EU, koje će uslijediti nakon ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, prema mišljenju velike većine građana Hrvatske (od oko 68% do preko 82% građana) rezultirat će većinom pozitivnim posljedicama.


Djelomični gubitak samostalnosti Hrvatske, od oko 1/3 građana prije dvije i pol godine (35,7%), danas predviđa nešto više od polovice odrasle populacije (53,3%).

Probleme u gospodarstvu, nakon priključenja Hrvatske Europskoj uniji, prema istraživanju iz srpnja 2000. godine, očekivalo je 53,3% građana. Prema zadnjem valu istraživanja probleme u gospodarstvu očekuje 58,6% građana.

ŠTO OČEKIVATI: No, unatoč tome što i BiH ima utemeljeno Ministarstvo za europske integracije, njihovi rezultati još nisu toliko vidljivi, te se BiH ne svrstava u grupu zemalja s Hrvatskom, Rumunjskom i Bugarskom. Prema nekim informacijama, ovo ministarstvo BiH je trebalo pripremiti promjene oko 2.500 zakona i drugih akata, kako bi bili kompatibilni sa europskima. Stoga se postavlja pitanje što Srbija može očekivati na brzini priključivanja kad još nije niti utemeljeno ministarstvo koje bi se bavilo navedenim zadacima. ■


TippNet Internet
www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
 Izrada web-prezentacija
 Prodaja računara i računarske opreme
 Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
 Prodaja licenciranih softwera
 Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
 Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
 Bogat izbor informatičke stručne literature
 Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
 Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
 e-mail: support@tippnet.co.yu





Srbija na raksršću

Novo, haaško okupljanje



Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

Pojava plakata s likom nekadašnjeg časnika JNA, koji ljubi vojničku sablju, trebalo bi biti i pokušaj potisnu tih antihaaških krugova da se koliko-toliko oporave od teškog udarca koji im je zadala vladina optužba da su glavni inspiratori atentata na premijera.

Prije nego što će iz Haaga stići očekivana vijest da je *Karla del Ponte* podigla optužnice protiv *Jovice Stanišića* i *Franka Simatovića Frenkija*, centar Beograda ponovo je oblijepljen plakatima u kojima se vlastima poručuje da se *Veselin Šljivančanin* »neće živ predati«. Odbor za njegovu zaštitu – koji se od ubojstva *Đinđića* nije oglašavao – ovim kao da želi opovrgnuti ili bar relativizirati uvjeravanja ministra obrane *Borisa Tadića* da će se *Šljivančanin* »već narednih dana dobrovoljno predati«. Pošto su se, navodno, neke okolnosti oko masovnog zločina u Ovčari kod Vukovara 1991. u međuvremenu bitno promijenile u korist vukovarske trojke.

Tadić je svoj optimizam gradio i na činjenici da se, pored *Mile Mrkšića*, koji se još poodavno »adaptirao« na život u pritvorskoj jedinici u Ševeningenu, i drugi član »trojke«, *Miroslav Radić*, nedavno dobrovoljno prijavio za odlazak u Haag. Iako, recimo, *Nataša Kandić*, predsjednica Fonda za humanitarno pravo, tvrdi da je *Radić*, u stvari, uhićen.

Pojava plakata s likom nekadašnjeg časnika JNA, koji ljubi vojničku sablju, trebalo bi biti i pokušaj potisnutih antihaaških krugova da se koliko-toliko oporave od teškog udarca koji im je zadala vladina optužba da su glavni inspiratori atentata na premijera. Mada je uočljivo nastojanje vlasti – posebno ministra policije *Dušana Mihaelovića* – da relativiziraju odgovornost vukovarske trojke (govori se i o uspostavljenom kontaktu sa *Šljivančaninom*) kako bi ovog bjeGUNCA natjerali da izađe iz duboke ilegale, iz Haaga stižu poruke da se u optužnici protiv njega – predao se dobrovoljno ili bio uhićen – usprkos navodnim otkrićima srbijanske policije, neće ništa mijenjati. Valjda je to i glavni razlog što se *Šljivančanin*, po svemu sudeći, odlučio ne slijediti postupak svog »kolege« *Radića*. Potjera za njim

se, dakle, nastavlja, a i sam ministar Tadić kaže da će – ukoliko se ne preda – svakako biti uhićen.

Posebnu pozornost u javnosti izazvalo je i ministrov priznanje da su neki krugovi u doskorašnjoj *Vojsci Jugoslavije* »održavali kontakt« (drugim riječima, štitili) sa generalom *Ratkom Mladićem* i *Veselinom Šljivančaninom*. Tako nešto su, inače, vojni državni organi uporno, maltene do samog ubojstva *Đinđića*, negirali. Pošto predstoji etapa prijema SCG u Partnerstvo za mir, a suradnja s Haagom je jedan od glavnih preduvjeta – Tadić se priprema da vojnim zvaničnicima NATO u **Bruselu** ovih dana »raportira« o tome je li vojska čuvala *Mladića* i neke druge haaške optuženike.

Usprkos svemu, jedno je sasvim izvjesno: *Đinđićeva* tragična sudbina radikalno je promijenila ovdašnju klimu i ubrzala zaokret u odnosima državnih, političkih i vojnih insitucija sa Haaškim sudom za ratne zločine. Odlazak crnogorskih socijalista *Predraga Bulatovića* i *Vojislava Koštunice* na margine političke scene, izbor novog rukovodstva SCG, uhićenje *Ace Tomića* i demontaža vojne Kontraobavještajne službe imali su snažan utjecaj na napuštanje specifičnog, reklo bi se, opreznog, ali neproduktivnog prkošenja glavnoj haaškoj tužiteljici. I sama izmjena saveznog zakona, koji je sprečavao transfer novih osumnjičenih u Haag, doprinijela je da se u međuvremenu stvori povoljnija atmosfera i da se na međunarodni sud više ne gleda kroz prizmu Koštuničine »devete rupe na svirali. »Ipak, prevagu je odnijela radikalna promjena raspoloženja u narodu poslije ubojstva *Zorana Đinđića* i otvaranja kriminalnog, ratnog i zločinačkog dosijea bivšeg režima, a i spoznaje da su *Miloševićeve* glavne poluge vlasti – vojna i državna sigurnost, »crvene beretke« i policija – bili predvodnici dugotrajnog razdoblja nasilja, ubi-

janja i pljački. Pri čemu su razne mafijaške grupe, poput zemunskog i surčinskog klana ili Makine družine, bili samo egzekutori te osmišljene strategije zavođenja atmosfere terora i straha.

Čini se da je i sam tijek suđenja *Slobodanu Miloševiću* – naročito u posljednje vrijeme, sa sve brojem i ubjedljivijim autentičnim (zaštićenim) svjedočanstvima o pravoj prirodi i ulozi državne sigurnosti, JNA i VJ, njihove sprege s raznim kriminalnim paravojnim formacijama u ratovima u Hrvatskoj, Bosni, kasnije i na Kosovu – korjenito izmijenio kolebljivost i oklijevanje službenih državnih organa. *Miloševiću* su u međuvremenu prekinuti mnogi kanali koji – ma su ga »patrioti« u vojsci i tajnoj policiji obilato snabdijevali povjerljivim »materijalima za obranu«, a i on sam je prilično izgubio na stabilnosti i arogantnosti. Naročito posle razobličavanja njegove uloge u ubojstvu *Ivana Stambolića* i atentatima na *Ibarskoj magistrali* i u Budvi. Sve je nervozniji i zbog činjenice da će mu uskoro društvo u Haagu praviti i njegovi glavni aduti u jednoipodecenijskom apsolutističkom vladanju, *Jovica Stanišić*, kreator ratnozločinačkog dosijea državne bezbjednosti, i *Frenki Simatović*, osnivač eskadrona smrti u obliku »crvenih beretki.«

Kako su u Haagu već *Milutinović*, *Ojdanić*, *Šainović*, *Šešelj*, *Mrkšić*, *Martić* i drugi lideri krajiških i bosanskih Srba, a uskoro će kartu u jednom pravcu, najvjerojatnije, dobiti i *Pavković* i mnogi drugi oficiri JNA i VJ, sva je prilika da će se jedna pogubna ratnozločinačka vladajuća ekipa, koja je od bivšeg jugoslavenskog prostora od 1991, pa sve do 5. listopada 2000. godine načinila pustoš, ponovo biti na okupu. Tamo gdje joj je od početka bilo mjesto, u **Scheveningenu**. ■

Politička manifestacija na pokopu generala Janka Bobetka

Uloga jedne smrti u politici

Piše: Sonja Badel, novinarka Hine

Umro je umirovljeni general *Janko Bobetko*, sudionik Narodno oslobodilačkog rata od 1941., general bivše JNA, nekadašnji načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske i na kraju-optuženik Međunarodnog suda za ratne zločine u Haagu. Pokopan je prošlog tjedna u Sisku. Pokopu kao i ispraćaju na zagrebačkom Mirogoju, prisustvovalo je oko 20.000 ljudi.

Za života u oporbi sadašnjoj vlasti, general Bobetko je to ostao i u smrti. Sam je odredio kako treba organizirati njegov pokop, a jedna od njegovih želja bila je da križ na pokopu nosi umirovljeni general Mirko Norac, koji se nalazi u riječkom zatvoru jer je osuđen, nepravomoćno, na 12 godina zatvora zbog ratnih zločina nad srpskim civilima na području Gospića 1991. General Bobetko, odnosno njegova obitelj, odbili su pokop po državnom protokolu. Vojni je protokol samo dijelom prihvaćen: iskazane su uobičajene vojne počasti i vojna policija je osiguravala pogreb.

DOĆI ILI IZBJEĆI: Za najviše državne dužnosnike postavilo se pitanje: pojaviti se napokopu ili ne. Uz sve generalove zasluge, on je ipak bio optužen za ratne zločine pred Međunarodnim sudom u Haagu, pa je valjalo voditi računa o državnim interesima i o ocjenama međunarodne zajednice. Predsjednik Sabora *Zlatko Tomčić* i premijer *Ivica Račan* došli su na ispraćaj na Mirogoj, a hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* poslao je vijenac i izaslanika na pogreb. U oporbi i dijelu javnosti, izraženo je nezadovoljstvo takvim ponašanjem državnog vrha. Ističe se da je general Bobetko zaslužan za formiranje Hrvatske vojske i za pobjedu u Domovinskom ratu te je najvišim dužnosnicima bilo mjesto na njegovu pokopu. Predsjednik oporbene Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) *Ivo Sanader* zamjerio je, primjerice, Račanu jer je išao u Beograd na pogreb premijeru Srbije *Zoranu Đinđiću*, ali ne i na pogreb generalu Bobetku, za kojeg je kazao da je »simbol«, »legenda«, »general pobjednik« Domovinskog rata. Oporba ne priznaje i ne spominje Račanove zasluge u tome da se generalu Bobetku ne uruči optužnica i da se ne izvede pred Haški sud. Politička »ekvilibristika« Vlade, kako se nazivaju svi Vladini potezi za hvaljujući kojima je Haški sud »digao ruke« od generala Bobetka zbog teškog zdravstvenog stanja, nije promijenila odnos oporbe prema Vladi kad je riječ o suradnji s Haaškim sudom.

Iz oporbenih krugova čuju se i kritike na račun Vlade i premijera Račana da su pritiskom na sud onemogućili dolazak Mirka Norca na pokop. Račan je, međutim, izjavio, kako osobno misli da u odlučivanju o toj posljednjoj želji pokojnika ne treba biti previše krut. Sutkinja Županijskog suda u Rijeci *Ika Škarić*, koja je i osudila Norca i tzv. gospičku skupinu na kazne zatvora, donijela je ipak negativnu odluku, bez obzira na javne i vjerojatno tajne pritiske. Norac se tako nije pojavio.

GOVOR NAD RAKOM: No, i bez njegove nazočnosti, pokop generala u Sisku bio je politička manifestacija. »U zadnjih nekoliko godina u Hrvatskoj nema slobode za one koji su je učinili slobodnom. Ako nema slobode za generale Gotovinu, Norca i Ademija i za druge sudionike Domovinskog rata onda je nema ni za koga«, rekao je nad otvorenom rakom umirovljeni general *Ivan Basarac* i zaprijetio odgovornima za takvo stanje, da će položiti račun pred hrvatskim narodom. Te riječi su, neuobičajeno za pokope, popraćeno pljeskom.

Basarac je također generalu prenio pozdrave *Ante Gotovine*, optuženika pred Međunarodnim sudom u Haagu, za kojim je izdana međunarodna tjeratica. Na pokopu se pojavio i vijenac Gotovine. Sve to pothranjuje za Vladu neugodne primjedbe iz Haškog tribunala i međunarodne zajednice da nije učinjeno sve što se moglo da se Gotovina uhititi i izruči Međunarodnom sudu.

Uz glavnu oporbenu stranku HDZ, čiji je i Bobetko bio visoki dužnosnik, glavnu ulogu na pokopu generala Bobetka imali su generali koje je umirovio predsjednik Mesić jer su 2000. iskazali neposluš legalno izabranoj vlasti. Javni demarš skupine generala tada je ocijenjen njihovim miješanjem u politiku, čak i pokušajem vojnog puča. U namjeri da se provede depolitizacija vojske, Mesić je tada poručio generalima da izaberu: ili vojska ili politika.

Umirovljenjem u vojsci, oni su izabrali politiku i aktivni su u oporbenim političkim strankama i raznim udrugama branitelja Domovinskog rata. Potporu im je redovito na javnim skupovima davao i general Bobetko. Vlastima predbacuju negiranje vrijednosti Domovinskog rata, pomanjka nje domoljublja i suradnju s Haškim sudom. Ne jednom, Mesić i Račan su na jav-



nim skupovima prozvani »izdajicama« hrvatskog naroda. Vrlo je moguće da bi njihova nazočnost na pogrebu izazvala incidente koji bi narušili dignitet najviših državnih institucija, ali i pijetet prema pokojniku.

Odnos prema Haaškom sudu bit će vruća tema i nadalje, posebno u izbornoj kampanji, koja je zapravo počela iako nije određen datum održavanja izbora. Oni bi se po zakonu morali održati najkasnije 2. travnja iduće godine. Stranke vladajuće koalicije najavile su mogućnost izbora na jesen. No iz disonantne koalicije ima najava da će se održati tek na proljeće. U tome je sada i glavni spor između koalicijskih partnera Socijaldemokratske partije (SDP) Ivice Račana i Hrvatske seljačke stranke (HSS) Zlatka Tomčića. HSS s velikim ambicijama, pa i nestrpljenjem, dočekuje izbore na kojima će imati status »dobre udavače«. Za sastav nove vlade HSS bi dobro došao i sadašnjim partnerima ali i oporbenom HDZ-u, koji bi prema prognozama mogao dobiti između 20 i 30 posto glasova, više od jedne druge stranke. Račan je izjavio da je neočekivano brz uspjeh aplikacije Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji (EU) novi element u odlučivanju o datumu izbora, odnosno da bi zbog ispunjavanja zadaća za status službenog kandidata za EU, sve trebalo podrediti tom cilju, pa i izbore pomaknuti na proljeće. Zbog obveza prema EU, Račan tvrdi da nema vremena za izbornu kampanju. Mnogi međutim misle da Račan i te kako već vodi kampanju kad na primjer obilazi dionice autoceste Zagreb-Split.

Situacija je klasična – oporbi se žuri s izbornim aktivnostima u želji da što prije preuzme vlast. Vlast pak koristi privilegiju svake vlasti da izabere za nju najpovoljniji trenutak. ■

Berislav Skenderović, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za kulturu

Kvaliteta će sama sebi otvarati vrata

*Amaterizam i profesionalizam * Nedostajali su minimalni preduvjeti * Vratiti one institucije koje je hrvatska zajednica imala * Afirmirati talente * Tim profesionalaca ključ za uspjeh*

Razgovor vodio: Nikola Perušić



Berislav Skenderović, direktor Glazbenog centra iz Subotice, umjetnički direktor Subotičke filharmonije, šef dirigent Vojvođanskih simfoničara, dobio je još jednu značajnu obavezu time što je izabran u Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća, zadužen za resor kulture.

Rođeni Zagrepčanin, diplomirao je klavir na Glazbenoj akademiji u Beogradu u klasi profesora D. Trbojevića i dirigiranje u klasi profesora Ž. Zdravkovića. Usavršavao se na visokoj školi za glazbu (Hochschule für Musik) u Münchenu kod profesora M. Hermannsa, te na master-tečajevima kod glasovitih dirigenta S. Celibidachea i W. Sawalischsa.

Nakon studija karijeru počinje kao baletski korepetitor u Novom Sadu uz aktivno koncertiranje, da bi 1974. godine bio postavljen za šefa-dirigenta hora i asistent-dirigenta u operi Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu. S ovim zborom bio je nagrađen prvom nagradom na opernom bienalu u Ljubljani 1978. godine, a iste godine dobiva i prestižnu stipendiju Njemačke Vlade, te nakon postdiplomskog usavršavanja i dvogodišnji aranžman u »Staatoperi« u Münchenu kao baletski dirigent.

Godine 1981. vraća se u zemlju i prihvata mjesto dirigenta u operi Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu gdje naredne četiri sezone izvodi veliki broj opernih i baletskih premijera, te učestvuje na festivalu »Splitsko ljeto«. Istovremeno je stalni gost-dirigent Festivalskog orkestra u Dubrovniku.

Četiri godine kasnije preuzima mjesto šefa-dirigenta simfonijskog orkestra RTV Sarajeva. Sa ovim orkestrom Berislav Skenderović sudje-

luje na poznatim jugoslavenskim festivalima »Zagrebački bienale« i »Muzička Tribina« u Opatiji, te snima značajan broj televizijskih koncerata. Također snima i dvije LP ploče sa istim orkestrom.

Koncem 1991. godine Berislav Skenderović odlazi u Južnu Afriku. Nakon više uspješnih koncerata i premijera biva naimenovan za šefa-dirigenta filharmonijskog orkestra Cape Town-a (Cape Philharmonic Orchestra). Tijekom naredne četiri sezone izvodi veliki broj premijera i koncerata nastupajući i sa simfonijskim orkestrom Cape Town-a, te sudjeluje na poznatom glazbenom festivalu u Grahamstown-u.

Kao ravnatelj, nastupao je u većini zemalja zapadne Europe, te u svim glazbenim centrima bivše Jugoslavije, surađujući s mnogim domaćim i stranim renomiranim umjetnicima.

Nakon povratka u zemlju, prije šest godina, preuzima umjetničko vodstvo Subotičke filharmonije, revitalizira njenu koncertnu aktivnost, te osniva Glazbeni centar Subotice.

Izvršno vijeće AP Vojvodine je srpnja 2001. godine imenovalo Berislava Skenderovića za umjetničkog direktora Vojvođanskih simfoničara kao reprezentativnog orkestra AP Vojvodine.

HR: Koji su okviri Vaših nadležnosti rada na funkciji osobe zadužene za kulturu i jesu li oni odgovarajući za jedan kreativan pristup?

Što se tiče okvira mojih nadležnosti, oni proizlaze iz Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i u okviru toga onog što je uvršteno u Statut Hrvatskog nacionalnog vije-

ća. Mi govorimo, dakako, o one četiri osnovne odrednice – obrazovanju, informiranju, službenoj uporabi jezika i kulturi. To je okvir koji je dat i koji je sasvim dovoljan da se unutar njega puno uradi. Što se tiče kulture kada govorimo o djelokrugu rada i nadležnosti, smatram da je moja funkcija u HNV-u prije svega u iniciranju i stvaranju uvjeta i preduvjeta za kreativan nastup svih aktera u kulturi. Stvaranjem uvjeta stvorit će se i plodno tlo za kreativnost u svim oblastima kulture. Neophodan je svakako širok rakurs sagledavanja potreba, ali i selektivnost u pristupu. Naravno, organizacija određenih aktivnosti je također jedan od segmenata moga rada, ali ne smije biti jedini i najvažniji. Generalno smatram da ima dovoljno prostora i za kreativnost u okviru mojih nadležnosti.

HR: Koji su oblici kulturnog stvaralaštva za koje postoje najbolje predispozicije, a što je ono za što će se tek stvarati predispozicije u narednim godinama?

Nažalost, u proteklom desetljećima mislim da je malo koji oblik kulturnog stvaralaštva hrvatske nacionalne manjine imao dobru ili uopće bilo kakvu predispoziciju. Ne bih želio ulaziti u te poznate okolnosti, ali postojala je situacija između ostalog i u kulturi, da je nedostajao minimum osnovnih preduvjeta za bilo kakvo stvaralaštvo. Tako da mi prije svega moramo stvoriti predispozicije za stvaralaštvo u kulturi. U svom programu, koji sam predložio Izvršnom odboru HNV, apostrofirao sam dva segmenta, odnosno dva osnovna pravca za budući rad koje treba forsirati i koji će mi biti osnovne smjernice. To je s jedne strane amaterizam i s druge profesionalizam.

Subotica je ipak grad gdje je najveća koncentracija hrvatske nacionalne zajednice, tako da je logično da će dosta aktivnosti biti vezano za nju. Sada na početku, s obzirom da tek ulazimo u posao nužno je bilo da moji suradnici budu iz ove sredine, no u programu moga rada nalazi se i odrednica upoznavanja svih kulturnih subjekata u SCG pa će tada angažiranost pojedinaca biti zastupljena iz čitave državne teritorije.

Povijest hrvatske zajednice bi bila sigurno siromašnija ako bismo izostavili kulturni amaterizam. Neosporna uloga amatera u ukupnim kulturnim dostignućima Hrvata



Vojvodine je vrlo značajna. Dakle, amaterizam je kao poseban dio narodnog stvaralaštva u svim područjima kulture i umjetnosti prisutan od davnina na ovim prostorima, i kroz njega se ljudski entuzijazam i kreativna snaga jedne zajednice i njenih članova ovaploćuje. U mnogim sredinama, pa i u našim, amaterizam je prvi kontakt s umjetnošću, s tom uzbudljivom svetom tajnom svakog čovjeka. Ljudi kroz amaterizam i bavljenje amaterizmom pokušavaju da dokuče upravo tu tajnu umjetničkog stvaralaštva i umjetničkog djela. Putem amaterizma se i naša zajednica prezentirala i van našeg okruženja, i van zemlje. On zaslužuje znatnu pozornost i mislim da i moja aktivnost mora biti usmjerena prema unapređivanju amaterizma.

S druge strane, imamo profesionalizam koji je, moram reći, bio apsolutno zapušten u svim domenama. On je vezan za profesionalne institucije – bilo da govorimo o glazbi, kazalištu, likovnom stvaralaštvu, književnosti, pjesništvu – no, profesionalizam je ovdje u tom smislu bio zatmljen iz puno razloga. A kad govorimo o profesionalizmu, ovdje kao poseban vid moje aktivnosti želim naglasiti da će se stvarati uvjeti za stipendiranje i školovanje mladih talenata. S druge strane time će i amaterizam profitirati jer smatram da amaterska društva treba da vode profesionalci, školovani ljudi, koji će prenijeti svoje znanje i potencirati prave vrijednosti i talente, jer talent može otkriti samo profesionalac. Naravno, ne treba uspoređivati i konfronti-

rati amaterizam s profesionalizmom, jer su različiti kriteriji, mjerila i kritička razina, no neosporno je, da je profesionalizam izuzetno važan kao pokretač i kreativna snaga, koja diže kulturnu razinu jedne sredine.

HR: Je li utemeljenje hrvatske drame u Narodnom kazalištu u Subotici jedan od prioriteta vašeg rada i koji su ostali prioriteti?

Što se tiče prioriteta, prije svega bih rekao, da dok ne vratimo one institucije i one sadržaje koje je hrvatska nacionalna zajednica u Subotici i u Vojvodini imala, i značaj koje su imale, mislim da ne možemo govoriti o nekim drugim prioritetima. Naravno, da u okviru toga govorimo o hrvatskoj drami u Narodnom kazalištu (tj. drami pored srpske i mađarske), naravno da govorimo o dječjoj drami koja je imala prvu premijeru i koja će biti podržana, a čiji je projekt već u toku. Naravno, da govorimo i o potenciranju zborova koji su nekada postojali, o glazbenicima profesionalcima. Za sve spomenuto potrebno je inicirati i instalirati kulturne institucije, koje će privući i zadržati školovane kadrove te na taj način barem malo spriječiti odliv profesionalnih kadrova u druge sredine.

HR: Je li to vizija za podizanje razine kulturno-umjetničkog stvaralaštva u hrvatskim KUD-ovima?

Razinu ćemo podići, kao što sam već rekao, upravo na taj način da ćemo s jedne



strane potencirati profesionalizam, školovati profesionalce u svim domenama kulturnog stvaralaštva, gdje će se oni, kada se vrate – a ja se nadam da će i uvjeti biti takvi da će se vraćati – biti nosioci te razine u svim domenama amaterizma. A upravo će amaterizam biti izvor budućih talenata koji će se opet školovati i unaprijediti profesionalne institucije bez obzira radi li se o kazalištu, glazbi. To je jedan krug i u svom programu dao sam mu značaj.

Potrebno je afirmirati talente da bi se izvukli iz provincijalizama. Takvom strategijom ćemo pokriti jaz koji postoji među generacijama u kulturnom miljeu i konzumentima kulturnih dobara. Za ovaj ozbiljan pristup očekujemo potporu i lokalne samouprave, pokrajine, republike a također i vrlo značajnu potporu – koja je dosad po mojim saznanjima bila mala – i od matične države.

HR: Postoji jedan negativan stereotip o kulturnoj razini Hrvata koja se predstavlja kroz kritiku da se radi samo o tamburici i bećarcima. Postoji li način za popravljavanje tog ruralnog imidža?

Taj ruralni imidž, taj negativan stereotip nije prisutan samo u hrvatskoj nacionalnoj

zajednici, on je prisutan u svim manjinskim nacionalnim zajednicama, jer su politikom bivših režima bile satjerane u te stereotipe. U političkoj logici bivših režima najlakše je bilo satjerati svu kulturu jednog naroda u folk, i reći »evo vam, izvolite imate svoju tamburicu, vaš čardaš ili vašu frulicu, i s time je završena kultura«. E, pa nije! Upravo stoga govorim da ćemo pravilnim razvijanjem segmenta amaterizma i profesionalizma, stvoriti preduvjet, otvoriti polje djelovanja, te sva kreativnost koja može izići napolje neće biti anulirana.

HR: Najavljeno je gostovanje osječkog HNK s operom Dužijanca u rujnu, kakva će u tome biti uloga IO HNV?

Gostovanje HNK Osijek u našoj sredini, koje je najavljeno prije nekoliko mjeseci nije u organizaciji IO HNV, iz prostog razloga, što u to vrijeme Izvršni odbor nije ni postojao. Institucije u hrvatskoj zajednici trebaju uživati potpunu samostalnost u svom djelovanju, pa tako i potezi pojedinih subjekata u našoj zajednici trebaju činiti cjelinu, koja će, pouzdano se nadam biti sukladna programu i strategijskim ciljevima Hrvatskog nacionalnog vijeća. Što se tiče konkretnog pitanja gore spomenutog gostovanja sada mogu reći slijedeće; IO HNV i resor kojeg ja zastupam, poduzimat će sve što je potrebno kako bi prekogranična suradnja, a pogotovo suradnja sa matičnom zemljom, bila na što većoj razini. Razvijat ćemo ideju da se opera »Dužijanca« reprizira pored Subotice i u drugim mjestima Vojvodine, kao i u Mađarskoj, gdje žive Hrvati.

HR: Kako ćete izbjeći subotico-centričnost u svom radu?

Subotica je ipak grad gdje je najveća koncentracija hrvatske nacionalne zajednice, tako da je logično da će dosta aktivnosti biti vezano za nju. Sada na početku, s obzirom da tek ulazimo u posao nužno je bilo da moji suradnici budu iz ove sredine, no u programu moga rada nalazi se i urednica upoznavanja svih kulturnih subjekata u SCG pa će tada angažiranost pojedina biti zastupljena iz čitave državne teritorije. Moja je želja da stvorim takve timove i takve uvjete, da ljudi, koji su zaista u svakoj oblasti profesionalci, da se ti ljudi pokrenu i angažiraju. Potruditi ću se da ih upoznam i da pridobijem ljude koji će se uključiti u ovaj rad iz drugih mjesta. Na taj način ćemo sve skupa podići na višu razinu i nećemo ostati zatvoreni, a niti ćemo

biti subotocentrični.

HR: Hoćete li inicirati kulturne manifestacije uglavnom u hrvatskim mjestima, ili i u administrativnim središtima poput Novog Sada, kako bi se približile i većinskom narodu?

Mislim da je najvažnije da kulturne aktivnosti i manifestacije budu na visokoj razini, da se za njih čuje. Znaite, kvaliteta je uvijek ta koja pronosi ime, pogotovo kada se radi o stvaralaštvu. S druge strane, multikulturalnost koja je u našem okruženju prisutna, mora biti još više zastupljena, i da naše manifestacije treba da budu predstavljene i u mjestima gdje nije većinsko hrvatsko stanovništvo, a siguran sam da ćemo i tamo biti pozivani. Jer, ako bude kvalitete, kvaliteta će sama sebi krčiti put i otvarati vrata. Mislim da je to najbolji put. Entuzijazam koji je prisutan značajna je pokretačka snaga, ali on ima svoju domenu nakon koje mora biti poduprt. S druge strane, pokazat će se u toku rada koje su te manifestacije koje treba podržati, koje će se iskazati kao kvalitetne, koje imaju perspektivu da zažive i da ne budu *ad hoc* ili sporadične, već da imaju dugoročno usmjerenje i viziju.

HR: Imamo sada primjer Festivala hrvatskih filmova u više gradova Vojvodine...

Mislim da je vrlo dobro što se tako nešto ovdje organizira. Ponovno potvrđujem svoj stav o važnosti prekogranične suradnje. Podsjećam da su već unazad dvije godine uspostavljeni vrlo dobri kontakti sa bratskim gradom Osijekom i organizirani susreti i razmjene na likovnom i glazbenom području.

Isto tako, na polju drame ćemo pokušati ostvariti gostovanja i po reciprocitetu, da i naše umjetnike i iz sfere amaterizma i profesionalizma pokušamo plasirati. Vrlo je bitno da i naša aktivnost bude prisutna u matici i da ima odjeka. A to je na tragu toga da ne smijemo biti zatvoreni.

Vrlo je važno da se što veći broj ljudi uključi u projekte od međunarodnog značaja, jer time potvrđujemo našu otvorenost. Moj zadatak, ponavljam, biti će iniciranje timskog rada u sferi kulture, jer je timski rad profesionalaca ključ za svaki uspjeh. Iz mog domena kao glazbenika i dirigenta ću naravno moći najviše učiniti s obzirom na moje iskustvo i međunarodne kontakte. ■



Hotel »Panonija«

C-48 ponovo u Vojvodini

Za nepunih desetak dana snažno su kompromitirana sva tri inače posvađana autonomistička lidera: droga i mafija, DB i bahatost

Piše: Mirko Sebić

U već pomalo dosadnoj dramaturgiji Haškog tribunala oličenoj u poznatoj »što mi možete« pozici njegovog najpoznatijeg osumnjičenika, uoči prvosvibanjskih uskršnjih praznika zaiskrilo je istinsko uzbuđenje, pojavio se C-48. Zaštićeni svjedok iz krajeva vojvođanskih (nema te modulacije glasa koja može sakriti naše otvorene samoglasnike i lijepu lalinsku sporocu), koji ne samo što je naš, već poznaje i mnoge odavde, a kako izgleda mnogima je i u kući bio.

Odmah je »čaršija« počela prebrojavati tko je baš tih dana otišao na more, iznenadni službeni put ili tko jednostavno nije viđen na uobičajenim mjestima, u uobičajeno vrijeme. »Čaršijska« istraga o identitetu zaštićenog svjedoka još uvijek traje pa se rezultati još ne mogu objaviti.

NAŠ SVJEDOK: C-48 je, kao što je poznato, na čistom vojvođanskom dijalektu objasnio kako je početkom devedestih godina kockarnica u centru Novog Sada »Monte rojal« služila tadašnjem direktoru RTV Novi Sad *Miloradu Vučeliću*, tadašnjem glavnom uredniku Informativnog programa *Marku Kekoviću*, braći *Popivoda* i još mnogim licima sa službenim legitimacijama, za sastanke, uživanje i dogovaranje o važnim stvarima etničkog čišćenja, stvaranja čvrste granice prema Hrvatskoj i tome slično. Onako usput C-48 se pohvalio da je Službi omogućio prisluški vanje petrovaradinskog svećenika *Župe svetog Roka Marka Kljajića*, tih godina angažiranog u zaštiti prava Hrvata i objelodanjanju srazmera etničke čistke nad njima, i početkom devedestih perspektivnog novinara, a danas vlasnika mnogih tiražnih tabloida *Roberta Čobana*.

Ovo usputno priznanje, koje je trebalo da potkrepi autentičnost ostalih tvrdnji gospodina C-48, govori više nego što želi. Naime, prvo pitanje svim svjedocima »pokajnicima« koji dolaze iz Službe uvijek glasi tko ih šalje, odnosno, da li su oni za ista pokajnici koji su raskinuli sa svojom

prošlošću, ili još ponekad odrade neki poslić za starog poslodavca. Logično je dakle zapitati se kakvu nam to poruku C-48 šalje i u čije ime.

HRIDI TRANZICIJE: To da je Služba grandiozno kršila ljudska prava, prisluškivala, montirala procese, plela spletke, svađala stranačke lidere itd; naslućivao je, znao i uvjerio se svaki iole inteligentniji stanovnik ove zemlje u proteklih desetak godina, ali kad nam takva »vijestica« stigla ne iz Haaga, a poslije nje ne uslijede nikakve zvanične reakcije iz dotične Službe (koja ime mijenja, a čud izgleda nikada) onda to može zvučati kao: prisluškivali smo i prisluškivati ćemo, a za to se ne moramo nikom pravdati. Ova podmukla hrid svake tranzicije mladodemokratsko-istočnoevropske zemlje iskrsla je preko Haaga konačno i u našem moreuzu, a drugi dan svjedočenja zaštićenog C-48 na nju je naletio aktualni potpredsjednik srpske Vlade, autonomnaš ovdašnji, predsjednik Reformista Vojvodine *Miodrag Isakov*. Naime, baš je njega, na inzistiranje osumnjičenog SM, svjedok naveo kao primjer, kako je Služba preko kockarnice »Monte rojal« kontrolirala neke za nju interesantne ljude. *Miodrag Isakov* početkom devedesetih nalazio se na čelu Nezavisnog društva novinara Vojvodine i na čelu opoziciono-autonomaškog tjednika »Nezavisni«. C-48 je haaškoj i svjetskoj javnosti prodao stari »čaršijski« trač kako je porocima skloni *Miodrag Isakov* Mile navodno pokockao pomoć Soros fonda namijenjenu listu »Nezavisni«. Dakle, pomenuti, navodni, osmogodišnji suradnik Službe zaštićeni C-48 prodaje nam dobro poznatu »čaršijsku« priču bez ijednog novog detalja koji bi nas uvjerio da on stvarno zna neke činjenice koje nije preživjelo svako kafansko društvo iz užeg centra Novog Sada.

NISAM, ČASNA RIJEČ: Aktualni potpredsjednik srpske vlade na dovođenje u

vezu DB-a i njegove ličnosti prirodno bio je veoma osjetljiv i u pisanoj, lijepo sročenoj izjavi za javnost, prezentiranoj preko Agencije Beta, poručio je da ga je rado-znalost vodila po kafanama i svim drugim porocima, ali da do DB-a i droge nikad nije stigao. Opravdanje tipa: nisam, časna riječ. Isakov je pozvao Službu da objavi sva dosijea o njemu ako takvih ima. Međutim, BIA šuti kao da je DB. Zaista, da li javnost treba znati, da li je, tko i kada od aktualnih političara bio u suradničkim, dobrovoljnim, prinudnim ili kakvim drugim odnosima sa Službom i da li Služba posjeduje dosijea o nekom od njih, treba li ih objaviti ili barem objelodaniti njihovo postojanje.

U vrijeme kad se preko telefona moglo pitati »tamo gdje treba« postoji li o nama nekakav dosije, jedan značajan akter »foteljaško-birokratskog« rukovodstva Vojvodine nazvao je dotični broj i raspitao se o svom dosijeju. Ispostavilo se da čovjek, navodno, nema dosije. Državna sigurnost se nikad nije intresirala za njega, nije ga pratila niti prisluškivala. Toliko o objavljivanju dosijea.

U međuvremenu, iz izjava gospodina Isakova moglo se naslutiti da on sumnja da je ova kompromitacija tempirana iz Vojvodine, to jest da glavni kreator ovog skandala ne sjedi daleko od mjesta gdje je nekad bio kasino »Monte rojal«.

Ali jedna je stvar promakla mnogima pa i *Miodragu Isakovu*: za nepunih desetak dana snažno su kompromitirana sva tri autonomistička lidera: *Nenad Čanak* zbog navodnih veza sa *Nenadom Opačićem*, *Miodrag Isakov* zbog navodne suradnje sa DB-om i *Dragan Veselinov* zbog navodne sukrivnje za saobraćajnu nesreću u kojoj je akter bio njegov službeni vozač. Ova specifična aferaška čistka »vojvođanskih kaddrova« nikako ne može biti slučajno koincidirana, niti tvrdi podijeljenost autonomnaške scene može imati razloge samo u taktičkom razmimoilaženju. Pogledajte dobro oko sebe, do sad se C-48 već morao vratiti iz Haaga. ■

Droga: Suočavanje sa najvećim užasima počinje bezazleno

Tonuće u košmar

Mladi imaju potrebu da odrastaju eksperimentirajući zabranjenim stvarima. Međutim, ukoliko se brzo ne oslobode toga, završavaju u velikim problemima. Rješenja nema bez ozbiljnog socijalnog rada i razumije- vanja mladih – tvrdi stručnjak kojeg je zbog svog rada britanska kraljica proizvela u nositelja titule Sir

Piše: Nikola Perušić

Freelancer, konsultant za probleme iza- zване uporabom droga, *sir Patrick Jordan* iz Sjeverne Irske, magistar vodi- teljskog rada sa mladima, održao je nedav- no u prostorijama švedskog socijalnog in- stituta Proni, u Subotici, zapaženo preda- vanje o ovoj velikoj opasnosti. Predavanje je organizovano za osobe koje se namjera- vaju baviti radom sa mladima. Rezultati tek objavljenog istraživanja koje su zajed- nički proveli Centar za proučavanje alter- nativa, Ministarstvo prosvjete i sporta i Proni institut nad 1591 osobom, uzrasta od 15 do 24 godine, pokazuju da je 23% mla- dih bar jednom probalo marihuanu. Kada bi se tome dodali korisnici ekstasija, alko- hola, ovisnici o nikotinu ili sportaši koji koriste steroide, bili bi svjesniji velike ru- pe u razvoju mladih koju mnogi popunja- vaju uporabom štetnih materija.

Stoga je potrebno poznavati makar naj- dostupnije droge i njihov utjecaj. Droge utječu na mozak preko receptora koji ih apsorbiraju i time utječu stimulativno ili deprimirajuće, mada neki stimulanti mogu utjecati na oba načina, ovisno o unu- tarnjem stanju onog koji ga uzima.

TRAVA: Marihuana (*canabis sativa*) je biljka koja ima psihodelična svojstva, a može se koristiti na tri načina. Iako sama marihuana ne izaziva značajnu ovisnost, sjeckanjem listova biljke, koji se miješaju s duhanom, dobija se *joint* koji upravo po- put cigareta izaziva potrebu za dodatnom količinom. Ukoliko se umjesto sjeckanja listova, biljka ostavi i njeno ulje sakupi u smeđe kocke, poput kocki za juhu, onda se prije uporabe razmrvi na listiću rizle i pu- ši. Marihuana obično u toj formi dolazi iz



Canibis Sattiva

Afganistana i Pakistana. Treći, i ujedno najsnažniji način uporabe marihuane je vlaženjem cigarete njenim uljem, koje se drži u tekućem stanju.

Iako je pušenje zelenih listova sjeckane marihuane najblaži način uporabe, ono je štetno jer se, osim uobičajenih problema pri unosu u organizam, javljaju i štetni pli- novi, među kojima se mogu nalaziti i oni koji su u velikim količinama otrovni, po- put ugljenmonoksida ili arsena. Pored or- ganskih problema koje uzrokuje marihua- na (popularno nazvana trava), ona može izazvati i psihičke probleme poput shizo- frenije, paranoje, straha da će pojedinac »poludjeti«, slabljenja memorije itd.

Marihuana zbog sličnosti sa cigaretama često predstavlja prvu »pravu« drogu sa kojom se pojedinac susreće, a lako se pre- poznaje po karakterističnom snažnom mi- risu. Trava se javlja u vrlo različitim jači- nama, pa se može desiti da netko tko želi uzeti svoj prvi dim, dobije opasan *skunk* koji može imati fatalan ishod.

Patrick Jordan iz svoje prakse ističe slu- čaj osobe koja je zbog utjecaja trave kupi- la mač i nosila ga sa sobom, jer je dobiva- la paranoične misli zbog uporabe trave. Često se suočava i sa onima kojima od uporabe počinje slabiti kratkotrajna me- morija, te gube koncentraciju i počinju sve poslove odlagati, tzv *manjana*.

XTC: *Ecstasy* (ekstasi) je posljednjih godi- na postao gotovo najdostupnija droga mladima. Vezuje se za *rave* subkulturu i razne vidove elektronske muzike. Mada se naziva terminom ekstazi, iza tog naziva se krije 157 potpuno različitih sintetičkih supstanci. One uglavnom sadrže kemikali- je koje djeluju empatički, te ne čudi atmos- fera ljubavi na *rave* partijima. Ova sup- stanca je prvotno i stvorena radi onih koji odlaze na psihoterapiju, kako bi razvili međusobnu empatiju. Ekstasi, prema ogromnoj rasprostranjenosti, statistički gledano, nije toliko opasna droga, te se dr- ži da je »laka« droga. Jordan navodi da je u odnosu na stotine tisuća mladih, koji vi- kendom rabe ekstazi u sjevernoj Engle- skoj, u posljednje dvije godine bilo samo oko 25 smrtnih slučajeva, što ne bi bio slu-



Stotine šarenih pilula

čaj da su rabili jače stimulante. Uzrok smr- ti je dehidracija, jer je takav utjecaj eksta- zija, koji se dodatno pojačava, ukoliko se rabi u kombinaciji sa alkoholom, te organi- zam ostaje bez vode i kolabira. Stoga je potrebno piti bezalkoholne tekućine ukoli- ko se rabi *xtc*, međutim, pojedini vlasnici klubova namjerno onesposobljuju tekuću vodu u toaletima, kako bi ožednjela mla- dež kupovala skupa pića umjesto da piju vodu iz slavine.

Međutim, saznalo se i da neki od tih 157 vrsta ekstazija (a nikad se ne može znati koja vrsta se dobije) onemogućuju normal- no funkcioniranje hormona koji je zadužen za lučenje znoja i vlage iz organizma. Ta- ko se dešava da dođe do smrti i kod onih koji su pili vodu, jer su popili previše vode koja se nije izlučila, te je autopsijom kon- statirano davljenje. Jordan navodi primjer jednog DJ iz njegove okoline koji je uzeo 7 tableta ekstasija, te je popio 10 litara vo- de kako bi spriječio dehidraciju. Međutim, nije izlučivao vodu, te ga je ta voda udavi- la. Stoga se onima koji se ne mogu odupri- jeti ovom zlu savjetuje da piju bezalkohol- na pića, ali samo pod uvjetom da se nor- malno znoje ili da redovito mokre. Potreb- no je naglasiti da, iako ova droga ne spada u teže, može uzrokovati psihoze i neuroze, dok kod djevojaka izaziva ranije periode. Kao i druge droge, ukoliko se ne uspije iz- bjeći njena zamka, vodi ka kriminalu. Poz- nat je slučaj iz jednog sela kraj Subotice u kojem je mladi par dočekivao Novu go- dinu. Rabili su narkotike i alkohol, te su pod tim utjecajem izvršili ubojstvo bake.



Ostali su na mjestu zločina dočekati ulazak u novu godinu, zaspavši kraj leša.

TEŠKE DROGE: LSD je kao sintetička droga koja je u prvo vrijeme među pojedinih kritičarima civilizacije, figurirala kao idealno rješenje za traženje duhovnosti u svijetu duboko potonulom u materiju, a tek su se kasnije pokazale i njegove štetne strane. LSD izaziva »tripove«, u kojima su čula znatno pobuđena, pa pojedinci mogu iskusiti zvuke kao slike ili druge čulne halucinacije. No, iskustva su jako nepredvidiva, i ne može se predvidjeti hoće li biti pozitivna ili negativna. Pojedincima se dešavalo da misle da mogu letjeti nakon uzimanja LSD, pa su umirali iskačući sa prozora, ili su se sudarali s tramvajem, misleći da su snažniji od njega, dok su neki umirali u potpunom košmaru, jer su se otvorile nji-

hove najgore noćne more u kojima su ih proganjala čudovišta vlastite podsvijesti. Jordan i njegove kolege su, po njegovim riječima, jednom prilikom imali problema da smire osobu koja je uzela LSD tijekom vožnje autobusom. Osoba je na sred mosta iskočila kroz prozor, bježeći od halucinacije ogromnih zmija koje je umislio da izlaze iz rijeke da ga ubiju, te su ga morali zatvoriti u kovčeg kako bi se osjećao sigurnim. Pod ovim utjecajem pojedinci tvrde da sreću demone što ih dovodi do potpunog užasa. No, druga krajnost LSD-a su prekrasne vizije u kojima pojedinci doživljavaju spiritualne zanose.

Kokain je droga uz koju se vezuje nasilje, jer pobuđuje aktivnost, daje energiju i pomućuje razum. Nerijetko oni koji uzimaju »koku« izazivaju nered, te gubeći kontrolu nanose teške ozljede ili smrt prvim

predmetom koji im padne ruku, ili siluju djevojke koje se odupiru. Heroin je opasan stoga jer na tržište dolazi u raznim mješavinama, miješa se sa prahom od cigala te ima crvenkasto-smeđu boju, i unosi se injekcijom u organizam. Ukoliko je suviše čist heroin, on ubija, ili ako netko promaši venu i ubrizga u arteriju. Oni koji koriste ovaj depresant imaju razne probleme u životu jer postaju kaotični, neredovito se hrane, dobijaju razne infekcije itd., tako da je zanemarljiv broj onih koji prežive dulje vrijeme na ovoj drogi koja, poput drugih teških droga, uzrokuje vrlo snažnu ovisnost.

POTRAGA ZA RJEŠENJEM: Sir Patrik Jordan skrenuo je pozornost na sebe prije više godina, nakon što je progovorio o pogrešnim pristupima tretiranja ovog društvenog zla. Tim povodom ga je saslušao i premijer Velike Britanije *Toni Blair* i tadašnji ministar unutarnjih poslova *Jack Straw* kojima je iznio stav da se kriminalizacijom droga gotovo polovica mladih dovodi na razinu kršitelja zakona, dakle kriminalaca. Po Jordanu, onima koji su probali blagu drogu radi eksperimenta, kao sastavnog dijela odrastanja, i onima koji je upotrebljavaju rijetko, treba prići savjetodavno od strane *youthworker*a, dok bi onima, kojima uporaba droga počinje stvarati problem, početnom ili ozbiljnom ovisnošću, trebalo da se bave profesionalni *drugworker*i. Jordan se ne ustručava iznijeti mane tipičnih školskih tribina na kojima bivši ovisnici isprepadaju mladež svojim užasavajućim iskustvima, čiji efekat traje karatkotrajno. Nažalost, pričanje priče o tome da ne postoji izlaz iz droge, nerijetko izaziva podsmijeh mladih, jer u tinejdžerskom dobu poneki već poznaju nekog tko je probao primjerice travu, a da ju je uspio ostaviti. Stoga bi trebalo pristupiti sa manje zastrašivanja i više taktičnosti, smatra britanski stručnjak, u cilju smanjenja broja onih, koji žele svoje samopouzdanje osnažiti kršenjem normi i kako bi oni što brže napustili svoj izlet u nepoznato. U suprotnom, tabuiziranjem, droge dobijaju mističnu aureolu i privlače mlade.



Droga i oružje

Razbijanjem lanca prodaje, droga teže dostupna

Samo za kriminalce i prebogate

Prije gotovo dva mjeseca odjeknula je vijest kako je policija raskrinkala veliki lanac proizvođača droge, otkrivši veliku tvornicu u blizini Beograda. Prikazani su snimci prostorija i uređaja kojima su pravljene sintetičke droge, a ocijenjeno je kako je u ovoj akciji uništeno jedno od najvećih proizvodnih mjesta u Europi.

Tijekom izvanrednog stanja, gotovo su svakodnevno stizale informacije o zaplijenjenim količinama droge, dok su izvršioi atentata na premijera Đinđića veliki dio svojih operacija financirali upravo švercom droge.

Stoga se odmah nakon ovih dešavanja cijena droge se na našem tržištu uvišestručila, pa postoji bojazan da će ovisnici vršiti više provala i pljački kako bi došli do sredstava potrebnih za kupovinu. U pojedinim mjestima su stoga organizirana predavanja za građanstvo na kojima se govorilo o opasnosti droga i o ovisnosti.

Srijemska Mitrovica

Stolica za brojne biskupe

Piše: Zdenko Đaković i Krunoslav Đaković

Srijemska Mitrovica je jedan od najstarijih gradova u Europi, sa životom koji na istom tlu traje oko 7.000 godina. To je grad sa tri imena (Sirmium, Civitas sancti demetrii, Srijemska Mitrovica).

Korijen imena Sirmium javlja se još u doba Aleksandra Makedonskog, a prihvatili su ga i Rimljani kada su u I. stoljeću prije Krista osvojili grad i ubrzo ga pretvorili u važan vojnički centar. U Sirmijumu i njegovoj okolici rođeno je nekoliko rimskih imperatora, da bi grad 293. godine poslije Krista postao jedna od četiri prestolnice moćnog Carstva. Grad je bio metropola Panonije i Ilirika, ranokršćanski centar s biskupima i mučenicima koji su ušli u kalendar i povijest.

GRAD S AUTONOMIJOM: U doba najvećeg procvata Sirmijuma, u III. i IV. stoljeću, tu je postojala velika kovnica zlatnog i ostalog novca, raskošna carska palača, s vodovodom i termama, hipodromom, kazalištem i amfiteatrom, forumom i drugim važnim građevinama. Do sada je otkriveno osam ranokršćanskih crkvi, od kojih su najpoznatije one posvećene sv. Ireneju, sv. Dimitriju i sv. Sinerotu. Nakon niza stoljeća obavljenih povijesnom tamom, prelazeći iz ruke u ruku, grad je 1180. godine pripojen Ugarskoj.

U vrijeme Vojne granice Mitrovica je postala važno vojno i građansko naselje, a zatim i slobodan kraljevski grad s potpunom autonomijom. Poznata hrvatska društva datiraju s kraja XIX. i početka XX. stoljeća. Najstarije i najaktivnije bilo je Hrvatsko pjevačko društvo »Nada« utemeljeno 1885. godine. Nešto kasnije u Mitrovici počinje djelovati i Hrvatsko ratarsko pjevačko i prosvjetno društvo »Tomislav« osnovano 1910. godine, materijalno podr-

žavano od Hrvatske seljačke zadruge, a nešto kasnije (1920.) i Hrvatsko pjevačko društvo »Hrvatska Omladina«. Za vrijeme Prvog svjetskog rata društva su prekinula svoje aktivnosti, ali već siječnja 1919. nastavljaju s redovitim radom. Nažalost ovo se nije ponovilo nakon Drugog svjetskog rata kada su sva ova društva ugašena.

Tijekom dugotrajnih priprema za održavanje manifestacije »Tjedan Hrvata Vojvodine« u Zagrebu u lipnju 1998. godine, iskristalizirala se i konkretna inicijativa za osnivanje Hrvatskog kulturnog centra u Srijemu kao nasljednika bogate tradicije hrvatskih društava. Ovu inicijativu napose je podržala Hrvatska matica iseljenika u Zagrebu i Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu.

Budući je dobivena podrška, pristupilo se konkretnom radu. Osnivačka skupština Centra održana je 15. ožujka 1998. godine u dvorani rimokatoličke Župe sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici, uz nazočnost stotinu osoba – osnivača i gostiju – iz Srijemske Mitrovice, Srijemskih Kalrovaca, Srijemske Kamenice, Rume, Iriga, Golubina, Novoga Slankamena, Zemuna, Petrovaradina, Nikinaca i Hrtkovaca. Proces odobrenja i registracije Centra kod mjerodavnih vlasti Republike Srbije trajao je sve do pred kraj 2001. godine. Izborna Skupština, sada i službeno registriranog, HKC-a »Srijem« održana je 6. 10. 2001. godine. U skladu sa Statutom Centra, izabran je Upravni odbor Centra, koji je na sjednici izabrao Zdenka Đakovića za predsjednika Hrvatskog kulturnog centra »Srijem«.

MNOGOBROJNA GOSTOVANJA:

Kulturni Centar organiziran je po odjelima. Najbrojniji i najaktivniji je folklorni odjel koji je za relativno kratko vrijeme imao brojne nastupe i pobrao puno pohvala. Izdvajamo neka gostovanja: Zagreb – »Tjedan Hrvata Vojvodine«, Zagreb – »Srijem Hrvatskoj«, Vinkovci – »Vinkovačke jeseni«, Đakovo – »Đakovački vezovi«, Rešetari – »Rešetarski pleter«, Valpovo – »Smotra folklor«, Subotica – »Smotra folklor«, Tavankut – »Smotra folklor«, Ruma – obljetnica KPD »Matija Gubec«, Slankamen – 100. obljetnica HKPD »Stje-

pan Radić«.

Osim Folklornog odjela djeluju i drugi odjeli iako je većina njih u začetku. Tu su Književni, Novinsko-nakladnički i Pravni odjel, te najmlađi, Likovni odjel (atelje »Sveta Anastazija«) koji, iako najmlađi, svojim umjetničkim radovima obogaćuje kulturu koristeći motive hrvatske kulturne baštine.

Hrvatski kulturni centar živi i djeluje zahvaljujući trudu i pomoći mnogih. Na poseban način, od samih početaka do danas, radu našeg Centra pomažu naši svećenici i bez njih ne bismo mogli niti postojati. Župa je mjesto gdje se svi odjeli okupljaju i gdje imaju svoje prostorije: od ureda čiji kompjutor koristimo, preko dvorane za probe, prostorija ateljea i knjižnice, do prostorija gdje se možemo družiti. Naši svećenici brinu nad Centrom, pomažu i savjetima i u organiziranju gostovanja, nastupa i domaćih slavlja.

SVEĆENICI UZ NAROD: Crkva i Župa



Crkva sv. Dimitrija





svetog Dimitrija, đakona i mučenika, oduvijek je bila mjesto gdje su se ljudi mogli vidjeti i okupiti, ne samo zajedno moliti, nego zajedno graditi i čuvati i nacionalni identitet. Povijest župe je vrlo bogata jer počiva na tlu koje je još za vrijeme Sirmiuma bilo bogato kršćanskim životom, a kasnije postalo slavno biskupsko i metropolitansko sjedište na čijoj stolici su sjedili brojni biskupi od sv. Epeneta i Andronika, preko sv. Ireneja, sv. Metoda (879.) pa sve do 1773. godine, kada su se ujedinile Srijemska i Đakovačka biskupija. Današnja crkva je sagrađena 1811. godine. U novije vrijeme Mitrovačka crkva proglašena je konkatedralom (1984.) i manjom bazilikom (1991.). Župski život je veoma živ

i bogat i kao što su mitrovački svećenici uvijek sudjelovali i pomagali kulturu hrvatskog naroda, tako i danas Hrvatski kulturni centar sudjeluje i pomaže kod svih župskih slavlja. Uvijek su za crkvene blagdane prisutne hrvatske nošnje u crkvi, organiziraju se prigodni programi, izložbe i zabave.

Zdenko Đaković, predsjednik HKC

»Srijem«

Nastavljamo tradiciju hrvatskih društava



Dičimo se što pripadamo hrvatskom narodu, i želimo njegovati kulturnu, vjersku i nacionalnu baštinu svojih preda, koji su u ovoj srijemskoj ravnicu autohtoni narod. Poštujemo i sve druge ljude

uz koje, i sa kojima živimo. Hrvatski kulturni centar »Srijem« obnavlja tradiciju brojnih hrvatskih kulturnih društava koja su djelovala u Mitrovici prije Drugog svjetskog rata.

Vjekoslav Tajm, umjetnički rukovodilac i koreograf Folklornog odjela

Šokačke igre na srijemski način



Brinem o folkloru od njegovog osnutka i zadovoljan sam postignutim, jer smo krenuli od nule. Izvodimo »šokačke« igre na srijemski način. Obogatio sam ambijent svojom ko-

reografijom, a korake smo dobili iz Etnografskog muzeja u Zagrebu. Naša nošnja je nošnja posavskih Hrvata sa elementima srijemskog podneblja. Želja mi je da dobijemo koreografiju nekoliko igara iz raznih djelova Hrvatske i Vojvodine i da ih s ansamblom postavim na scenu. Tada ćemo imati i »takmičarski« rejting. Poteškoća je što ovaj amaterski rad iziskuje puno vremena, a brinući se za »kruh naš nasušni« njega i nemamo previše. I moja supruga i djeca igraju u folkloru pa je to i naša zajednička briga i radost.

Novi incidenti u Novom Slankamenu

NOVI SLANKAMEN— Na veliku žalost većine mještana Novog Slankamena ponovno se dogodio jedan incident. Nakon prvog dijela operacije »Sablja« Hrvati iz Slankamena su pomislili da je s takvim incidentima gotovo. Ali, prevarili su se! U noći između 3. i 4. svibnja nepoznate osobe grubo su nasrnule na Katoličku crkvu u Novom Slankamenu, skinuvši velika vrata sa ulaza u crkveno dvorište i ostavivši ih na sred ulaza u crkvu. Ovaj incident je uredno prijavljen OUP-u Indija, koji je došao na uviđaj tek oko 13 sati, nakon što je završila sveta nedjeljna misa. Slankamenski Hrvati su ogorčeni zbog ovog incidenta, jer je baš ove nedjelje bio blagoslov polja u povodu blagdana sv. Marka. Ovo nije prvi puta od uspostavljanja »demokratske« vlasti, da se na Hrvate u Slankamenu vrše fizički nasrtaji, no, oni su bili tolerantni i vjerovali su da su to samo pojedinačni ekscesi. Ipak, sjećaju se 1993. godine, kad su isto tako »neodgovorne osobe« za Uskrs posjekle desetak borova iz crkvenog

dvorišta i postavile ih na ulazna crkvena vrata, kako bi spriječili dolazak vjernika na Uskrsnu svetu misu. Sjećaju se i Polnoćke 1995. godine kada su »neodgovorne osobe« bacale kamenje na vrata župne crkve baš u vrijeme svete mise. Dva tjedna prije ovog najnovijeg incidenta, također su »neodgovorne osobe« skinule mala vrata sa crkvenog dvorišta, ali policija na to nije reagirala. Ovaj posljednji incident podsjetio je na period prije nekoliko godina za koji se mislilo da je nepovratno prošao. Državna zajednica Srbija i Crna Gora primljena je u Vijeće Europe, potpisnica je Okvirne konvencije o zaštiti ljudskih i manjinskih prava, a ipak se događaju ovakvi šovinstički incidenti. Mještani Slankamena, ali i čitavoga Srijema, vrlo su uznemireni ovim događajem, te izražavaju svoj oštri prosvjed vlastima SCG. Hrvati iz Slankamena vjeruju da će vlast djelovati sukladno zakonima, te da će uhititi vinovnike ovog incidenta i primjereno ih kazniti.

V. B.



Ante Kalinić, predsjednik Folklornog odjela

Neprospavane noći



Bilo je teško preuzeti brigu o folkloru, kada HKC još nije bio registriran i sve je prijetilo raspadom. Želja, da stariji sačuvaju, a mladi obnove našu hrvatsku tradiciju, dala mi je snage

i volje za ozbiljan rad. Mnogo neprospavanih noći, putovanja u Hrvatsku, telefonskih razgovora, i sve to u svrhu nabavke sredstava za rad, i dogovora o gostovanjima. Nije mi teško jer vidim radostna i ozarena lica naših mladih, a neki od njih po prvi put su išli u svoju matičnu državu Hrvatsku. Sve ovo radim iz ljubavi prema onima koji redovito provode sate na probama, i ništa im nije teško. Ne bih bio dosljedan sebi, ako na kraju ne pozovem donatore da nam pomognu u našem plemenitom radu.

Dr. Darko Gavrilović, profesor na filozofskim fakultetima u Novom Sadu i Banja Luci

Hrvati, Srbi i nacionalizam

Razgovor vodio: Marko Emer

U Vojvodini, na temu hrvatsko-srpskih odnosa, jedan od najkompetentnijih sugovornika je predavač na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu i na Filozofskom fakultetu u Banja Luci, dr. Darko Gavrilović. Njegova monografija »Stjepan Radić i Srbi, 1871-1918« koju je tiskao »Marjan tisak« Split 2002. godine je rasprodana je u Zagrebu za svega nekoliko dana, a ujedno je i prva povijesna monografija jednog autora s ove strane granice nakon 1991. godine u Hrvatskoj. Darko Gavrilović je nezaoobilazan sugovornik u ovoj temi, jer je diplomirao, magistrirao i doktorirao na temi »Hrvatsko-srpski odnosi na koncu 19. i u prvoj polovici 20. vijeka«.

► Otkuda baš hrvatsko-srpski odnosi okupiraju vašu pažnju?

Dva su razloga. Prvi je taj da je u posljednjih petnaestak godina nacionalizam dokazao da je veoma živ na našim prostorima, čak, vitalan, usprkos višedecenijskoj trajnosti socijalističkog društva i komunističke ideologije. Uostalom, dok je bilo SFRJ hrvatski nacionalizam je to pokazao u vrijeme Hrvatskog proljeća, a srpski na primjeru Kosova gdje je bio odgovor na albanski nacionalizam, da bi potom prerastao okvire obrane i u rukama *Slobodana Miloševića*, koji se vješto okoristio njime, a nikada nije bio srpski nacionalista, počeo ugrožavati ne samo nacionalne interese drugih naroda već i samih Srba. Drugi razlog bih mogao označiti samim tim što sam rođen u Splitu, a visoku školu sam završio u Novom Sadu, postdiplomske studije u Beogradu. Često sam putovao kako po bivšoj Jugoslaviji tako i po zemljama koje su nastale nakon raspada države. Mijenjajući sredine imao sam prigodu vidjeti kako ozračje nacionalizma stvara prvo nepovjerenje, potom strah i na koncu mržnju. Odatle moje interesiranje za fenomen nacionalizma i ove njegove sastavnice kao nužne subjekte svih suparničkih nacija, a u ovom slučaju Hrvata i Srba. Netko bi možda uzeo izučavati neke druge nacionalne sukobe, primjerice između Francuza i Njemaca, ali ja sam se držao one Singerove misli na osnovu koje se samo najdublje i najiskrenije može pisati ako se piše o svojem narodu.



Dr. Darko Gavrilović

► Kako su se po vašem mišljenju Hrvati i Srbi kretali na poljima nacionalizma?

Dobro ste rekli na poljima. Nacionalno misliti, smatram, znači prvenstveno emocijski, a tek u rijetkim slučajevima racionalno. To znači kretati se poljima osjećaja koji su spremni ići od ljubavi do mržnje. Kao i svaki nacionalizam, hrvatski i srpski nacionalizam imali su, na osnovu mitologije nacionalizma, svoje neprijatelje. Dugo vremena neprijatelj hrvatskog nacionalizma bile su mađarske vlasti, a srpskog – turske i mađarske. Međutim, kako su hrvatski i srpski nacionalizmi koncem 19. vijeka rasli, a sa njima i apetiti, posebice prema Bosni i Hercegovini, ali i pitanje čiji je Srijem, to su se nužno sukobili. Mada to nije jedini razlog. Tu je na površinu izbio još čitav niz problema i pitanja koja su mogla odrediti, koji će od ta dva naroda biti dominantan na ovim prostorima, a to su: tko će biti vođa južnoslavenskog okupljanja, pitanje međusobnih nacionalnih i državnih granica, vjerska tolerancija i nesuglasje u međusobnom ponašanju etničkog i državopovijesnog prava. Osim toga, nacionalizam je ostao na poljima emocionalnog mišljenja, a nije se uspio preseliti na polja racionalnog. Znači, jedan student u Banja Luci mi je rekao da Hrvati genetički mrze Srbe i da im je to od isko-

na. To je glupost. I jednaka je onoj da Srbi genetički mrze Hrvate. Mada, na žalost, pogotovo jer smo kršćani i pripadnici dvije sestrinske crkve, mržnja postoji i svoje najružnije lice pokazala je u progonima, maltretiranjima, osveti, koji su se događali na teritoriji cijele bivše Jugoslavije.

► I u Vojvodini?

A gdje je po vama Vojvodina? U Tunguziji? Mada Vojvodina predstavlja daleko blaži oblik svega onoga što je pogodilo Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Srbiju, odnosno Kosovo i Metohiju kao njen sastavni dio. Pa ipak, da se u Vojvodini ratovalo kao na tim prostorima, vjerujem da bi situacija bila posve drukčijom, možda, gorom. Još prije deset godina, moj prijatelj *Luka Salapura* mi je rekao: »Ako padne samo jedna granata na Novi Sad, igrati će se kozaračko kolo na trgu Svetozara Miletića«. I bio je u pravu, jer smo u vrijeme bombardiranja Jugoslavije 1999. imali prigodu vidjeti kako se mahalo zastavama, kako su svirali narodnjaci i kako je podizan moral narodu, ali i kako su razbijani izlozi McDonaldsa, francuskih pekara i sličnog. Dakle, priča o nekakvoj idealno-tolerantnoj Vojvodini još je daleko, ali, moje je mišljenje, u njoj ima daleko više tolerancije nego na ostalim prostorima u okruženju.

► Spomenuli ste da su vjerski razlozi također utjecali na loše hrvatsko-srpske odnose.

Djelomice i na žalost. Tužno je vidjeti da se pripadnici, ponavljam, dvije sestrinske crkve toliko mrze i zbog vjeroispovijesti. No, to nije usamljeni primjer u povijesti. Mrzili su se i mrze se katolici i protestanti, eto u Irskoj, a za vrijeme moga boravka u Njemačkoj, jedna kolegica iz Regensburga, uvjeravala me je da *Schäuble* ne može pobijediti na izborima *Schrödera*, jer je *Schäuble* katolik i Bavarac. I bila je u pravu. Danas, u Vojvodini, sigurno smatram da bi crkve upravo trebale biti te pogonske snage koje bi imale odrediti smjerove većeg razumijevanja i tolerancije na polju vjere. Katolička i Pravoslavna crkva to mogu, one imaju sve ono što je apostol Pavao rekao: nadu, vjeru i ljubav. Osim toga iz istog su krila izrasle, iste grudi su ih hranile. Ako želimo duhovno kvalitetan suž-

vot, a ne suživot na čijoj je površini tolerancija, a unutra opačina, onda se političari sigurno moraju okrenuti onome tko se vjekovima brinuo o duhovnom opstanku njihovih naroda, a ne, na žalost često samosvojno i nadmeno, donositi izhitrene odluke koje idu za trenutačnim političkim poenima, a zanemaruju ono što se nalazi u teškim talozima nacionalnih iskustava.

► Na kraju, Hrvati i Srbi, nacionalizam ili nešto drugo, kakva nam je budućnost?

Već je postalo dosadno pričati o dijalogu, toleranciji, razumijevanjima i sličnom. Djeluje kao da se svi ponavljamo i bojim se da bi se ta ponavljanja toliko mogla izlizati da bi se političari na kraju mogli po njima klizati i otklizati sve nas tamo gdje ne bismo htjeli. Za sada se samo oni klizu. I to ne baš vješto. Gledajte, imamo nacionaliste i internacionaliste. Dvije suprotstavljene strane. Internacionalisti govore da je biti nacionalista nešto iskvareno, opasno, a i sami su nacionalisti. Kada igra nacionalna vrsta nogomet protiv Zimbabvea, sigurno ne navijaju za Zimbabve. S druge strane, nacionalisti ocjenjuju internacionaliste kao nekakvo odcijepljeno i bezumno tijelo koje se batrga bez ikakvih spona sa svojim narodom. Jasno da ovakva suprotstavljanja dovode do mržnje i žestokih političkih borbi koje ostrašćuju narod, a ne daju mu prostora da radi na socijalnom boljitku, jer pretpostavljam ni sami političari ne znaju put k boljoj socijalnoj sadašnjici i sutra-



šnjici. Mislim da dobar dio odgovornosti leži na činjenici da većina nacionalista još nije spremna odvojiti se od romantičarskog nacionalizma i prići k racionalnom nacionalizmu, koji ne izvire za razliku od prvog iz zaljubljenosti, već iz ljubavi prema svome. Zaljubljenost je stanje pijanstva, pomučene svijesti, a voljeti znači vidjeti i dobro i loše i opet biti privržen. Mislim da je *Stjepan Radić* kod hrvatskog nacionalizma, dobar primjer za spoj romantičarskog zanosa i racionalno vođene politike. On se poput pravog emotivca, kako je govorio

Krleža, oduševljavao pred svim što je hrvatsko. Tako su Gundulić, Preradović i Šenoa za njega bili genijalni europski pisci, a četrdeset osmu je vidio u vijorenju trobojki, ali je u isto vrijeme znao u širokim masama svojim visokim demagoškim sposobnostima razviti realnu borbu za isključivo hrvatske nacionalne ciljeve u koje je duboko vjerovao, a to je razvoj hrvatske nacionalne svijesti i vjera u ujedinjenu i samostalnu Hrvatsku. Danas, nacionalisti su uglavnom samo emotivci i mahom ne znaju ništa drugo do spominjati nacionalne veličine i koristiti ih u svoje političke svrhe. Možda bi im trebalo više realne politike, ali i osjećaja, da ako želiš da tamo negdje u dijaspori tvoj narod doživljava prosperitet, da isto pružiš i drugim narodima i nacionalnim manjinama na tvojoj teritoriji. Zbog toga, mislim da ovo što trenutačno radi Pokrajinska vlada, kada je u pitanju pomoć glasilima nacionalnih manjina, jest u redu. Pokrajina ne daje mnogo, vjerujem daje koliko može i trudi se učiniti više. Tu ih podržavam. Vjersko, socijalno i kulturno pitanje su sastavnicama nacionalnog pitanja. Pa ipak, treba ih rješavati posebno. Za vjeru sam već rekao što mislim, kulturna suradnja daje već nekoliko godina prve plodove s obje strane, a socijalno pitanje se mora rješavati tako da se ne izdvaja nitko već po principu »kako domaćinu tako i ukućanima«. Dakle, kako je Srbima u Vojvodini tako nek bude i Hrvatima recipročno tome u Hrvatskoj. ■

Hrvatska odblokada

Hrvatska je odustala od namjere da blokira 225 milijuna \$ bivše SFRJ deponiranih u američkim bankama, piše »Večernji list«. Ova informacija je potvrđena i u vladinom Uredu za odnose s medijima. Guverner Narodne banke Srbije Mlađan Dinkić izjavio je nedavno da se novac iz američkih banaka, 90.3 milijuna dolara, koliko pripada Srbiji, već nalazi na računima NBS, dodavši, kako je sve bilo dogovoreno prigodom susreta srpskog premijera Zorana Živkovića s Collinom Powellom u Beogradu. »Večernji list« ocjenjuje kako je Hrvatska popustila pod pritiskom SAD i navodi kako je i Slovenija nedavno odustala od namjere da zajedno sa Hrvatskom blokira odmrzavanje novca.

Izvršno vijeće Vojvodine

Suša kao elementarna nepogoda

Ono što se već sada može sa sigurnošću tvrditi, to je da je u Vojvodini suša. Suša koja će imati razmjere katastrofe, jer na cijeloj teritoriji Vojvodine izuzev Kikinde i okoline je palo manje kiše od minimalne potrebne količine za ovo doba godine. Zbog mraza na 60% obradivih površina se kasnilo sa sjetvom, a tu će rod stradati još više.

»Najvjerojatnije će većina vojvođanskih općina podnijeti zahtjev Vladi Republike Srbije da se suša proglasi elementarnom nepogodom« rekao je na redovnoj konferenciji za novinare Pokrajinskog izvršnog vijeća tajnik za poljoprivredu Igor Kurjački.

Prema odredbama Zakona o korištenju sredstava za sanaciju i zaštitu od elementarnih nepogoda, pod štetom prouzročenu elementarnom nepogodom podrazumijeva se šteta prouzročena elementarnim nepogodama čiji iznos prelazi 10% nacionalnog dohotka ostvarenog na teritoriju

općine u prethodnoj godini. Sredstva koja općina dobije, mogu se odobravati bez obveze vraćanja po strukturi koju određuje Vlada Republike Srbije prema obimu i strukturi štete.

Kao druga tema konferencije za novinare Pokrajinskog tajnika za poljoprivredu, stanje u vodoprivredi Vojvodine odnosno aktualni problemi »Vojvodina voda« i »Srbija voda« oko održavanja sustava nasipa i brana od poplava. Do sada je potrošeno 260 milijuna dinara na protupravni način za održavanje sustava obrane od poplava jer republičko ministarstvo poljoprivrede nije u proračunu planiralo niti jedan dinar za te namjene. A sustavi se moraju održavati. Pokrajinski tajnik Igor Kurjački je dodao da će oni insistirati da »Srbija vode« i »Vojvodina voda« s Vladom Republike Srbije potpišu posebne ugovore koji će im omogućiti financiranje ove važne djelatnosti.

M. S.

Podsjećanje na kalvariju srijemskih Hrvata

Zbogom šovinizmu

U povodu podsjećanja na tragična dešavanja iz ratnih vremena, kada su kao »kolateralne žrtve« nacionalizma pali i srijemski Hrvati, Reformisti Vojvodine – Socijaldemokratska partija izdali su priopćenje u kojem podsjećaju na prijetnje i progon.

»Šestog svibnja navršava se 11 godina (Đurđevdan po julijanskom kalendaru) kada je u Hrtkovcima u nazočnosti samozvanog vojvode *dr. Vojislava Šešelj*, predsjednika Srpske radikalne stranke, 'ozvaničeno' protjerivanje građana nesrpske nacionalnosti iz višenacionalne Vojvodine. Toga dana je *Ostoja Sibinčić*, (tadašnji predsjednik Mjesne zajednice) pročitao popis 'nepodobnih' građana hrvatske nacionalnosti i nekih srpske, koji su bili protiv nasilnog iseljavanja susjeda. Pod prijetnjama pojedinih izbjeglica ubrzo su morali da se isele. Prijetilo se telefonom »ustašo, seli se ili biraj dijete koje ti je dražek«, mještani, starosjedioci nalazili su zaklanog psa s porukom »seli se, što čekaš«, nož zaboden u vrata sa sličnom porukom, inscenirane su tuče mladića koji su došli i onih koji su rođeni u Hrtkovcima...

Hrtkovčani su se selili, ostavljali svoje susjede i prijatelje, grobove, kuće, mijenjali za druge u Hrvatskoj. Među prvima su se iselili najugledniji građani: liječnik, učitelj, profesori... Mještanan *Mijat Štefanec* (Hrvat) pronađen je mrtav u ataru, malteti-

ran je župnik...

U protjerivanju Hrvata iz Hrtkovaca ne malu ulogu imao je *Mihalj Kertes* preko svog »oficira za vezu« Trive Ivkovića, nekadašnjeg upravitelja Kazneno-popravnog doma u Srijemskoj Mitrovici, koji je imao »čast« da zajedno sa Sibinčićem postavi i novu tablu na ulazu u selo 'Srbislavci' umjesto Hrtkovci. Na sreću je razum prevladao i Hrtkovci nisu promijenili ime. Hrtkovci su zabilježeni kao sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, ali to je pret hodno učinjeno i u drugim mjestima poput Slankamena, Golubinaca...

Danas su u ovim srijemskim selima neki drugi ljudi, koje su, također nevolja i nacionalističko ludilo protjerali sa svojih kuća – stoji u informaciji koju su javnosti uputili Reformisti Vojvodine – Socijaldemokratska partija.

U priopćenju, koje prati ove informacije, Reformisti Vojvodine izražavaju nadu da se više nikada neće ponoviti vrijeme da će ljudi samo zato jer su različite nacije i drugačijeg mišljenja, morati seliti iz mjesta koje su odabrali za svoj zavičaj. »Nacionalističko zlo i isključivost proteklih godina nanijeli su nam mnoge nevolje. Pucalo se, ratovalo, ubijalo... Nasilno je promijenjena struktura stanovništva. Mnoga vojvođanska mjesta više nisu ista, kao prije ustoličenja *Slobodana Miloševića* na vlasti u Srbiji. Nema više starih susjeda. Mnogima je jedini grijeh bio što nisu 'Srbi', 'pravoslavci'. Na njihovim mjestima i u njihovim domovima se neki drugi ljudi, koji su također morali da »sklone« svoje glave iz svog zavičaja iz sličnih nacionalističkih poriva...

Danas, 11 godina nakon svega toga, moramo se upitati kakav je bio učinak onih koji su vladali našim sudbinama. Na svu sreću sve je završeno, ali ostaju traume, izgubljeni rođaci, prijatelji i susjedi. Ostaje i opomena da se to više nikada ne ponovi. Čuvajmo svoje susjede! Inspiratori zla moraju snositi odgovornost.

Nakon dvije i pol godine funkcioniranja nove vlasti, posljednje je vrijeme da pro funkcionira pravna država i u domeni odgovornosti onih koji su inspirirali i protje rivali neistomišljenike. Demokracija se mjeri i pravednošću i stupnjem odgovornosti za učinjeno, odnosno neučinjeno – stoji u priopćenju resora za informiranje Reformista Vojvodine – Socijaldemokratske partije.

N. P.

Svjedok C-48

progovorio o Srijemu

Župnik crkve svetog Roka u Petrovaradinu i kroničar protjerivanja Hrvata iz Srijema, vlč. Marko Kljajić izjavio je za Betu kako ga nisu iznenadile nedavne tvrdnje zaštićenog svjedoka C-48 u procesu protiv Slobodana Miloševića pred Haškim tribunalom da je bio praćen početkom devedesetih godina. »Bio sam svjestan da sam praćen i prisluškivan, ali se nisam plašio zbog toga jer nisam imao što da krijem od javnosti« – rekao je Kljajić. Njegova knjiga »Kako je umirao moj narod« već je korištena u procesu protiv Miloševića, ali je Kljajić odbio mogućnost da se u ulozi svjedoka pojavi pred Tribunalom.

Zaštićeni svjedok C-48 je, govoreći o svom radu u Službi državne sigurnosti (DB) i pominjući susrete s prvim čovjekom SDB u Vojvodini Milanom Popivodom, izjavio da se Popivoda zalagao da se »što više Hrvata protjera iz Vojvodine« i tako promjeni njen etnički sastav. Prema Hrvatskoj bi se formirala »tvrda granica« tako što bi područje uz granicu naseljavali Krajišnici, dodao je svjedok, a prenosi »Građanski list«. C-48 je precizirao kako se Popivoda nije zalagao za likvidacije Hrvata i spomenuo kako je nakon ubojstva jednog Hrvata u Hrtkovcima Popivoda rekao »Jeste li vidjeli što su oni idioti uradili?«, ali da je tako reagirao više zbog straha od međunarodne zajednice nego zbog toga što mu je »žao starca«. Dodao je kako se planovima o protjerivanju protivio petrovaradinski župnik Marko Kljajić, koji je hrabrio Hrvate da usprkos zastrašivanju ne napuštaju svoje domove. Svjedok je priznao da mu je zadatak bio da omogući tehničarima DB da ozvuče prostorije Kljajićeve župne ureda, te stan Roberta Čobana, sadašnjeg vlasnika magazina Svet. C-48 je to i uradio, iskoristivši svoje prijateljstvo sa njima, a opisujući događaj iz prosinca 1992. godine rekao je kako je Popivoda navodno zahtijevao da se »pritisne« Marko Kljajić. Angažirana su dvojica izbjeglica koji su upali u Župni ured, napali Kljajićeve majku i brutalno je pretukli. ■

Batićevo obećanje

Radio B92 također je posvetio pozornost ovom datumu, i dodaje kako je danas Vojislav Šešelj u pritvoru u Scheweningenu, a da Ostoja Sibinčić, nakon šest mjeseci pritvora sredinom devedesetih, mirno živi u mjestu iz kog je istjerao ljude koji su mu, kada je izbjegao sa ratnih područja, postali susjedi.

Vlasnik novosadske produkcije Urbans, Marina Fratan je među prvima još 1992. i 1993. godine ukazala na činjenicu da postoji pritisak na Hrvate u vojvođanskim selima. Ona podsjeća da su predstavnici vlasti poslije 5. listopada 2000. obećali da će slučaj vojvođanskih Hrvata biti preispitan. »Prije dvije godine, poslije prijetnji koje smo doživjeli kada smo u emisiji Urbansa ponovo pokrenuli pitanje Hrtkovaca, ministar Batić je obećao da će ta tema biti na dnevnom redu republičkog parlamenta«, podsjeća Marina Fratan.

Izbori za manjinska vijeća u Hrvatskoj

Primjedbe na izbornu proceduru

Dok neke manjine ne žele sudjelovati, druge izlaze s po tri liste kandidata

Piše: Dušica Dulić

Vlada Republike Hrvatske je 3. travnja dostavila Državnom izbornom povjerenstvu odluku o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u općinama, gradovima i županijama i za izbor predstavnika nacionalnih manjina u općinskim vijećima, te gradskim i županijskim skupštinama. Izbori za vijeća i dopunski izbori za predstavnička tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave trebali bi se održati istodobno 18. svibnja.

Izbori za vijeća nacionalnih manjina raspisani su prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, donesenom u prosincu prošle godine, a u jedinicama lokalne i regionalne samouprave, u kojima pripadnici manjina sudjeluju s najmanje 1,5 posto u ukupnom stanovništvu, odnosno ako ih u općinama i gradovima ima više od 200 ili više od 500 u županijama. Izbori za vijeća nacionalnih manjina raspisani su za 20 županija i grad Zagreb, za 79 gradova i 185 općina. Vijeće nacionalnih manjina ima 10 članova u općinama, 15 u gradovima i 25 u županijama. Članove tih vijeća biraju na mandat od četiri godine samo pripadnici manjina, i to tajnim glasovanjem. Kandidati mogu predlagati udruge nacionalnih manjina ili određeni broj pripadnika nacionalne manjine.

NEKI BEZ, A NEKI S TRI LISTE: U ponoć 28. travnja istekao je rok za predaju lista kandidata za izbore za vijeća nacionalnih manjina. U Zagrebu je od 16 nacionalnih manjina svoje kandidate istaknulo 13, a Rusini, Slovaci i Talijani do zakonskog roka nisu predali svoju listu kandidata u Gradsko izbornom povjerenstvu, pa se za njih izbori neće održati.

Kako je izvijestio predsjednik Gradskog izbornog povjerenstva Božidar Rumenjak najviše lista, njih tri, za izbor vijeća nacionalnih manjina s po 25 članova, prijavila je romska nacionalna manjina. Dvije je predala crnogorska, a po jednu albanska, češka, mađarska, makedonska, slovenska, srpska i austrijska manjina. To su manjine koje u Zagrebu imaju 500 i više svojih predstavnika, osim Austrijanaca, kojih je manje, ali će svoje vijeće imati samo u Zagrebu.

Saborski zastupnik i predsjednik Odbora

za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Furio Radin potvrdio je na konferenciji za novinare da Talijanska unija neće sudjelovati na tim izborima, jer su, po njegovoj ocjeni, izbori neozbiljno organizirani. »Izborni rokovi su prekratki te nema uvjeta za pripremu kvalitetnih predstavnika manjina. Vlada je bez dogovora sa Saborom raspisala izbore i pokazala da joj je bitna samo



formalna strana zaštite prava nacionalnih manjina» – zaključio je Radin.

Bošnjačka zajednica se složila s Talijanskom unijom i najavila da iz istih razloga neće izići na izbore u Primorsko-goranskoj županiji. Zajednica Srba Rijeke načelno podupire talijanska i bošnjačka stajališta, ali je najavila da će ipak izići na izbore u Rijeci i Županiji, smatrajući da je šteta propustiti priliku da sudjeluje u lokalnoj vlasti.

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća Milorad Pupovac izjavio je da će u onim

jedinicama lokalne uprave i samouprave u kojima ne uspiju istaknuti dovoljan broj kandidata tražiti da vlada donese odluku o dopunskim izborima.

POZIV MANJINAMA: Do 9. svibnja je trajao rok za uvid u biračke popise. Uviđom u popise birača građani su mogli provjeriti je li im upisana odgovarajuća pripadnost te izvršiti moguće izmjene. Prema utvrđenom kalendaru izborna promidžba traje od 1. do 16. svibnja, a dan prije izbora je dan izborne šutnje.

O problemima provođenja ovih izbora u Republici Hrvatskoj održano je nekoliko konferencija za novinare i službenih susreta, poput susreta potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske dr. Gorana Graniča s čelništvom Savjeta za nacionalne manjine, kada je bilo riječi o mogućim problemima u organizaciji i provođenju samih izbora, te upućen poziv predstavnicima nacionalnih manjina da se u što većem broju odazovu na izbore.

Podatke o županijama, gradovima i općinama, u kojima pripadnici manjina nisu istaknuli kandidate, iako su to s obzirom na zastupljenost u stanovništvu mogli, nemaju ni u Ministarstvu pravosuđa, ni u Državnom izbornom povjerenstvu.

U Ministarstvu pravosuđa objašnjavaju da to što negdje nisu istaknuli kandidati neće utjecati na valjanost izbora jer su dobrovoljni i slobodni. Prema neslužbenim podacima, na temelju dostupnih objavljenih lista, pripadnici 16 nacionalnih manjina birat će članove za 221 vijeće i 42 predstavnika, umjesto za 470 vijeća i 140 predstavnika.

Peter Semneby, Voditelj misije OEES-a u Hrvatskoj

Dobar manjinski zakon

»Usvajanje Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama bio je vrlo važan korak i primjer plodne suradnje međunarodne zajednice s Vladom i Saborom oko teškoga i kontroverznog problema«, izjavio je u intervjuu za »Novi list« veleposlanik Peter Semneby, voditelj misije OEES-a u Hrvatskoj. »Kao rezultat, Hrvatska sada ima dobar manjinski zakon, čija

provedba treba biti prioritet za Vladu. OEES drži da su predstojeći izbori velik izazov za manjinske zajednice, jer trebaju nominirati tisuće kandidata i provesti predizborne kampanje. Vlasti trebaju pomoći manjinama da to obave na primjeren način. OEES sponzorira javnu informativnu kampanju.«

Godišnji sabor HKUD »Vladimir Nazor«

SOMBOR – U Somboru je 4. svibnja u Hrvatskom domu održan Godišnji sabor Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« koji je otpočeo prigodnim kulturno umjetničkim programom u organizaciji *Marije Šeremešić*. Tajnik društva *Zoran Čota* je podnio izvješće o radu u protekloj godini osvrnuvši se na drugačije političko ozračje u kojemu odnedavno živi hrvatska zajednica i koje joj pruža veće mogućnosti u ostvarivanju svojih manjinskih prava, te istaknuo kako unatoč tome, postoje pojedini negativni primjeri, poput činjenice da im je odbijen zahtjev za registriranjem Statuta Društva i na hrvatskom jeziku. U somborskoj općini od 97.263 stanovnika Hrvati čine 8,106 ili 7,1 posto. Na temelju toga odlučeno je da će se od Skupštine općine Sombor tražiti da se, kao i u subotičkoj općini, u službenu uporabu uvede i hrvatski jezik. Društvo je u protekloj godini organiziralo sve planom predviđene manifestacije i poslije 8 godina pauze ponovno gostovalo na hrvatskom primorju. Pročitani su i izvještaji o radu svih odjela, te radu Upravnog i Izvršnog odbora Društva čiji je rad ocijenjen kao zadovoljavajući.

Predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« *Šima Raić* istaknuo je kako je Hrvatski

dom nužno obnoviti, te rekao kako će se i dalje uspostavljati i održavati što bolja suradnja s društvima u Vojvodini i Hrvatskoj. Godišnjem Saboru su ispred Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu prisustvovali veleposlanik *Davor Božinović*, treći tajnik *Stipan Medo* i savjetnica za medije *Ivana Sutlić Perić*, ispred Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici



konzulica *dr. Jasmina Kovačević*, zatim ispred Hrvatskog nacionalnog vijeća predsjednik *mr. Josip Ivanović*, potpredsjednik *Stipan Šimunov*, predsjednik Izvršnog odbora *Lazo Vojnić Hajduk*, član IO HNV-a *Dujo Runje* i tajnik HNV-a *Ladislav Suknović*. Već po tradiciji, na temelju dugogodišnje suradnje, Saboru su prisustvovali i

predstavnici nekoliko hrvatskih institucija i organizacija iz Vojvodine.

Veleposlanik *Davor Božinović* je u pozdravnom govoru ukazao kako je »Hrvatsko nacionalno vijeće izraz demokratske volje hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori, te kako kulturno-umjetnička društva neposredno žive sadržaje ostvarenih prava, odnosno predstavljaju svjedočanstva ulo-

ženog truda«. On je još dodao kako je »hrvatska zajednica na ovim prostorima relativno dobro organizirana ali nedovoljno integrirana«.

Generalna konzulica *dr. Jasmina Kovačević* je obećala potporu Društvu od strane Generalnog konzulata u Subotici, dok je predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. Josip Ivanović* naglasio kako će se Vijeće zalagati i za interese Hrvata u somborskoj općini. Na Saboru je iznijet i podatak kako je od Radio Sombora zatražena mogućnost organiziranja i emitira-

nja jednosatne emisije na hrvatskom jeziku na toj radio postaji (jednom tjedno) te da konačni dogovor o tom pitanju još nije postignut.

Javnim glasovanjem su na ovogodišnjem Saboru HKUD »Vladimir Nazor« zamijenjena tri člana Upravnog odbora.

D.D.

Biskup blagoslovio kamen-temeljac Crkve Gospe Fatimske u Borovu

VUKOVAR – Đakovački i srijemski biskup *mons. Marin Srakić* je pretprošlog vikenda nakon misnog slavlja koje je predvodio, blagoslovio gradilište i kamen temeljac Crkve Gospe Fatimske u Borovu naselju. Kamen je uzet od oltara srušene crkve u Domovinskom ratu. Biskup *Srakić* se u svojoj propovijedi, između ostalog, osvrnuo na patnje Vukovaraca tijekom rata. Nekadašnja crkva, na čijem će mjestu biti izgrađena nova crkva, gradila se od 1968. do 1982. godine za potrebe Župe sv. Josipa Radnika, a gradili su je župnici i svećenici pod vodstvom oca *Flavijana Šolca*. Uz mnogobrojne vjernike, svečanosti blagoslova gradilišta nazočni su bili gradonačelnik Vukovara *Vladimir Štengl*, vukovarsko – srijemski župan *Nikola Šafer*,

te predstavnica Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo *Melita Košir*.

Mons. Srakić je istaknuo da je borovska crkva bila najveća Katolička crkva »od Zagreba do Beograda« izgrađena u razdoblju od 1945. do 1991. Kako je rekao župnik Župe sv. Josipa Radnika iz Borova Naselja *Ante Perković*, nova crkva bit će tisuću četvornih metara manja od predratne i prostirat će se na 1.500 četvornih metara.

Zbog nedostatka novca bit će manji i samostan koji se gradi uz crkvu, kao i pastoralni centar. *Perković* je rekao da Ministarstvo obnove ima obvezu staviti crkvu »pod krov« dok će daljnja njezina obnova ovisiti o mogućnostima župne zajednice. Rado vi na izgradnji crkve počeli su prije mjesec dana, a izvodi ih tvrtka »Feniks-giu« iz

Slavonskog Broda. Crkva Gospe Fatimske u Borovu naselju posljednji je katolički sakralni objekt u Vukovaru koji dosad nije obnovljen ili nije ušao u proces obnove.

J. K.

Prijedlozi za priznanja

SUBOTICA – Prema javnom pozivu za predlaganje građana – pojedinaca za dodjelu zvanja Počasni građanin, te građana, ustanova, organizacija i udruženja za priznanje Pro Urbe, prijedlozi i inicijative s obrazloženjem mogu se pismeno predati do 23. svibnja u pisarnici SO Subotica u sobi 141 na prvom katu od 8 do 12 sati radnim danom.

N. P.

HKPD »Tomislav« u Slatini

GOLUBINCI - Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Tomislav« iz Golubinaca uspješno je nastupilo na smotri folklora u Slatini (Republika Hrvatska), koja je održana 4. svibnja. Osim spomenute smotre koja je bila veoma posjećena i dobro organizirana, treba spomenuti i da je gostovanje Golubinčana u Slatini započelo dan ranije cjelovečernjim nastupom u Domu pučkog teatra. Naime, budući da se proteklih godina iz Golubinaca najveći broj obitelji odselio baš u Slatinu, to je bila prigoda da se obnove mnoge obiteljske, prijateljske i susjedske veze, te su svi bili smješteni u domovima svojih

nekadašnjih mještana. HKPD »Tomislav« nastupio je s malim i velikim folklornim

sastavom, te sa tamburaškim podmlatkom, a bilo je i nekoliko solo točaka. Tom prilikom Golubinčani su u goste pozvali i KUD »Dukat« iz Stare Pazove. Nakon formalnog dijela programa druženje uz tabmure i vino nastavljeno je do jutra, a mogla se vidjeti i po koja suza na licima ljudi koji su proveli dobar dio života skupa, a sada ih dijeli daljina. Sve skupa, »Tomislav« upisuje još jedan nastup u svoj dnevnik, čime se opravdava postojanje ovog Društva, i svima koji sudjeluju u njegovu radu daje za pravo da vjeruju da im trud nije uzaludan.

M. M. M. G.



Natjecanje u pripovijedanju bajki Balinta Vujkova

SUBOTICA – Koncem 2002. godine Hrvatska čitaonica je priredila interdisciplinarni skup »Dani Balinta Vujkova« koji je potaknuo organizatore da u suradnji s Bunjevačko-šokačkom knjižnicom »Ivan Kujundžić« prirede natjecanje pod nazivom »Pripovidamo pripovjetke i bajke Balinta Vujkova« u kojem će sudjelovati pripovjedači iz somborskog i subotičkog općine. »Cilj ovog natjecanja je čuvanje i njegovanje izvorne bunjevačke i šokačke ikavice, narodnog književnog blaga, ali i poticaj djece i odraslih da progovore svojim materinim govorom. Uostalom, nije nepoznato da je ikavica najstariji hrvatski govor i sto-

ga ga treba njegovati ili oživjeti tamo gdje je to moguće« – kaže Katarina Čeliković, ravnateljica Hrvatske čitaonice.

U natjecanju mogu sudjelovati djeca i odrasli svih dobi, a svaki pripovjedač mora ispričati jednu pripovijetku ili bajku Balinta Vujkova ili neku drugu koju je čuo od svojih djedova i baka, po vlastitom izboru. Nakon izlučnog natjecanja u Somboru i Subotici, finalni susret će biti u Subotici. Sudionici će biti razvrstani po uzrastu, a tročlani žiri će nagraditi najbolje pripovjedače.

Svi zainteresirani za sudjelovanje u natjecanju mogu se prijaviti do 10. lipnja Ka-

tarini Čeliković na telefone: 024/554-896 ili 064/211-31-86.

»Pripovidanje« će se održati u subotu, 14. lipnja s početkom u 10 sati u svečanoj dvorani Gradske biblioteke, a ulaz je slobodan za sve koji žele uživati u narodnim pripovijetkama i bajkama.

K. Č.

Stigao vrijedan dar

Hrvatska matica iseljenika darovala je uredništvu NIU »Hrvatska riječ« više knjiga i enciklopedija. Zahvaljujući su-sretljivosti ljudi iz HMI, ravnatelja Bori-sa Marune i stručne suradnice Marije Hećimović, naše uredništvo je obogatilo svoj fond knjiga vrijednim naslovima: Hrvatskom enciklopedijom, hrvatskim biografskim i općim leksikonom Leksikografskog Zavoda »Miroslav Krleža«, rječnikom, pravopisom, te s dva diktafona.



Pet stoljeća crkve u Bačkom Bregu

BAČKI BREG - U povodu 500. obljetnice crkve u Bačkom Bregu Župa sv. Mihaela organizira susret katoličke mladeži pod nazivom »Marijo Majko mi smo djeca tvoja«. Ova manifestacija će se održati 17. svibnja i nastaviti će se održavati sljedećih godina. Susretu će prisustvovati grupe iz Bezdana, Bačkog Monoštora, Sombora, Lemeša, Telečke, Sonte, Bača, Vajske, Bošana i Bačkog Brega.

Svaka će grupa u crkvi poslije mise izvesti prigodan program u trajanju od 10 minuta. Grupe se okupljaju u 9 i 30 ispred osnovne škole kada će svi skupa pješke krenuti u crkvu na svetu misu koja počinje u 10 sati i 30 minuta. Poslije svete mise i programa bit će za sve sudionike i goste organiziran ručak u Domu kulture u Bačkom Bregu.

Ž. K.

Koncert Alena Kopunovića Legetina u Budimpešti

BUDIMPEŠTA – Na poziv Hrvatske državne samouprave iz Budimpešte i njihovih suorganizatora izaslanstvo Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Subotice bilo je gost na cjelovečernjem koncertu poznatog orguljaša Subotičanina, *Alena Kopunovića Legetina*. Koncert je održan 29. travnja u prelijepoj gotičkoj crkvi sv. Matije u Budimu (Budimpešta). Na programu su bila djela: Johanna Gottfreida Walthera, Albe Vidakovića, Mate Leščana i Juliusa Reubke. Virtuozno i umjetnički na zavidnoj razini izvođena su djela navedenih autora. »Autori su pripadnici različitih stilova i epoha. Reubke je učenik Franca Lista koji je u ovoj crkvi svirao 'Krunidbenu misu' u kojoj su i naši kraljevi bili okrunjeni« – objašnjava svoj izbor Alen Kopunović Le-

getin. Slušatelji, među kojima su bili i predstavnici nekoliko veleposlanstava akreditiranih u Republici Mađarskoj, poput veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti *dr. Stanka Nicka*, imali su prigodu uživati u vrhunskom umjetničkom glazbenom doživljaju. Poslije koncerta u kratkom razgovoru s organizatorima potvrđena je svrsishodnost međusobnog podržavanja u akcijama, koje afirmiraju nacionalni identitet Hrvata izvan domovine, ovoga puta Hrvata u Republici Mađarskoj i Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori. Koncertu je prisustvovalo desetak Subotičana, a među njima i izaslanstvo HNV-a koje su predvodili predsjednik Izvršnog odbora *Lazo Vojnić Hajduk* i predsjednik *e-vlade Zoran Vojnić Tunić*.

Druga baranjska smotra crkvenog pučkog pjevanja

BAČKI BREG – Društvo prijatelja baranjskih starina »Ižip« iz Topolja organizira Drugu baranjsku smotru crkvenog pučkog pjevanja, koja će se pod nazivom »Marijo svibnja« kraljice održati u nedjelju 25. svibnja u 18 sati u Crkvi sv. Petra u Topolju. Cilj smotre je potaknuti, sačuvati od zaborava i popularizirati crkveno pučko pjevanje u Baranji, a uz baranjske skupine na smotri će sudjelovati skupine iz Slavonije, Bačke i Mađarske. Pjevačke skupine će na Smotri pjevati odjevene u narodnu nošnju svojega mjesta.

Z. G.

Jugoslavije više nema, osim kod Blaška Gabrića

Složno u prošlost

SUBOTICA – Na imanju vlasnika tiskare »Globus« *Blaška Gabrića* 2. svibnja je utemeljena virtualna država »Četvrta mini Jugoslavija«. Iako projekti nastavka velikih država i carstava obično bivaju još megalomanskiji od prethodnih, Četvrtoj mini Jugoslaviji bila su dovoljna tri hek-

tara placa.

Na plakatima koji su pozivali na ovu svečanost, stajalo je da »ako Rim ima Vatikan, Subotica može imati Četvrtu mini Jugoslaviju«, ali ova tvorevina neće biti ni republika ni monarhija. Stoga nije poznato hoće li imati na čelu kralja, predsjednika, ili maršala.

Stotine okupljenih iskoristilo je priliku zatražiti i dobiti virtuelno državljanstvo, a cijela akcija uspjela je ukaljati ono što je preostalo od pozitivnih sjećanja na prošlost, kada je organizator – po starom dobrom običaju u SFRJ – u svom govoru počeo tražiti unutarnje i vanjske neprijatelje.



FOTO: ŽELJKO GARMAZ

Nedostajao je samo Maršal

N. P.

0 međunacionalnim odnosima u Rumi

RUMA – U prostorijama HKPD »Matija Gubec« u Rumi 29. travnja je u okviru projekta »Geo takt 2«, koji provodi i koordinira nevladina organizacija »Panonija« iz Novog Sada, a koji u Rumi provodi Gradsko pozorište – Ruma, održan skup pod nazivom »Pogledajmo istini u oči«, na kojemu se govorilo o stanju međunacionalnih odnosa u Rumi, s posebnim osvrtom na proteklih 12 godina. Konstatirano je da su u Rumi, usprkos svemu, očuvani dobri međunacionalni odnosi, a po prvi puta se otvoreno govorilo i o prijetnjama i pritiscima kojima je tijekom proteklog razdoblja bilo izloženo hrvatsko stanovništvo u Rumi, te i o progonu Hrvata, kako iz Rume tako i okolnih sela. Skupu su, među ostalima, prisustvovala i dva istaknuta kroničara i povjesničara grada Rume, inače članovi HKPD »Matija Gubec«, *Božidar Hađipauković* i *Ratko Racković*, koji su iscrpno govorili o dugoj tradiciji građanskog multikulturalnog života u Rumi.

N. J.

Ostavka gradonačelnika (zasad) ne izaziva potrese

Ispánovics odlazi iz zdravstvenih razloga

Uskoro se odabira treći gradonačelnik Subotice u vremenu od dvije i pol godine

Kao što je prije desetak dana najavljeno iz njegovog kabineta, predsjednik Skupštine općine István Ispánovics podnio je neopozivu ostavku. U izjavi stoji da gradonačelnik ostavku podnosi jer nije u mogućnosti obavljati svoju funkciju. Na redovitom susretu sa novinarima Ispánovics je rekao kako ne želi govoriti o razlozima ostavke, ali je spomenuo zdravstvene razloge. Međutim, Ispánovics će nastaviti obavljati svoje obveze u radu komisija za izradu Ustava Srbije i Osnovnog zakona Vojvodine. Prema koalicijskom sporazumu, mjesto predsjednika SO pripada Savezu vojvođanskih Mađara, a prema statutu će mandat Ispánovicsa biti okončan na narednoj sjednici Skupštine općine.

DOPRINOS: »Nadam se da smo za ovo kratko vrijeme od oko dvije godine koliko sam predsjednik SO uspjeli izgraditi institucije koje će trajno osigurati javnost u radu. Donijete su odgovarajuće odluke, ali nije moja krivica što nisu zaživjele, nadam se da će se to uskoro desiti«, rekao je Ispánovics i dodao kako smatra da ima zasluga u donošenju odluka koje su definirale trošenje proračunskih sredstava putem natječaja, te u donošenju odluka koje osiguravaju javnost u radu općinskih investicija i transparentnost trošenja tih sredstava. Tijekom njegova mandata postavljeni su temelji za niz novih institucija poput ombudsmana, gradskog menadžera, gradskog arhitekta, kao i Savjeta za međunarodne odnose. István Ispánovics je više puta podržao aktivnosti »Otpora« u pogledu civilne kontrole vlasti.

KRIKA: Povodom ostavke gradonačelnika, oglasio se Gradski odbor Lige Socijaldemokrata Vojvodine priopćenjem u ko-

jem se navodi kako »uz dužno poštovanje prema njegovoj ličnosti, i uz najiskrenije želje za njegovo ozdravljenje moraju na žalost konstatirati da je posao koji je on obavljao ipak zahtijevao agilnijeg čovjeka, koji bi razvoju grada posvetio više pažnje. Nadamo se da će kandidat za predsjednika Skupštine općine, kojeg Savez vojvođanskih Mađara delegira po koalicijskom sporazumu »DOS za Suboticu«, biti adekvatan«, kaže se u priopćenju koje je prenila Radio Subotica. Demokratska stranka smatra da je izostao razvoj grada, te su podsjetili na konfrontacije, poput pitanja Ispánovicsa stana.

RAZLOZI: U Savezu vojvođanskih Mađara su za više nego izglednog kandidata (SVM ima 32 od ukupno 61 odbornika) izabrali dosadašnjeg predsjednika Izvršnog odbora Gézu Kucseru, dok će novi predsjednik IO biti Árpád Papp.

Iako postoje spekulacije o sukobu unutar SVM koji je doveo do ove situacije, o čemu svedoči i izjava predsjednika stranke Józsefa Kasze iz veljače po kojoj je upravo Ispánovics doveo do konflikta sa drugim koalicijskim partnerima i blokade parlamenta, zbog Protokola o suradnji općina sjeverne Bačka i Banata – te navode nitko nije potvrdio. U priopćenju SVM-a je Ispánovicsu izražena zahvalnost za dosadašnje aktivnosti, te da se od njega očekuje i dalji angažman.

U izjavi za Betu, Kasza je prije tjedan dana rekao da se zdravstveno stanje gradonačelnika u posljednje vrijeme odista veoma pogoršalo, što stranka mora uvažiti.

Potpredsjednik SO Subotica Bela Tonković kaže da mu je žao što Ispánovics smatra da ne može dovoljno djelotvorno oba-

vljati svoju dužnost, te mu je zahvalio na korektnoj i djelotvornoj suradnji.

TKO TREĆI: Unatoč promijenjenim ovlastima koje se odnose na ovu funkciju, one će se primjenjivati tek nakon novih izbora. Nakon izbora 2000. godine, na ovu dužnost je prvo izabran József Kasza, koji je kasnije otišao na dužnost potpredsjednika Vlade Republike Srbije. Na funkciji ga je naslijedio Ispánovics, tako da će naredni gradonačelnik biti treći u posljednjih dvije i pol godine. SVM drži funkciju predsjednika općine Subotice već petnaestak godina, a József Kasza je bio predsjednik skupštine općine u pet mandata, što je jedinstven slučaj u istočnoj Europi.

Nedugo nakon stupanja na dužnost, Ispánovics je bio je žestoko kritiziran od strane Mirka Bajića zbog načina na koji je došao do mogućnosti korištenja općinskog stana. Kritike je nedavno izrazio i predsjednik »Nyilt ajtó« Lajos Szabó na nedavnom susretu nevladinih udruga, jer je gradonačelnik tijekom svog mandata propustio dva puta održati Otvorenu sjednicu skupštine općine, kojoj mogu prisustvovati građani i diskutirati po svim točkama dnevnog reda.

Održana prva sjednica IO HNV

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća održao je, u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo« 2. svibnja svoju prvu sjednicu – stoji u informaciji objavljenoj na Internet sajtu HNV.

Usvojen je poslovnik te su razmatrane prijave hrvatskih institucija na natječaje Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu i Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Usvojena su stajališta o raspodjeli financijskih sredstava s pozornošću na teritorijalnu i institucionalnu pravednost, kao i uvažavanje programskih aktivnosti.

Međutim, konačna su načela trebala biti definirana na drugoj sjednici, u srijedu.

Određeno je da će se 11. svibnja u 10 sati u Subotici u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo« održati sastanak Komisije za raspodjelu sredstava određenih na pokrajinskim natjecajima, čiji su članovi i predstavnici svih hrvatskih institucija iz Vojvodine. U pogledu natječaja za financiranje djelatnosti HNV-a iz sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2003. godinu, u ime HNV će projekt napisati predsjednik IO HNV-a Lazo Vojnić Hajduk – saznajemo iz službene informacije HNV.

Uskrсни prijam dviju crkava

Predsjednik i potpredsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine Josip Ivanović i prečasnici Josip Pekanović prisustvovali su svečanom Uskrsnom prijemu, koji su priredili Biskupska konferencija Srbije i Crne Gore i Sveti Sinod Srpske pravoslavne Crkve. Kako saznajemo iz priopćenja HNV-a, prijem je održan u svečanom salonu »Aeroklub« u Beogradu, 29. travnja.

Pored domaćina patrijarha Pavla i nadbiskupa msgr. Stanislava Hočevara, među uzvanicima su bili članovi Biskupske konferencije SCG, Svetog sinoda SPC, biskupi iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije, svećenici, redovnici i monasi iz svake Crkve, beogradski Rabin, predstavnici Anglikanske crkve, a od državnih dužnosnika predstavnici Vijeća ministara,

Vlade Republike Srbije te ministri vjere, kulture i policije, veleposlanici mnogih zemalja, predstavnici Srpske akademije znanosti i umjetnosti (SANU), Univerziteta u Beogradu, Teološkog fakulteta SPC, Teološko-katehetskog instituta, Biskupijske klasične gimnazije »Paulinum«, Matice srpske iz Novog Sada te Caritas.

U priopćenju se navodi da je predsjednik HNV Josip Ivanović razgovarao i sa Njegovom svetosti Patrijarhom Pavlom, nadbiskupom Stanislavom Hočevarem te drugim crkvenim velikodostojnicima.

Na prijemu, ali i na cijelom ekumenskom susretu bio je i član HNV prečasnici mr. Andrija Kopilović, u svojstvu jednog od glavnih organizatora ekumenskog susreta i prijema – stoji u priopćenju HNV.

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti: Bač (1.)

Prvi grad u Barbaricumu

Gradovi su žig ljudske civilizacije u prostoru. Naša briga ili nebriga prema jednom gradu uopće, ili prema pojedinim građevinama, na neki način je odraz razine naše civiliziranosti. Gradovi u povijesti su uvijek predstavljali viši stupanj slobode, nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. Pišući urbanu historiju jednog grada ili grupe gradova, možemo napisati jednu sasvim drugu povijest od one »oficijelne« jer u ovoj povijesti nisu u centru pobjedonosne ili izgubljene bitke, kraljevi, tko je kada stigao, tko je »stariji« na određenom prostoru. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek-graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao, u ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

KRALJEVI, BISKUPI I NADBISKUPI: Priču o gradovima na našim prostorima svakako trebamo početi s nekad najznačajnijim gradom, nastalim na tlu Barbaricuma, Bačom, čiji monumentalni ostaci i danas zadivljuju one rijetke posetioce koji navrate u mali gradić na jugu Bačke. Arheološka iskopavanja, koja su vršena šezdesetih godina prošlog vijeka, dokazala su da je na mjestu srednjovjekovnog riterskog grada postojala jedna gradina iz halštatskog tj. ranog gvozdenog doba, što znači da je uzvišeni otok Mostonge uvijek bio privlačan za naseljavanje.

O porijeklu imena naselja stručnjaci imaju različite stavove. Neki smatraju da je ime slavenskog porijekla od riječi »bačija« što treba značiti stado ovaca, drugi tvrde da je naziv staroturskog porijekla od velikodostojničke titule. Za nas je ovo manje bitno, važno je da je oko prvog milenijuma Sveti Stjepan (Szent István) prvi ugarski kralj svoju zemlju podijelio na upravna područja po sjeverno-talijanskom i hrvatskom modelu – županije (vármegye), na čijem je čelu stajao župan, kraljevski predstavnik, a na strateški dobrom mjestu podignuta je županska utvrda, crkva i naselje.

Bač je postao sjedište Bačke županije i formiran je oko ojačane stare zemljane utvrde – gradine. Bač je postao i središte novoformirane Bačke biskupije i time je

izrastao u upravni i vjerski centar. U nekim trenucima tu je bila čak i nadbiskupija ravna kaločkoj.

U XIV. Vijeku, kada, je počeo privredni razvoj Ugarske, bogatstvo grada počinje naglo rasti. Za vrijeme anžujskih ugarskih kraljeva nekadašnja zastarjela zemljana utvrda pretvara se u moćnu utvrdu izgrađenu po francuskim uzorima u čijem je centru podignuta visoka četvorokratna kula za stanovanje tzv. donžon. Zidovi su bili tri do pet metara široki. Među zidinama utvrde boravili su kraljevi, biskupi, nadbiskupi.

DOSELJAVANJE HRVATA: Bačka tvrdava je bilo sijelo biranih, umnih ljudi i umjetnika u XIV. i XV. stoljeću. Najčuvaniji među njima bio je poznati humanista



Ostatak stare utvrde u Baču

svog vremena nadbiskup *Petar Varadi* (Váradi Péter). U Baču su nekad moćni templari imali svoj manastir i crkvu, a nakon rasformiranja templarskog reda, na njihovo mjesto, u XIV. vijeku su došli franjevci, koji djeluju sve do današnjih dana. Zidovi današnje franjevačke crkve i zvonika čuvaju ostatke ove templarske građevine. Pod njenim zidinama održavani su zemaljski sabori, a odavde je krenuo u

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode, nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao, u ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.



Piše:
mr. Zsombor
Szabó

svoju posljednju bitku na Mohačkom polju i *Pavle Tomori* (Tomori Pál).

U tursko doba ovaj grad bio je sjedište Bačke nahije. Poslije odlaska Turaka pod vođstvom franjevac došli su u Bač Hrvati-Šokci iz okoline Tuzle. Bačka tvrđava je razorena za vrijeme Rakocijeve bune, 1704. godine kuruci su zauzeli tvrđavu, koju su zajedno s varoši spalili, posao su dovršili Austrijanci sljedeće, 1705. godine, miniranjem ostataka utvrde.

Od tih vremena počinje tamniti sjaj Bača. Centar obnovljene Bač-bodroške županije postaje Sombor. *Josip Rudič*, glavni župan, 1842. intervenira kod kaločkog nadbiskupa kao feudalnog vlasnika, da preduzme korake za očuvanje tvrđave. *Imre Henselman* (Henszlmann Imre) vrši arheološka iskopavanja 1872. godine i otkriva srednjovjekovne ostatke. Arheološka iskopavanja se nastavljaju osamdeset godina kasnije 1958-59. godine, kada je izvršena konzervacija i djelomična restauracija grada. Obnovljena je visoka kula za stanovanje i glavna kapija zajedno s mostom. Tada se pružila prilika da se obnovi jedan jedinstveni srednjovjekovni prostor. Bačka tvrđava, samostan s crkvom, pod zaštitom su države kao nepokretno kulturno dobro od izuzetnog značaja. Nažalost, ni stanovnici Bača, a ni država, nisu iskoristili jedinstvenu priliku, da stvore svojevrsnu kulturnu, turističku atrakciju.

U odnosu na Bač, ostaci Mikene u Grčkoj samo su gomila kamenja, a ipak nezaobilazna su točka bilo koje turističke ture. Grci vješto i smišljeno čuvaju duh mjesta (genius loci), a naš jedinstveni srednjovjekovni arhitektonski kompleks, građen od opeke, polako ali sigurno propada. Pitamo se – zašto?

(U sljedećem broju: Ilok)

Hrvati u Vojvodini u izvješćima o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava u razdoblju od 1990. do 2003. godine (1.)

Praćenje »nepostojećeg« problema

Hrvati u Vojvodini, njihov položaj i status, kao i pitanje ostvarivanja, kršenja ili povreda ljudskih i manjinskih prava, bili su, kao što je to uostalom slučaj i s drugim manjinskim zajednicama u Srbiji i Vojvodini, predmetom mnogih izvješća različitih vladinih tijela, zatim istraživanja i izvješća nevladinih organizacija, a gdje kad takvu praksu nalazimo i kod pojedinaca. Ova su nastojanja i aktivnosti često dobivala i svoje pisane oblike, koji su onda bili dostupni i široj javnosti.

Ukoliko se, pak, analitički sagleda cjelina ovih izvješća, može se o njima iznijeti sljedeća opća ocjena: praksa pisanja izvješća o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava i kod srbijanskih nevladinih organizacija, ali i kod vladinih tijela, počela se relativno kasno ostvarivati, a tek u drugoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća imamo češće objavljivanje ovakvih izvješća.

PRAVNA ANALIZA: Aktivnosti na ovom planu kod nevladinih organizacija nekako su »eskalirale« koncem devedesetih i na prijelazu u III. tisućljeće, a državna tijela, pak, ovome poslu intenzivnije i sustavnije pristupaju tek nakon prevrata u listopadu 2000. godine. Ova činjenica je uzrokovala sljedeću konstataciju: postoji daleko veći broj izvješća koje su uradile nevladine organizacije, pri čemu je sam broj nevladinih organizacija, koje se tom aktivnošću bave, relativno mali.

Spomenute se činjenice mogu, čini se, prosto tumačiti, s jedne strane, nepostojanjem nevladinih organizacija na početku devedesetih koje su bile specijalizirane za ovu oblast. S druge strane, na djelu je u to vrijeme manjkalo i svijesti da se manjinski problem prihvati kao društveno značajan, a nedostajalo je i spremnosti da se on onda kao takav različito prati, administrira i servisira. S treće strane, na to su utjecale i političke prilike u Srbiji, koje su, često namjerno, skretale pozornost javnosti k drugim problemima. Podsjećanja radi, navest ćemo da je ideološki temelj Miloševićeve političke paradigme, po pitanju odnosa prema položaju i pravima manjina u Srbiji, bila čuvena floskula da je ovaj problem

u Srbiji, to jest Vojvodini, »uspješno riješen«, te da, budući da je to tako, on kao problem i ne postoji!

Za većinu izvješća o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava, koje ćemo u ovom feljtonu registrirati i obraditi kroz prizmu načina recepcije Hrvata u Vojvodini, vrijedi da su oni primarno određeni »pravnom« vizurom promatranja ovog problema. Manjinske se zajednice u njima, naime, recipiraju prije svega putem analize njihovog pravnog statusa, to jest položaja, te kvantitativnim mjerenjem ostvarivanja ili neostvarivanja, to jest kršenja, cjelokupnog korpusa ljudskih i manjinskih prava.

Formalno promatrano, u ovisnosti o obimu, izvješća imaju veći ili manji stupanj uopćenosti, kako u pristupu tako i u samoj elaboraciji predmeta, a u ovisnosti, pak, o cilju koji žele postići, ona mogu biti ideologijski posve obilježena i pristrasna ili, pak, predmetu istraživanja pristupaju ideologijski neutralno i nepristrasno, te donose istinite sadržaje. Naravno, ona ideologijski utemeljena i pristrasna mahom su državna, te kao takva često operiraju netočnim podacima, a mnoga od njih i površno zahvataju problem. No, za narav recepcije Hrvata u Vojvodini u većini izvješća postoji dodatna poteškoća, a što je izravni proizvod politike Miloševićevog režima, u vidu tretiranja Bunjevaca kao zasebne etničke skupine.

KRONOLOGIJSKI SLIJED: Pa ipak, unatoč tim i takvim svojim značajkama, dokumentarna vrijednost svakog izvješća ponaosob je, čini se, teško mjerljiva, osobito ukoliko se ona promatraju u kontekstu ukupne cjeline svih izvješća. Na temelju toga smo se i odlučili da ih ovdje upravo tako i objavimo. Nastojali smo, pri tom, donijeti informaciju o svakom izvješću koje je u SR Jugoslaviji ili Republici Hrvatskoj objavljeno i koja teritorijalno pokriva i područje Vojvodine ili pak govore o Hrvatima u Vojvodini.

Opredijelili smo se da prikupljenu i obrađenu građu iznosimo kronologijskim redom nastajanja, a podijelili smo je prema jednom kriteriju – vrsti izvješća. Naime, među izvješćima razlikujemo ona a) opće

Tekst je nastao u namjeri da se na jednom mjestu registrira način obradbe Hrvata iz Vojvodine u svim relevantnim izvješćima vladinih i nevladinih organizacija, koji za predmet imaju problematiku položaja, ostvarivanja i kršenja ljudskih i manjinskih prava. Pri tomu, autor se služio isključivo javno objavljenim publikacijama, a osim osnovnih bibliografskih podataka o izvješću, u tekstu se donosi i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način kako su obrađeni Hrvati. Tako se dobiva ne samo bibliografska obrađena građa o ovoj problematici, već i jedna šira obradba, koja će zacijelo biti od velike koristi za daljnja istraživanja o položaju Hrvata u Vojvodini od 1990. godine do



Piše:
Tomislav Žigmanov

provenijencije – izvješća koja cjelovito i obuhvatno obrađuju položaj ili stanje ljudskih i manjinskih prava, te se u njima piše i o ostvarivanju ljudskih i/ili manjinskih prava i/ili položaju svih manjina, i na ona b) partikularne provenijencije – izvješća u kojima se ili govori o ostvarivanju ili kršenju tek pojedinih prava ili se, pak, promatra (ne) ostvarivanje prava kroz prizmu položaja jedne zajednice, naravno, u našem slučaju radi se o hrvatskoj. Drugim riječima, usvojivši ovo načelo razdiobe, nismo u strukturiranju građe pravili dodatna dobena razlikovanja (npr. prema kriteriju da li su ona državna ili nevladina, ili, pak, da li su manjeg ili većeg obima ili prema načinu obradbe).

Naime, osim standardnih, najnužnijih bibliografskih podataka o izvješću (autor, zatim naziv, izdavač, mjesto i godina izdavanja, te broj stranica) u prikazu recepcije Hrvata u Vojvodini u izvješćima vladinih i nevladinih organizacija o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava – koja ćemo objaviti u narednih nekoliko brojeva – nastojali smo uz svako izvješće donijeti još i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način na koji su obrađeni Hrvati. Pri tomu se nismo ustručavali iznositi i ocjene o kvaliteti urađenog. Pa ipak, namjerno ćemo izostaviti donošenje konačnog i sumarnog zaključka, koji bi se morao donijeti nakon analize svih izvješća, iz jednostavnog razloga što to prevazilazi našu temeljnu namjeru. ■



Urok kod bačkih Bunjevaca Hrvata (II. dio)

Ličenje diteta od uroka



Piše: Alojzije Stantić

Kadgod je bilo

žena za koje se

virovalo da su

ko divojke ste -

kle moć ličenja

bolesne dice

od šklopaca il

ako ji je kogod

ureko.

Kad ženi koja liči od uroka donesu dite da ga izliči, ona najpre poljubi ditetovo livo oko i pljune u desno, zatim poljubi desno oko i pljune u livo, a to uradi tri put i pri tom izgovara riči: *ko ureko, pod prag uteko*. Posli tog ona za jedno s roditeljima izmoli devet puta Anđo Gospodnji.

Bunjevci su kadgod virovali i to da urečeno dite mož izličit slina koja ima moć da otira zlog duha koji je prouzrokovao tu bolu. Drugi način je da onaj ko je ureko dite očiće malo svoje kose iz konde (odastrag kod vrata), tu kosu metne na žeravu i s dimom s te žerave tri put obađe dite s virovanjem da će tako otirat nečistog duha iz diteta. Bilo je i takog da su malo kose diteta metnili na žeravu i s dimom nakadili dite s virovanjem da će tako otirat nečistog duha. Po di koja žena koja ima moć molitve od uroka na bolesnoo dite položi ruke i izmoli molitvu od uroka. Viruje se da će položene ruke otirat nečisti duh iz diteta i da će se ono izličit od bole koja ga muči.

Po ovom se vidi da su kadgod Bunjevci mislili da urok potiče od zlog duha, koji se najbolje mož otirat ljudskom slinom, kađenjem i polaganjem ruka na dite.

Opisanom ličenju koren triba potražiti u Bibliji, di evanđelist Ivan opisuje kako je Isus prid svojim učenicima ozdravio slipog od rođenja: *... pljune na zemlju i od pljivačke načini kal pa mu kalom pre-maza oči. I reče mu: »Idi, operi se kupalištu Siloamu! – što znači »Poslanik« Onaj ode, umije se pa se vrati gledajući. (Iv 9 1-7).*

MOLITVE OD UROKA: Kadgod je bilo žena za koje se virovalo da su ko divojke stekle moć ličenja bolesne dice od šklopaca il ako ji je kogod ureko. Tu molitvu žene nisu drugom kazivale i nisu smile drugog naučit kako da je mole, jel ako bi to uradile onda bi izgubile moć ličenja.

Da bi muškarac steko moć takog ličenja on je moro bit sedmo dite u obitelji i samo su takog žene naučile toj molitvi kojom je on steko moć ličenja ne samo ljudi, već i stoke i živine.

Istražitelj je dozno nikoliko ti molitava, al ji zbog duljine ne objavljuje, već samo njev sadržaj.

Jedna od ti molitvi sadrži virovanje da se bola od uroka mož izličit blagosovljenom vodom, koja najlakše i najprija udaljuje onog ko je izazvo bolu. Po drugoj molitvi, blagosovljenom vodom se križa bolesnik na glavu mu se polažu ruke, tako se molitvom i tim položenim rukama oče udaljiti onaj ko ga ureko da pristane mučiti dite. Ima i takva molitva u kojoj se spominju posebna bića vištice i drugi nečisti duhovi. Ta bića se uvlače u kuću kroz odžak i zato se molitvom tiraju da tuđan izađu napolje, da pristali,

li, vode, bilog luka, od Crne Gospe šandorske sa Bunarića. Ta bića su po svaćanju Bunjevaca vištice i zli duhovi. Primeri kako se liče dica: bolesnom ditetu mater sašije malu kesu i u nju metne nikoliko češnjaka bilog luka i malo nasickanog crnog luka. Tu kesicu dite nosi oko vrata dogod ima ospice il kašlje. Po ondašnjem virovanju, bili luk ima odlučnu ulogu jel on tira dalje vištice il ga brani od njegovog napadanja. Da vištice ne bace na dite razne bole, najbolje ji spričava bili luk.

Kadgod su znali za jednu bogomoljku koja se molila Šandorskoj Gospi za pomoć, a dicu je ličila da je stala prid sliku Blažene Dvice Marije, a ispid sebe na nikoliko koračaja metne jednu slamku i prid tu slamku položi dite na zemlju. Žena onda moli po četiri Očenaša, Zdravo Marije, jedno Virovanje, jedno Slava ocu i dalje je ovako molila: *Gospo Šandorska, fala ti sto hiljada puta. Kad naše tulo spava, nek je Bogu vičnjem slava. Bolesno dite nakon ove molitve priveđe tri put priko slamke tamo i natrag. U ovom slučaju su mislili da bolest diteta potiče od nečistog duha. Prostor izmed slike Blažene Dvice Marije i slamke je posvećen prostor i molitva ima za cilj da se udalji onaj ko je uzrokovao tu bolest, od onda dite više ne pripada njegovoj vlasti zato dite uvedu u taj prostor da ozdravi.*

Za ličenje razni bolesti dice hasnirali su bili luk od božićnjaka, blagosovljenu so, perušku s kojom se čisti gar u peći, i sudoper kojom su prali sude na Badnje veče. To su sve predmeti koji su učinkoviti da otiraju vištice i zle duhove koje muče bolestima malu dicu.

Opisan urok i ličenje od njegovolikim današnjim ljudima će izgledat čudno, ali jeto u našoj prošlosti bilo je i opisanog, a to je samo jedan primer svikolikog praznovirja.

Ovo je ulomak iz mog predavanja na XII. etnološkom savitovanju u Senti, 29. lipnja 2002. g.

Nike podatke sam hasnirao iz doktorske disertacije *Praznovjerja Bunjevačkih Hrvata* svećenika Marka Kopunovića. Istraživanja je svršio oko 1950. godine.



Magijski lik iz Siriana (Kalabrija, Italija)

nu mučiti dite i da ne smetaju članovima obitelji da ji dalje ne muče bolestinama. Ima i takva molitva koja obuvača dilove prithodni molitava al je naglasak u njoj da žena bogomoljka otira nečistog tamo di se pogača ne peče, t.j. da ode tamo di nema ljudi, di pivci ne pivaju, di zora ne sviće, di nema dana ni svitlosti, di vlada vazdan tama i mrak. Ovo zato jel se ta bića boje svitlosti i na njoj nemaju moć da muče ljude, već to rade da se uvlače pod plašt tame i otaleg muče ljude raznim bolestima, kao što je urok.

LIČENJE DICE OD RAZNI BOLA: Kadgod su Bunjevci mislili da sve bolesti dice potiču od oni bića koja se boje blagosovljene so-

Snimak je iz arhiva A. Stantića

Susret poglavara dviju sestrinskih Crkava u Beogradu

Oснаženost ekumenskim susretom



Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Možda će netko pomisliti da je ovaj susret preuranjen drugi pak da je zakasnio, međutim, on se dogodio. I tako je zakoračio sada u povijest i postao stvarnost.

Susret je sastavnica ljudskog življenja. Najljepši susreti su oni: licem u lice. Kada se smije pogledati oči u oči, i kada misao formulira istinu u ljubavi. Apostol Narođa je zato i tumačio vječni život činjenicom da se on sastoji trajnim susretom i promatranjem Boga »licem u lice«. To neće biti više u istini nego sama Istina! To neće biti više u ljubavi nego sama Ljubav! Tako je to u Bogu i s Bogom.

Međutim, mi ljudi kada se susrećemo za taj se susret spremamo, često puta namještamo ne samo svoju vanjštinu nego i svoju nutrinu pa i svoju masku. Koji puta nemamo hrabrosti formulirati istinu u ljubavi, a s tim samim ne smijemo ni pogledati u oči a pogotovo licem u licem.

Ovih dana bio sam aktivni sudionik jednog uistinu povijesnog susreta koji je tiho i dugo pripreman. Radi se, naime, o susretu poglavara dviju sestrinskih Crkava: Katoličke i Srpsko-pravoslavne. Susret je spreman baš radi toga da bi se uklonile predrasude i pročistile misli, da bi se istina mogla čuti u ljubavi i da bi se sudionici susreta mogli vidjeti oči u oči.

Došao je dan susreta. Započeo je Božanskom liturgijom u Sabornoj crkvi. Starac, sabran i pobožan, patrijarh Pavle je predsjedao liturgiji. Ona je bila izuzetno duhovna, sveta i dojmljiva. Uživajući u svetosti i pobožnosti, osjetio sam kako smo susret zapravo započeli s Bogom. U njemu i pred njim nema glume i nema maske. U pobožnoj molitvi smo osjetili da je Duh prisutan. On je govorio srcu i spremao srce da budemo istiniti i u ljubavi. Slijedio je radni dio susreta. Nismo sjedili jedni nasuprot drugih, nego smo sjedili jedni s drugima. Nismo gledali pred sebe nego u lice sugovornika. Otkrili smo oči i dozvolili da u razgovoru dominira istina s ljubavlju. I bilo je lijepo. Nismo gledali ono što je iza nas, pogotovo ne

ono što nas razdvaja, nego ono što je pred nama i ono što nas povezuje. Nismo se skrivali pred istinom. Nismo skrivali ni rane. Ali smo shvatili da ih kao kršćani ne možemo liječiti drugim sredstvima nego ljubavlju. Među nama se stoga moralo roditi prvo ljubav i ona će biti kadra da dodirnemo i rane i da ih liječimo zajedno, dapače, uzajamno.

Toliko toga se u tom susretu dogodilo što ohrabruje da bismo možda već sutra mogli i teološki i pastoralno činiti istinu. A to je cilj susreta! Zajedništvo stola još je više potvrdilo da je nešto iza nas i da smo stali na isti put ići naprijed. Dan se bližio smiraju. I ponovo smo se našli pred prepunom crkvom sv. Antuna, na njegov dan, da bi se još jednom okupili oko stola Gospodnjega. Zanosno pjevanje, orgulje, bogatstvo riječi i govor ljubavi je potvrdio i u tu svetu večer da se je po Duhu Svetom nešto dogodilo. Što? Vidjet ćemo. Dosta je da smo mu dali »slobodne ruke« da u nama djeluje i po nama djeluje.

Poglavari crkava susreli su se odgovorno da preuzimaju dio odgovornosti za budućnost svjesno u svoje ruke i da su spremni tu budućnost graditi zajednički u svemu onome što nas povezuje i čini autentičnim učenicima Isusa Krista.

Možda će netko pomisliti da je ovaj susret preuranjen drugi pak da

je zakasnio, međutim, on se dogodio. I tako je zakoračio sada u povijest i postao stvarnost. Da li je dobar? Neka odgovori povijest. Sudionici su slušali milosni poticaj i slijedili svoju savjest i različitosti ali i svoju hrabrost zajedništva. Jedinstvo je u Božjim rukama. Navečer smo svoju radost i svjedočenje htjeli podijeliti s ljudima koji su sada na vlasti a napose s ljudima kulture i predstavnicima zemalja i država koji nas poznaju. Konačno, u tom susretu pred ljudima javnoga života htjeli smo ponuditi ruku suradnje u onim područjima gdje samo Crkva može dati svoj doprinos jer je u domeni nadnaravnoga i milosnoga.

Htjeli smo ostati vjerni poslanju Crkve i biti znak nade za bolju budućnost. Sjeme je posijano. Svjesni smo da je važan onaj tko sije, tko zaljeva, tko okopava, ali je najvažniji onaj, koji daje da raste. Tako se taj susret dogodio znakovito, povijesno, nadahnuo, istinito i u ljubavi. Dogodio se!

Susret kao takav ušao je u povijest. Njegovi sudionici su ga sačuvali u svom srcu. Htio sam s čitateljima podijeliti ovaj doživljaj kao svjedok i sudionik prepuštajući Bogu i povijesti svaki sud o njegovoj važnosti. Bio je susret licem u lice! Bio je u ljubavi i u istini! ■

Poziv bračnim parovima

»U vremenu očite duboke krize braka, najstarije institucije društva, odlučili smo jednim slavljem ukazati da su bračna ljubav i vjernost lijepa i moguća. Slavlje će se održati u okviru svečane sv. mise u Crkvi sv. Roka, u Subotici 25. svibnja u 9 sati, a poslije mise slavlje će se nastaviti u dvorištu župe.

Stoga pozivamo sve koji su se

vjenčali u Crkvi sv. Roka prije 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60 godina. Pozivamo i one koji slave navedene obljetnice braka, koji se nisu vjenčali u Crkvi sv. Roka, ali su sada župljani ove župe. Sve zainteresirane molimo da se jave osobno u Župni ured sv. Roka ili na tel. 554-896 iz organizacionih razloga, a sudionici neće imati nikakvih troškova«, javljaju iz župe.

Prijedlog tjedna

»Institucionalni okvir« Lina Veljaka i Arsenova »Kinoteka«

»INSTITUCIONALNI OKVIR« LINA VELJAKA

»Tek za deset godina, ukoliko sve bude u najboljem redu, u privrednom i socijalnom pogledu, Hrvatska će dostići razinu iz 1989. godine. Kada je riječ o Srbiji, situacija je još, mnogo teža. »Ovo bi mogla biti srž knjige »Institucionalni okvir« Lina Veljaka, profesora ontologije i teorije saznanja na Filozofskom fakultetu zagrebačkoga Sveučilišta, knjige, što je rezultat prve od tri faze regionalnoga multidisciplinarnoga projekta »Između autoritarizma i demokracije«.

Autor u svome djelu naporedo istražuje političke sustave i prateće okolnosti u Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori. Profesor Veljak konstatira i kako je period posljednjeg desetljeća, obzirom na prijelaz s jednopartijskog na sistem parlamentarne demokracije, u velikoj mjeri bio upropašćen, neizrabljen »praznim hodom«, i da je mnogo više izgubljeno i vremena i energije no što je energija iskorištena za pozitivne promjene i porinuća u suvremene tokove društva. Nacionalizam, u svom najgorem vidu, šovinizam, prisutan je i dalje, tvrdi autor i nastavlja kako se tu »ne radi toliko o nacionalizmu, no, o korišćenju i proizvodnji etnocentričnih i retrogradnih svjetonazora kao dominantnih, a u svrhi legitimiranja političke moći. » Tako je pronađena formula najprije u Srbiji, potom i u Hrvatskoj, »branimo ugrožene nacionalne interese«, koja dopušta gotovo sve, uključujući i učvršćivanje vlastite opozicije kao suborca za sve nečasne rabote. Glede promjena u Srbiji Veljak smatra da će europska integracija tu teći mnogo sporije no što bi to bilo nužno, jer još uvijek ne postoji jasan izraz političke volje da se raskine s prošlošću, niti dosegne ta toliko pominjana »katarza«, kroz očišćenje, pokajanje. U svezi trenutačne stabilnosti na Balkanu autor iznosi gledište kako je ona u velikoj mjeri nametnuta od strane međunarodne zajednice, te ovisi o njoj, a ne spontanom odnosu ne tako davno još zaraćenih

strana. Postavivši sebi pitanje – je li povijest na ovim nesretnim prostorima učiteljica života ili su narodi što tu žive loši đaci koji su osuđeni vječno je ponavljati, profesor Veljak odgovara kako je u biti tu temeljni nedostatak političke kulture, što je izrazito ograničavajući faktor, da ljudi ovdje krenu učiti na greškama iz prošlosti, svježije, ali i one davne: »Ako zanemarimo mitsko desetljeće parlamentarne demokracije u Srbiji od 1903. godine do početka Balkanskih ratova, mitskih stoga što je faktor demokracije bila pučistička vojska, što se često i olako zanemariva, onda zapravo nijedna od ovih zemalja, na ovim prostorima, nije imala prilike oblikovati demokratsku političku kulturu, nijedna zemlja nije imala normalan demokratski period do Prvog svjetskog rata. Tek je, eventualno, vlada Cvetković-Maček iz 1939. godine bila prva koja je imala šanse započeti sa stvaranjem građanske demokracije, kakve-takve. Nakon Drugog svjetskog rata znamo da o demokraciji nije bilo niti govora«.

ARSEN DEDIĆ: »KINOTEKA« (CANTUS, 2002.)

Volite li Igora Krimova? To je mladalački spisateljski pseudonim Arseno Dedić



Arsen Dedić

ća, doajena hrvatske i europske, ali i ex-Yu poezije i glazbe, najznačajnijega kantautora suvremene popularne glazbe s ovih prostora. Pojavio se u vremenu veselja, Tita i Judinih poljubaca, diplomirao flautu, volio žene, i one njega, ostavljao i bivao ostavljan, neke od tih veza inspirirale su nastanke ponajljepših skladbi ovog genija rodom iz Šibenika – »Milena«, »Moderato cantabile«, primjerice, o, i za Milenu Dravić i Božidar-ku Frajt. Zavolio je Gabi Novak na putu za Auschwitz, još uvijek je voli. Sin Matija im je vrhunski jazz-pijanist, kći Sandra svakoga jutra joggira s Madonnom, Madonna s tjelohraniteljima uz Venice Beach, Sandra sa svojim psom. Publicirao je tridesetak albuma šansona, od kojih je svaki (p)ostao evergreenom. Publicirao je desetak poetskih knjiga. Tiskali su mu zbirku pjesama na talijanskom, kao i knjigu eseja. Skladao je i za dalmatinske klape. »Vratija se Šime« je skladao i ispjevao. Da nije bilo njegove »Ne daj se, Ines«, Rade Šerbedžija ne bi bio što je (danas). Da nije bilo njegovoga »Lošeg vina«, ne bi to bili ni »Bijelo Dugme«. Zbog njega je u rječnike južnih Slavena unijeta riječ »pjesmar«, označavajući autora koji piše, sklada, izvodi, živi svoje rime. Zarad njegovog albuma »Homo Volans« je pokojna Margita Stefanović iz »EKV« onako osmislila drugi i treći album svoje skupine. Albumom »Kinoteka« Dedić nije rekao ništa novo o sebi, ali je potvrdio svoj status najbitnijeg »pjesmara« ovog dijela Europe, premda se i »estradni život troši poput krede«, kako sam autor pjeva u uvodnoj numeru albuma. Od skladbi bih izdvojio sjajno iščitavanje pjesmi »Le Meteque« Moustakija, te »Never More«, kao i vrsnu »Posljednji tango u Đevrskama«. Dedić ostaje nedostižni majstor, umjetnik trajno u dosluhu s prostom djetinjstva. ■

Vijesti

Butlerovo predavanje u »Prometeju«

Uobičajeno zanimljive kulturno-umjetničke sadržaje, koje obično svakog vikenda Novosađanima nudi renomirani nakladnik »Prometej«, obogatio je danas gost iz SAD profesor *Robert Olen Butler*, spisatelj i profesor kreativnoga pisanja na prestižnom američkom sveučilištu-Florida State University. Predavanje naslovljeno »Ispisani život američkog stvaraoca« (The writing life of an american author), počinje danas, u 11 sati, u prostorijama kluba novosadskog nakladnika »Prometej«, a organizirano je u suradnji s ambasadorom SAD u Beogradu, kao što je u dogovoru s njima, odlučeno da se predavanje održi u cjelosti na engleskom jeziku, bez simultanog prijevoda. Inače, Butler je autor jedanaest knjiga, nekoliko filmskih scenarija i dvije TV-drame, a točno prije jednog desetljeća dobio je znamenitu Pulitzerovu nagradu za književnu prozu.



Hrvatska autorica na sceni beogradskog kazališta

U beogradskom kazalištu »Atelje 212« izvedena je premijerno početkom tjedna drama »Dvije« mlade autorice iz Zagreba *Tene Štivičić*, a u režiji *Snježane Banović*, doskorašnje ravnateljice Drame Hrvatskog narodnog kazališta. Inače, prvi komad *Tene Štivičić* - »Ne mreš pobjeć od nedjelje« igran je s velikim uspjehom u Zagrebu i više velikih kazališnih centara u Europi. Drama »Dvije« je njena druga drama, i svoju praiživu imala je upravo u Beogradu. Nakon toga je predstava već pozvana gostovati u teatar Schauspille u Beču, gdje će se u lipnju održati program posvećen novijoj (i) suvremenoj europskoj drami, kao i na Festival »Zlatni lav«, što će se na ljeto održati u Umagu, u Istri.



Dado Topić na sceni novosadskog SNP-a

Rock-veteran, prvoborac rhythm & bluesa i soula na ovim prostorima, i, bez ikakve konkurencije, najveći rock-pjevač ponikao s hrvatskog

tla, legenda ex-Yu popularne glazbe, pjevač, bas-gitarist, gitarist, skladatelj i tekstopisac, *Adolf Dado Topić* (4. rujna, 1949. Nova Gradiška, Slavonija), negdašnji leader hrvatske supergrupe »Time« i basist i pjevač londonskih »Foundation« i »Yu Pop-Rock Selekcije«, pobrao je najveći aplauz i ovacije publike u prepunoj sali novosadskog SNP-a, na koncertu *Kornelija Kovača i njegovih prijatelja*, naslovljenog kao jedna od Kovačevih najglasovitijih skladbi »Dobra vam noć, prijatelji«. Topić je otpjevao glasovitu numeru »Jedna žena«, iz perioda kada je pjevao u Kovačevoj »Korni grupi«, a potom, skupa s Kornelijevom starijom kćerkom *Aleksandrom*, numeru »I Need You« (Trebam te). Kornelije Kovač, inače Subotičanin podrijetlom, izjavio je nakon koncerta: »Dado je čovjek kojega uvijek mogu zvati kada hoću da sviramo i improviziramo zajedno.«

Okončan »Mayflower«

Mini-festival »Mayflower« koji se u Subotici održavao od 2.



svibnja, okončan je danas projekcijama alternativnih filmova i videa na Otvorenom univerzitetu. Najbolji dojam ostavili su internacionalni duo/kvintet »Fantasmagoria«, kanadski kantautor *Kevin Quain*, očito pod velikim utjecajem američkog mu, iskusnijeg i glasovitijeg kolege, *Toma*

Waitsa, crnoputa američka plesačica *Kema Jamal*, izraelski jazz-vibrafonist *Eldad Tarmu* i njegova combo-skupina, subotičko-budimpeštanski hard core i gothic rock band »Nevergreen«, te sjajna kanadska saksofonistica *Jane Bunnnett* (na slici) sa svojom latino-jazz grupom »Spirits of Havana«.

Promocija »Hvatača duše« u Beogradu

Sutra će se u beogradskom Centru za kulturnu dekontaminaciju održati promocija romana *Zvonka Sarića*, »Hvatač duše«. O knjizi će govoriti zrenjaninski spisatelj, *Radivoj Šajtinac*, književnik iz Vršca - *Ilija Bakić*, te beogradski književni kritičar, *Mladen Vesković*.

Opera »Dužijanca« u rujnu u Subotici

Prema najavi predsjednika Pučke Kasine 1878. *mr. Ivana Rudinskog* i potpredsjednika SO Subotica *mr. Bele Tonkovića*, tijekom manifestacija Dana grada Subotice 1. rujna, Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka izvest će u Subotici operu »Dužijanca«, jedinu operu iz bunjevačkog života, čiji je autor *dr. Josip Andrić*. Ova opera je u Subotici izvedena 18 puta u šezdesetim godinama, nakon čega je pala u nemilost, te su se i partiture zagubile. No, obitelj subotičkih glazbenika Harkay-Lendvay ju je obnovila, a HNK Osijek izvela 1994. u Baji. Prema sadašnjem planu ova opera će se nakon gotovo četrdeset godina izvesti na ljetnoj pozornici na Paliću prvih dana mjeseca rujna. Na prošlotjednom otvaranju izložbe o dr. Josipu Andriću, na kojoj su operni pjevači Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka izveli nekoliko arija iz opere »Dužijanca«, muzikolog *Julije Njikoš* iz Zagreba govorio je o životu i djelu ovog glazbenog velikana.



FOTO: NIKOLA PERUŠIĆ



PHOTONINO.COM

»Trenchtown«

Na Paliću je na Muškom štandu održan koncert »Trenchtown« kao i prošle godine na prvi svibnja. Oko dvije tisuće posjetilaca pratilo je nastupe više domaćih i jednog *reggae* sastava iz Londona. Prošle godine je bilo kontroverzi oko ovog festivala koji je trajao tri dana, dok je ove godine program trajao samo jednu večer. »Trenchtown« je jedinstvena prigoda za ljubitelje reggae zvuka i ove alternativne subkulture, koju je u širu javnost lansirao *Bob Marley*, da se okupe i provedu. S obzirom da je ovaj pravac povezan sa rastafarijanskim pokretom, mogli su se vidjeti mladi odjeveni u crno-crveno-zelene boje sa specifičnim uvojcima.

N. P.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

RUDER JOSIP BOŠKOVIĆ (1711. - 1787.)



Jednog lijepog svibanjskog prijepodneva, rođen je u obitelji bogatoga i uglednog Dubrovčanina Nikole Boškovića *Josip Ruder*. Šesti sin od ukupno osmoro djece Nikole i žene mu, Pavle, kćeri znamenitog dubrovačkog pjesnika, Bara Battere, bio je istinski genij. Bio je vrsni matematičar, fizičar, astronom, geodet, filozof, isusovac. Djelao je u Rimu, Paviji, Milanu, Parizu, Beču, Londonu, Varšavi, Carigradu, Londonu. Bio je ravnatelj zvezdarne u Breri, nakon ukinuća isusovačkoga reda ravnatelj francuske pomorske optike. Rektificirao je karte papinske države, svojom atomistikom i teorijom fizike (»*Philosophiae naturalis theoria*, Beč, 1758.) postao je preteča suvremene fizike. U matematici se proslavio radovima u sfernoj trigonometriji i konusnim presjekama. Kao filozof bio je atomist i pluralist,

a objavio je i didaktičku poemu »*De solis et lunae defectibus*«. Po originalnosti, darovitosti, renesansnoj raspojasanosti duha, znanju i umijeću malo tko mu je ravan u čitavoj europskoj i svjetskoj povijesti znanosti i kulture. Cijela se Europa divila Boškovićevoj nadarenosti i svestranosti, njegovome umijeću na polju znanosti, ali i diplomacije i pjesništva. Ljudi poput njega zbilja se rađaju možda jednom u tisuću godina, a i umro je na osoben (mu) i svojstven način-bilo je to u Milanu, 13. veljače, 1787. Iako su mu liječnici zabranili svako kretanje i rad, on je, svejedno, noći provodio u pisanju. Našli su ga mrtvoga, glave na radnome stolu. Tinta je bila prolivena, svijeća dogorjela. Umro je radeći, u najdoslovnijem smislu. Godine 1992. na prvim novčanicama Republike Hrvatske bio je otisnut njegov lik.

OBLJETNICE

Sedam bestsellera iz 1928.

Prije točno 75 godina, davne 1928. godine, iz tiska su, u mjesecu svibnju izašle sljedeće, za svjetsku povijest (kulture i umjetnosti) neprocjenjivo bitne knjige: roman britanskog spisatelja *Aldausa Huxleya*, »Kontra-punkt života«, zbirka pjesama španjolskog poete, pokojnog *Federica Garcie Lorce*, »Ciganski romansero«, roman britanskoga pisatelja *Davida Herberta Lawrencea*, »Ljubavnik lady Chatterley« (inače, ocijenjen kao »skandalozan« i desetljećima zabranjen u Britaniji, tiskan u privatnom, autorovom trošku, u Firenci), satirična komedija ruskog pjesnika i dramskog pisca, pokojnog *Vladimira Majakovskog* - »Stjenica«, poetska zbirka velikog irskog pjesnika, *Williama Butlera Yeatsa* - »Toranj«, »Orlando«, roman pokojne britanske spisateljice, *Wirginie Woolf*, te roman britanskog književnika *Evellyna Vaughna*, »Opadanje i propast«.



PRVA MOOREOVA IZLOŽBA

Jednako tako davno, prije 75 godina, u mjesecu svibnju, točno na današnji dan, 9. dakle, u Londonu je prvu samostalnu izložbu imao najznačajniji britanski suvremeni skulptor, avangardni engleski umjetnik *Henry Moore*.



U Subotici, Somboru i Novom Sadu

Dani hrvatskog filma u Vojvodini

U organizaciji Hrvatske Matice iseljeni - ka iz Zagreba, Hrvatskog akademskog društva (HAD) iz Subotice, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, HKC-a »Bunjevačko Kolo« iz Subotice, HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora, HKPC »Novi Sad«, iz Novog Sada, te »Mladeži Srijema« s Petrovaradina, od 12. do 17. svibnja trajati će manifestacija »Dani hrvatskog filma u Vojvodini«, i to u Subotici od 12. do 16. svibnja, u Somboru od 13. do 16. a u Novom Sadu od 14. do 17. svibnja.

U Subotici će raspored biti sljedeći: 12. svibnja daje se monodrama *Ive Gregurevića* »Đuka Begović« u 19 sati u dvorani HKC »Bunjevačko kolo«, da bi se potom od 13. svibnja rijedali filmovi: »Ne dao Bog većeg zla«, *Snježane Tribuson*, iz 2002. godine, (od 18 sati) i »Kraljica noći«, po scenariju vrsnog osječkog spisatelja, donedavno urednika književnoga časopisa »Književna revija«, *Josipa Cvenića* (od 20 sati, u kinu »Korzo«), »Krhotine« *Zrinka Ogresta* iz 1990. (od 18 sati), i »Transatlantic« (od 20 sati, u kinu »Korzo«, 14. svibnja), »Rusko meso«, *Lukasa Nole*, iz 1998. i »Blagajnica hoće ići na

more«, *Damira Matanića* iz 2000. godine (isto mjesto, od 18, odnosno 20 sati, 15. svibnja). Subotički dio manifestacije zatvara predavanje o filmu profesora *Ive Škrabala*, povijesničara filma, koje će se održati u dvorani HKC »Bunjevačko kolo«, 16. svibnja, s početkom u 19 sati.

Što se Sombora tiče monodrama *Ive Gregurevića* biti će predstavljena s početkom u 19 sati u dvorani HKUD »Vladimir Nazor«, filmovi u kinu »Narodni« se daju u isto vrijeme kada i u Subotici, s početkom predstava od 18 odnosno 20 sati, a u Novom Sadu je također sve isto, s tim što



Gregurevićeva monodrama otvara manifestaciju 14. svibnja, a filmovi »Ne dao Bog većeg zla« i »Rusko meso« zatvaraju manifestaciju 17. svibnja. Filmovi će se emitirati u kinu Tribine mladih.

Ulaznice za sve predstave koštati će u sva tri grada, u svim kinima, 80 dinara, i nabavljati će se na blagajnama kina. Svojom nazočnošću Danima hrvatskog filma u Subotici doprinijet će i hrvatski filmski djelatnici: *Mirjana Rogina*, *Branko Schmidt* i *Luka Dragić*, odnosno *Zrinko Ogresta*, koji će doputovati u Novi Sad, premda su najavljeni i glumci *Ivo Gregurević*, i *Lana Jergović*, kao i redateljica *Snježana Tribuson*. U Vojvodinu bi trebali doći i predstavnici Matice iseljenika, *Nives Antoljak* i *Marija Hećimović*.

Pokrovitelji Dana hrvatskog filma u Vojvodini su Skupština općine Subotica, Pokrajinsko tajništvo za kulturu i obrazovanje, te Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, a organizatori su, u Subotici, *Slavica Mamužić*, *Ivana Petrekanić*, *Rajko Ljubić* i *Zlatko Romić*, u Somboru *Marija Šeremešić*, te *Dragan Ilić* u Novom Sadu.

Da li je vječnost slegnula ramenima

Od koncentracijskih logora do sjaja ekrana

Danilo Kiš je u svom eseju povodom dodjele književne nagrade »Veliki zlatni orao« grada Nice 1980. godine, u objašnjenju svoje poetike, sveo saznanje koje čini suštinu njegovog pisanja na dvije kontradiktorne pozicije, izražavajući ih figurama »jogija« i »komesara«. Za Danila Kiša pozicija »jogija« je modus metafizičkog, upućenog na ontološko, stanje koje karakterizira »obuzetost posljednjim pitanjima (života i smrti)«, koje se prepliće s pozicijom »komesara«, koja izražava način nekog zbivanja ili postojanja društveno-povijesnog. To je pozicija »čovjeka koji metafiziku svodi na sociologiju, nalazeći u društvenom statusu totalitet bića«.

Tumačenje ljudske situacije, koja se prelama upravo u takvom načinu gledanja na egzistenciju – dijalektičkim preplitanjem historijskog i aktualnog zla sa univerzalnim vrednotama etike i kulture, karakterizira i knjigu Slavoj Žižeka »Manje ljubavi-više mržnje«. U toj knjizi Slavoj Žižek (1949.) promišlja o mjestu i ulozi čovjeka u post-nacionalno-državnom i liberalno-demokratskom procesu, koji se odvija na početku 21. vijeka.

Uz uvid u činjenicu da smo svjedoci bujanja novih mnogostrukih političkih subjektiviteta (klasni, etnički, gay, ekološki, feministički, religijski), Slavoj Žižek ističe paradoks da to »bujanje mnoštva« u epohi postmoderniteta, u kojoj dominira zaključak o sve manjoj relevantnosti klasnog antagonizma, upravo zavisi od »temelnog Jednog«, koji proizvodi simulakrume razlike koji su u stvari ponavljaju »perverzne Istosti koja služi kao sadržatelj tog mnoštva«. Prema Žižeku, ukinuta je ideja antagonističkog jaza, koja utječe na cjelokupno društvo. Kao bezopasna kompenzacija proizvedena je temeljna i sveprožimajuća istost, putem simulakruma »bujajućeg mnoštva«, stvarajući privid razlike mnoštva kulturnih zajednica, životnih stilova, religija ili seksualnih orijentacija, jer sva ta društvena polja sadržatelj su aktualnog društva, koje je bez elementa antagonizma i stoga nisu subverzivna po ideju »Trećeg puta« globalnog postkapitalizma.

Promišljajući o univerzumu Istosti, Ži-

žek ističe da se glavna forma privida političke razlike generira kroz dvopartijski sistem, koji je privid izbora, jer izbora zapravo i nema, jer »taj politički izbor – Socijaldemokrati ili Demokršćani u Njemačkoj, Demokrati ili Republikanci u Americi – neizbježno podsjeća na ono što nas čeka kada zatražimo vještački zaslađivač u nekoj američkoj kafeteriji: sveprisutna alternativa između Nutra-Sweet Equal i High and Low, između plavih i crvenih kesica«.



Uz nastojanja da postavlja pitanja i traži odgovore o mnoštvu, koje buja na pozadini sveobuhvatnog Jednog u kontekstu trendova globalne ekonomije, Žižek u svojoj knjizi pokušava analizirati radikalno političko zlo, koje se u 20. vijeku najočitiše ispoljilo tijekom stalinističkih procesa i postojanjem nacističkih koncentracijskih logora. Žižek kroz te stravične primjere također promišlja hegemoniju »perverzne Istosti«, ostajući kod izvornog grčkog, kao i Gramscijevog poimanja, da je hegemonija prihvatanje vladavine u očima onih kojima se vlada.

Uz Žižekovu analizu radikalnog zla, za

sve one koji traže ključ za objašnjenje tih užasa i vladavine »banalnosti zla« (Hannah Arendt), nezaobilazno je štivo roman *Arthura Koestlera* »Pomračenje u podne«, u kojem je pisac direktno oblikovao svog *Nikolaja Salmanoviča Rubašova* prema Kamenjevu, Zinovjevu, Pjatkovu, Rikovu, Tomsom, Buharinu i Radeku, pišući o razlozima zbog kojih su ti ljudi pristali da ponižavajuće lažu protiv samih sebe i svoje revolucionarne prošlosti.

Jedan drugi pisac, *Jovica Aćin*, gotovo se opsesivno bavio temom logora. Uz to što je uredio čuveni broj književnog časopisa »Polja«, posvećen logorskoj literaturi, tijekom dvadesetak godina nastajala je njegova knjiga »Gatanja po pepelu« (o izgnanstvima i logorima). U toj knjizi pokušao se nositi s pitanjima logorskog univerzuma, koji je prema njegovom mišljenju osvojio prošlo stoljeće. O licu i naličju postojanja koncentracijskih logora upečatljivo govori slučaj *Rudolfa Vrbe*, koji je uspio pobjeći iz Auschwitz, pošto je tamo proboravio od 1942. do 1944. godine. Kada je Vrba u Slovačkoj pronašao svoju majku, ona mu je odmah prebacila da je nemoguć dječak: »Nisi mi čak ni pisao u protekle dvije godine, nijedan jedini put, čak mi ni svoju adresu nisi poslao«. Aćin piše kako je Vrba ljudima pričao, ali ovi nisu shvaćali. Ni njegova majka nije mogla pojmiti kako to da joj sin, ma bio tamo i u nekom Auschwitzu, nije poslao barem svoju adresu.

Baveći se temom hegemonije i političkog zla, Slavoj Žižek svojom knjigom potvrđuje neugasivu težnju za redefinicijom subjekta u težnji za ustanovljenjem nepatvorenog identiteta subjekta u kontekstu postmodernog svijeta globalne civilizacije, u svijetu kulture koja se zasniva na brzini i na depersonalizaciji. Žižekova knjiga je potvrda opstojanja ontološkog modusa koji je u oporbi spram korupcije klase i masa i simulacijskih modela proizvodnje realnog bez porekla realnosti, dok je Žižekovo određenje spram krucijalnih fenomena 20. vijeka, određenje spram Auschwitz i Kolime, potvrda da literatura, kao to ističe Danilo Kiš, ipak, nečemu služi. Ljudskoj savjesti.

Zvonko Sarić

POETSKI KUTAK: Janko Polić Kamov

Neshvaćeni genij hrvatskog pjesništva

Janko Polić Kamov rođen je 17. prosinca 1886. godine u Pećinama pokraj Sušaka u trgovačkoj obitelji. Nakon očeve trgovačke propasti obitelj 1902. seli u Zagreb, gde Kamov pohađa gimnaziju, ali zbog sudjelovanja u pokretu protiv Khuenova režima 1903. godine tri je mjeseca u sužanjstvu.

Tijekom 1904., s jednom glumačkom družinom, putuje Dalmacijom i Crnom Gorom. S književnim radom započinje 1905. Veoma je slaba zdravlja, ljetne mjesec provodi kod brata Vladimira na Krku. U proljeće 1910. odlazi u Španjolsku i umire u bolnici u Barseloni 19. kolovoza.

APSURD, ANARHIJA I GROTESKA: Pseudonim Kamov potječe od biblijskog imena Kam, sina Noina. Janko Polić Kamov djeluje u razdoblju hrvatske moderne, razdoblju u kojemu se, prema općoj ocjeni književne kritike, hrvatska književnost konačno priključila europskoj, u smislu stilskih i vrijednosnih određenja. To je vrijeme borbe umjetničkih praksi između artizma i realizma, s protagonistima *Antunom Gustavom Matošem* i *Milanom Marjanovićem*, ali Kamov ne pripada ni jednoj grupaciji, nego stoji kao samosvojna osporavateljska osobnost unutar hrvatske moderne.

U kratkom vremenskom razdoblju od 1906. do 1910., kada umire u Barceloni, Janko Polić Kamov piše poeziju, prozu, drame, feljtone, članke, kritiku i eseje. Za vrijeme života objavio je samo dvije zbirke pjesama »Psovka«, Zagreb, 1907., i »Ištupana hartija«, Zagreb, 1907., kao i dvije drame »Tragedija mozgov«, Zagreb, 1907., i »Na rođenoj grudi«, Zagreb, 1907., dok je većinu ostalih radova objelodanio *Dragutin Tadijanović* u sa-branim djelima, I-IV., Rijeka, 1958. godine.

U *Frangešovoj* »Povijesti hrvatske književnosti«, Kamov je uvršten među najveće hrvatske pisce uopće, u društvo *Marulića*, *Gundulića*, *Držića*, *Kranjčevića*, *Nazora* ili *Krleža*. Tri temeljne odrednice: apsurd, anarhija i groteska, su dominante na kojima je izgrađena Kamovljeva literatura. Riječ je o egzistencijalnom apsurdu kao polazištu, radikalnoj anarhiji kao idejnom načelu i specifičnoj duševnoj grotesknosti kao oblikovanom spiritusu movensu.

POSEBAN JEZIK: Kamovljevi avangardni projekt je naknadno prepoznat, jer Polićevi suvremenici nisu mogli ili nisu htjeli prepoznati njegov avangardizam. Kako piše *Cvjetko Milanja* »Polićevi suvremenici naprosto su, estetičkim argumentima, odstranili mogućnost da se u hrvatskoj književnosti i kulturi usidri onakav koncept književnosti koji je spreman poraditi na dekonstrukciji uvriježenih njezinih mitova, od estetičkih do povijesnih, od etičkih do pravnih, od erotskih do porodičnih, od sekularnih do sakralnih«.



U Polićevoj lirici otkriva se poseban jezik, nesputan ničeanski individualizam, sfera tjelesnosti, kritička pozicija spram malograđanstva, te modernistička »estetika ružnoće«. *Aleksandar Flaker* ističe Kamovljevi antitradicionalizam, te da svojom psvokom oponira »temeljnim toposima hrvatske književnosti«, a Matoš je na-padao Kamova upravo iz svoje estetičke pozicije u ime koje se ne mogu podnijeti »ovakvi cinički atentati na jezik, harmoniju, ljepotu, o zdrav razum«, braneći konvencionalnu malograđansku etiku u ime koje optužuje Kamova za nepristojnost. U Polićevim pjesmama nema mjesečine i treperavih sanja, jednom riječju – slatunjavih i ispraznih tlapnji. Metajeziku razinu poezije Kamova čine transhistijske, antropološke, kozmogonijske konstante. Solarni motiv, koji se javlja i u njegovim prozama i dramama, simbolički prži sve tradicionalne i društvene sheme – tizirane matrice ponašanja, kojima se normira subordinacija svijeta koji se miri sa status quo, vraćajući ih izvornosti i nepatvorenom životu. Ozbiljnije iščitavanje Janka Polića Kamova iziskuje poznavanje važnije literature o Kamovu, u koju spadaju znanstveni radovi *Uglješe Kisića* i *Ljiljane Đurđan*, doktorska radnja *Darka Gašparovića*, studija *Aleksandra Flakera*, kao i radovi *Cvjetka Milanje* o pjesništvu Janka Polića Kamova.

FINALE

Gle, vidim tjelesa i mrtve su njihove duše;
zamro je zanos i misao rasudbe;
prostituirao se duh i sterilna je ljubav bludnica;
unakazio se prevrat i perversna su njegova
djela -
grob je dom moj – veliko grobište duša.

Mrvorodenčeta i rano preminuli – o nesetna
ljubavi!

Velike vidim grobnice i zlatni su im krstovi;
mramorni su spomenici i natpisi sijevaju na
njima,
krasni su vijenci i papirno cvijeće,
bogate su haljine vaše, o mrtvi velikani.

Gle, čujem riječi pjesnika i laži tužnijih nota,
rastrovana je muza naroda i mrtvima sklada
himne.

O grobišta duša, domovino moja sumorna,
pjevalju usne moje i pjesma je moja psovka;
ona je očaj i bijes i srdžba je u boli njezinoj;
kratka je i mahnita ona ko krik probuđenoga
u grobu.

Doći će žive duše i prekopat će grobište naše;
hoće li naći tijelo moje i grebotine moje?
hoće li naći raščupane usne i raskidano tijelo
moje?

hoće li shvatiti veličinu i grozu preminuloga u
grobu?

hoće li cjelunuti zgrušanu krv ko pepeo Bruna i
srce Prometeja?

neće li proždrijeti ždrijelo vremena grobište
naše

i nitko već neće ni znati: i tamo su živjele duše?

O drhtava je bol moja i velike su njezine
zamisli;

smrskat ću ledeni lijes i prorovati zemlju;

izmilit ću prebite kosti i velike sjat će mi oči -

Sunce je tamo i uskrs i dirambi leprše zrakom!

priredio: Z. Sarić

Grandiozni ep Martina Scorsesea »Bande New Yorka«

Ruke koje su gradile Ameriku

Martin Scorsese je nesumnjivo najveći suvremeni američki filmski redatelj. U karijeri koja se proteže već četiri desetljeća snimio je preko trideset filmova, koji predstavljaju snažnu kritiku američkog društva i načina življenja. Za svoja djela, Scorsese je nagrađivan i na festivalu u Cannesu, ali zato nikad nije osvojio prestižnu nagradu Američke filmske akademije - Oscar! Dosad je bio nominiran pet puta, ali je Oscar i dalje ostao Scorsesov »mračni predmet želje«.

Podrijetlom s istočne obale, iz New Yorka, on je u stalnom raskoraku sa hollywoodskim kanonima pravljenja filmova, zbog čega nije veliki miljenik establišmenta iz Los Angelesa, koji igra presudnu ulogu u dodjeli nagrada američke Akademije filmskih umjetnosti i nauka. Prozvan »umjetnikom nasilja«, njegova izoštrena filmska optika razotkriva mračniji aspekt »američkog sna«, portretišući mozaičnom dramaturgijom sumornu atmosferu nesigurnosti, strahova i urbanih neuroza i paranoja žitelja »obećane zemlje«. Za razliku od svog sugrađanina i kolege *Woodyja Allena*, koji New York prikazuje kao oazu neuroze, ironije, idile i romanse, Martin



Scorseze uglavnom vidi »Veliku Jabuku« trulu do srži, grad koji je ogrezao u kriminalu, nasilju i korupciji. Ovakva vizija prisutna je još od njegovih mladalačkih »Ulica zla«, preko »Taksiste« pa sve do najnovijeg filma »Bande New Yorka« koji zapravo predstavlja neku vrstu Scorsesevog testamentarnog ostvarenja o gradu kojeg tako dobro poznaje i voli.

Realizacija ovog filma, po motivima istoimenog romana *Herberta Esberija*, bila je Scorseseva strasna želja duga više od dva i pol desetljeća! S produkcionim budžetom od preko 100 milijuna dolara, to je grandiozni, 166 minuta dug filmski ep koji je Scorsesev autentični, žestoki odgovor na »Rađanje nacije« *D. W. Griffitha* i *Flamingov* evergreen »Zameo ih vjetar«. Uvodna, duga sekvenca koja prikazuje okršaj do istrebljenja između dvije rivalske bande, snimljena u stilu »Hrabrog srca«, već je postala antologijska. Locirane u period 1860-e, kada je Amerikom besneo građanski rat između Sjevera i Juga, »Bande New Yorka« donose prepoznatljivu Scorsesevu »krvavu ljepotu« kroz priču o mladom delikventu i siročetu Amsterdamu Vallonu (*Leonardo DiCa-*

Gangs of New York

Režija: Martin Scorsese

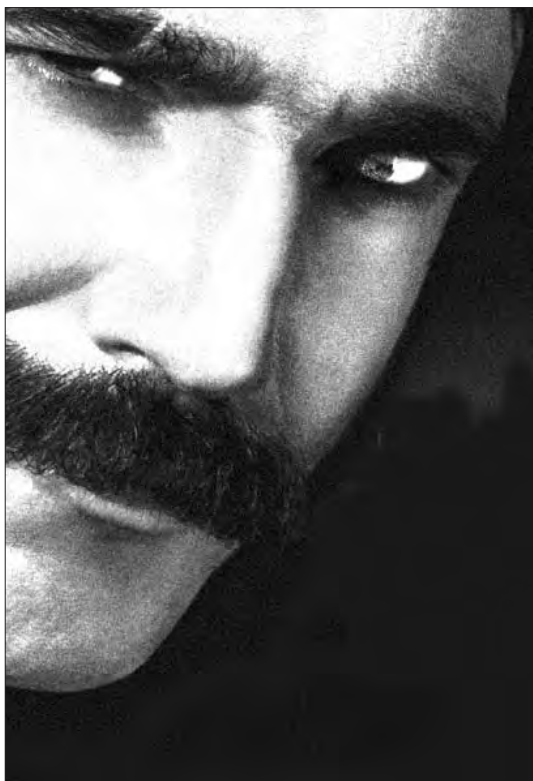
Scenarij: Jay Cocks

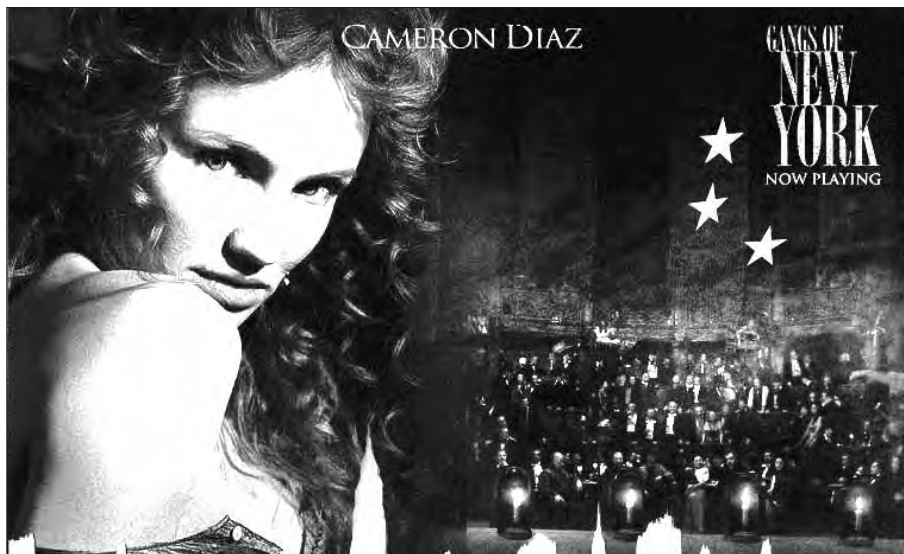
Uloge: Leonardo DiCaprio, Daniel Day-Lewis, Cameron Diaz, Jim Broadbent, Liam Neeson

Trajanje: 166 minuta

prio). On se nakon 16 godina vraća u zloglasni kvart donjeg Manhettna nazvan »Pet čoškova«, leglo kriminalaca i imigranata, sa samo jednim ciljem: osvetiti se lokalnom gospodaru života i smrti »Billu Kasapinu« (*Daniel Day-Lewis*), koji je ubio njegova oca, svećenika. Ostvarenje Velonove namjere, međutim, komplicira njegova burna ljubavna veza s dugonogom džeparoškom Jenny Everdeane (*Cameron Diaz*), te podsvjesno saznanje da je u dijaboličnom »Bilu Kasapinu« zapravo našao zamjenu za svog rano izgubljenog oca.

Dok New Yorkom haraju bezbrojne bande »domaćih« i »došljaka«, prevashodno Iraca, čiji su brutalni obračuni u suštini ratovi siromašnih protiv siromašnih, istovremeno se sprovodi i prva masovna regrutacija muškaraca od strane federalne vlade, koja uglavnom ima metode prisile. U ova-





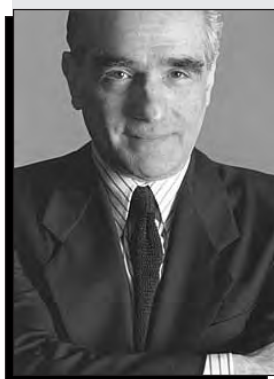
kvom kaosu na zlim ulicama New Yorka, gdje stalno tinja etnički sukob između »na-tivista« i imigranata i u kojem se javljaju i prve klice političke korupcije i izbornih manipulacija (neodoljiva asocijacija na posljednje američke predsjedničke izbore), Martin Scorsese je gledaocima otvorio »vrata pakla«, nudeći oporu lekciju iz povijesti »zemlje slobode i demokracije«. Prikazujući doba rađanja New Yorka i same Amerike, ovaj film je i alegorija na današnje vrijeme u kojemu se, od tada, puno toga nije bitno promijenilo. Odlazak u rat »u ime Boga« danas samo nosi neko drugo obilježje - »krv za naftu«.

»Bande Njujorka« su djelo u kojem se ukrštaju povijest i Hollywood, realizam i opera, psihodrama i ogoljena ro-mantika. To je

film o korjenima nasilja u Americi, o tjesnoj vezi kapitala i krvi i političkoj snazi ljudskog straha. »Život je neprestani ciklus straha« - kaže Day-Lewis, glumac-povratnik (Oscar za film »Moje lijevo stopalo«, 1989.), koji je u ulozi »Billa Kasapina«, krovloka s »gvozdenom pesnicom« i staklenim okom naprosto briljantan, bacajući tako u drugi plan DiCaprija kojem je kompleksna »šekspirijanska« uloga mladica rastrgnutog mržnjom i divljenjem prema očevom ubojici očevodno bila preteška. Zbog izuzetno dugog snimanja od dvije godine, prva nesređena varzija trajala je čak četiri sata pa je Scorsese teškom mukom izabrao odgovarajući materijal za film u trajanju od 166 minuta. Scene masovnih okupljanja za ovu epsku dramu pripremane su mjesecima od kojih će gledatelji sigurno

zapamtiti brojne detalje, ali se prava snaga filma krije u glumačkoj postavi. To se prije svega odnosi na sjajnog Day-Lewis u ulozi glavnog negativca, favorit i nesuđeni dobitnik ovogodišnjeg Oscara. Svoj teatarski talenat sjajno je pretočio u ambivalenost hladnokrvnog ubojice i grubog zaštitnika sa staklenim okom od kojeg se krv ledi u žilama i snagom svoje pojave iznosi veći dio Scorseseove ideje na svojim plećima. Na pripremanju glumaca za zahtjevne uloge radili su stručnjaci iz raznih oblasti pa je tako angažiran bivši pripadnik specijalne jedinice Legije časti, sa zadatkom da dječaćića Leonarda DiCaprija pripremi za bezobzirne scene uličnih obračuna na granici razumskog. Za razliku od romantičarskopatetičnih uloga po kojima ga uglavnom poznaju filmofili, DiCaprio se ovaj put prikazuje u potpuno drugačijem svjetlu. Tu je i zasljepljujuća Cameron Diaz u ulozi Billove vjerne saputnice koja će inače veoma mračnom i sumornom filmu dati prijeko potrebnu vedrinu i ljepotu.

Vizuelno monumentaln, dramaturški potresan, protkan felinijevskim groteskama i muzikom visoke energije (s udarnom numerom »Ruke koje su izgradile Ameriku«, u izvođenju grupe »U2«), »Bande New Yorka« su filmsko remek-djelo s kojim je Martin Scorsese stigao (samo) nadohvat Oskaru, kojeg je, ruku na srce, još mnogo ranije zaslužio (vidjeti okvir i njegov kompletan, zadržljajući opus). ■



SCORSESE JE
ROĐEN 17. 11.
1942. U
QUEENSU, NEW
YORK.

FILMOGRAFIJA:

- Aviator, The (2004.)
- Gangs of New York (2002.)
- Bringing Out the Dead (1999.)
- Kundun (1997.)
- Casino (1995.)
- Age of Innocence, The (1993.)
- Cape Fear (1991.)

- Goodfellas (1990.)
- New York Stories (1989.)
- Last Temptation of Christ, The (1988.)
- Color of Money, The (1986.)
- After Hours (1985.)
- King of Comedy, The (1983.)
- Raging Bull (1980.)
- New York, New York (1977.)
- Taxi Driver (1976.)
- Alice Doesn't Live Here Anymore (1974.)
- Mean Streets (1973.)
- Who's That Knocking at My Door? (1968.)
- Big Shave, The (1967.)
- It's Not Just You, Murray! (1964.)
- What's a Nice Girl Like You Doing in a Place Like This? (1963.)

Modni detalj za nju i njega

Kravata - odabir uspješnih

Kravata: simbol otmjenosti, poslovnosti, elegancije i stila. Do nedavno je pripadala samo jačem spolu, a danas je nose i žene. Pogađate, riječ je o kravati. Modnom detalju bez kojeg nijedan ozbiljan muškarac ne ide na posao, sastanke, ručkove, večere. Neizbježan je detalj i na vjenčanjima. Kravata oko vrata vjerenika-muža svezana rukama vjerenice-žene, znak je trajne veze. Izraz je ljepote i dostojanstva osoba koje ulaze u brak.

Najčešći poklon koji žena daruje muškarcu jest upravo kravata. Međutim, ni pripadnice ljepšeg spola nisu odoljele probati kako ona izgleda oko njihovog vrata. Smjele, nezavisne i ekstravagantne žene – *George Sand, Simone de Beauvoir, Marlen Dietrich, Greta Garbo, Madonna, Šakira* – pohitale su njome se ukrasiti. Ovim muževnim detaljem prkosile su muškom svi-



Sitnice koje život znače

Da počnemo od nekoliko na izgled nevažnih detalja koji upadaju u oči i manjeiskusnima. Muškarci treba uvijek izbegavati kratke čarape. Čarape bi trebalo biti u tonu s bojom koja preovlađuje na kravati. Nikada se ne nosi košulja na pruge s kariranom jaknom ili obrnuto: vizualni efekt je daleko od željenog. Džepna maramica nikada ne treba biti u istoj boji kao i kravata.

Isto tako su isključene košulje sa markom, firmom ili amblemom, koji se već dugo ne nose; kako razlikovati znake pre- stiža od pretenciozne slike bez vrijedno-

sti? Isti ovi detalji, ako se nalaze na kravati, odaju manje negativan dojam: osim ako nisu i suviše veliki ili uočljivi. Da se zadržimo na kravata, imajte na umu da čvor na kravati nimalo nije od sekundarnog značaja: nipošto ih ne treba široko vezivati, kao kod policajaca ili američkih gangstera, ali ne trebaju biti ni mali, kao kod lokalnih kriminalaca. Apsolutno su zabranjene i kravate od plastike ili kože očigledno loše kvalitete. Odlučno »ne« i za preširoke kravate. Sjetimo se da maštovite kravate zahtijevaju košulju ujednačenih boja.

Pravilo za ovaj gotovo neophodan detalj jeste diskrecija: kašmir, točkice, ujednačene boje i pruge uvijek dobro prolaze.

jetu podvlačeći svoj seksipil.

Međutim, žene ne nose često ovaj detalj. Kada se odluče tako nešto učiniti, obično ga nose na poslovnom sastanku, uz odijelo stroge forme i linija, kako bi se izborile u muškom poslovnom svijetu i kako bi pokazale da i one umiju i znaju. Kravatu su u

ženskoj modi prihvatili i mnogi modni kreatori, predlažu je ženama koje prate trendove. Kada žena stavi kravatu, obično je labavije veže nego što to čini muškarac ili je jednostavno samo prebaci preko vrata.

Tijekom povijesti kravata se pojavljivala u



Povijest kravate

Mnoga osvajanja u povijesti čovječanstva s vremenom padaju u zaborav, a neka koja se ne spominju u povijesnim knjigama ostavljaju odjek planetarnih razmjera. U jedno od takvih osvajanja krenuli su Hrvati u XVII stoljeću sa obala Jadranskog mora, a njegove su posljedice prisutne i danas u cijelom svijetu. Utječu na svakidašnju 600 milijuna ljudi koji oko vrata, između košulje i sakoa, nose uvijek prisutan simbol tog naroda, kao zagrljaja prijatelja.

Jeste li znali da je Hrvatska domovina kravate? U svojoj knjizi »La Grande Histoire de la Cravate« (Flammarion, Paris, 1994), François Chaille na sljedeći način govori o pojavi tog odjevnog simbola i njegovom kasnijem rasprostiranju: »Oko 1635. godine, nekih 6 tisuća vojnika i vitezova stiglo je u Pariz kao podrška Luju XIII de Richelieu. Među njima je bio veliki broj hrvatskih plaćenika koji su, predvođeni banom, ostali u službi francuskog kralja. Tradicionalna odora Hrvata pobuđivala je pažnju zbog slikovitih marama svezanih oko vrata na vrlo karakterističan način. Marame su bile od različitih materijala, od grubih koje su koristili obični vojnici do onih od svile i finog pamuka za časnike. Taj elegantni 'hrvatski stil' odmah je osvojio Francuze, koji su ostali zadivljeni novim odjevnim predmetom, potpuno nepoznatim u dotadašnjoj Europi.«

Hrvatska je domovina kravate, kao što je Francuska domovina visoke mode, Brazil kave, Švicarska sira i satova, Portugal porta. Za one koji traže autentičnu hrvatsku kravatu, svi putovi vode u Zagreb. U glavnom gradu Hrvatske, prestižna tvrtka »Potomac« nastavlja drevnu tradiciju proizvodnje tog odjevnog detalja, koji je iz generacije u generaciju prera-

stao, u kulturalnom smislu, u znak identifikacije jednog naroda. Hrvatske kravate izrađene su u potpunosti od najkvalitetnije talijanske svile, u različitim vrstama tkanja. Sve su šivane ručno i ističu se raznovrsnim detaljima svoje besprijekorne izvedbe. Kvaliteta kravata, njihov kroj, dužina i svila, na razini su najuglednijih svjetskih marki.

KRAVA NA JE Z O MA SVIJETA:

na nje mač kom: KRAWATTA
na por tu gal skom: GRAVA TA
na egle skom: CRAVA TA
na ma čar skom: KRAVAT
na špa rjol skom: CORVAT TA
na polj skom: KRAWAT
na fran u skom: CRAVATE
na ta ljan skom: CRAVAT TA
na fla man skom: KRAWAAT

Budući da se radi o izvornom proizvodu, »Croata« nosi specifična identifikacijska obilježja. Prati je, tiskana na pakiranju, povijest hrvatskog porijekla kravate, te povijest motiva. Svojom stoljetnom tra-



dicijom kravata je tako postala nacionalnim simbolom koji je tijekom stoljeća, zahvaljujući zemljopisnom položaju Hrvatske, kombinirao istančanost i egzotizam Istoka sa elegancijom zapadnog dizajna. Kao izravna nasljednica hrvatskog stila, »Croata« je ekskluzivna marka, danas veoma tražena i osobito cijenjena među političarima, diplomatima i poslovnim ljudima, a s velikim uspjehom afirmiraju se na europskom, američkom i azijskom tržištu.

Motivi su moderni, dizajnirani od hrvatskih stilista i razlikuju se prema kolekcijama, ovisno o godišnjim dobima i tendencijama na tržištu. Mnogi motivi su inspirirani hrvatskom poviješću i kulturnom baštinom: glagoljica, hrvatski troplet, Dux Croatorum, jadranska obala...



raznim oblicima, bojama, materijalima. Počev od jednostavnih vezanih marama oko vrata, do prefinjenih, krutih, visokih kravata.

U 19. i 20. stoljeću leptir mašna postaje popularna i zauzima značajno mjesto na modnoj sceni.

Suvremena kravata je uzan i dugačak komand svile ili vunene tkanine koja se nosi ispod kragne na košulji i naprijed veže u čvor. Imajte na umu da čvor koji vežete na kravati nije sekundarnog značaja: nipošto ga ne treba preširoko, ali ne preusko vezati. Postoji i čitav niz šara i boja dizajniranih tako da odgovaraju muškim modelima. Ne zaboravite, maštovite kravate zahtijevaju košulju ujednačenih boja. Pravilo za ovaj gotovo nezaobilazan detalj jeste diskrecija: točkice, ujednačene boje i pruge uvijek dobro prolaze. Ali, sigurno je da je u nekim situacijama klasična, jedno-bojna kravata nezamjenljiva. Međutim, i ako u ormaru imate preko 15 različitih kravata, to ne znači da imate onu pravu.

Ljudi koji nose kravate obučeni su za uspjeh. Probajte i vi!

Bio jednom jedan »novi val«

Intelektualci s gitarom

Sve što su neke generacije osjećale kada bi na sceni gledale ili slušale neki od rock-sastava koji su pripadali »novom valu«, bilo je isto ono oslobađajuće iskustvo, koje su neke mnogo starije generacije iskusile pojavom *Elvisa Presleya* ili »Beatlesa«. Termin »novi val« preuzet je iz engleskog jezika (new wave). Taj izraz je označavao novi val u rock-muzici, nastao krajem sedamdesetih godina 20. vijeka u Engleskoj i Americi.

New wave sastave, uz angažiranost, karakterizira što skoro svi muzičari potiču iz krugova mladih intelektualaca. Njihovim tekstovima ne nedostaje provokativnost i originalnost, dok su za samu muziku karakteristične brze promjene ritma, neobične melodije, te spontan izraz i velika energija. Tipični new wave sastavi su: »Television«, »Blondie« »Talking Heads«, »XTC« ili »Magazine«.

PROVOKATIVNOST I UTOPIJA:

»Novi val« se na muzičkoj sceni bivše SFRJ javlja skoro istodobno, s razlikom da publika i kritika u »novi val« ubraja i punk-rock sastave, koji se svojim albumima javljaju u isto vrijeme. Sastav »Prljavo kazalište« objavljuje svoj prvi snimak 1979. godine i to je prvi »new wave« vinil. Bilo je to vrijeme velikog tiražnog uspjeha »Bijelog dugmeta« s njihovim »pastirskim rockom«, koji nikada nije sadržavao jednu od bitnih karakteristika rock n rolla, a to je nepatvoren urbani izraz. I sam Bregović je dobro uočio da je već s drugim albumom »Dugme« pokupilo velik dio publike koju je privukla banalna atraktivnost »veselih Bosanaca«.

Bilo je to i vrijeme velikih uspjeha Zdravka Čolića i »Srebrnih krila«, koji su bili pop-produkti, dok su u rock-domen spadali tek rijetki kao što su Tomaž Domicelj, Drago Mlinarec, »Leb i sol«, »Atomsko sklonište«, »Smak«, »Riblja čorba« i »Buldožer«, dok »Parni valjak« objavljuje te 1979. godine, za etiketu CBS, album »Gradske priče«. Ipak, tek je pojavom novovalnih sastava po prvi put bilo jasno istaknuto muzičko-tekstualnim stavovima da rock n roll ne služi za uveseljavanje naroda, nego da je njegova suština provokativnost, angažiranost i utopija.

Debi album »Prljavog kazališta« bio je najzad nešto novo, što je bilo vrijedno pažnje, no tako nije mislila tadašnja Komisija za šund. Album je oporezovan i za ploču se moralo platiti više od uobičajene ci-

jene. Zvučni udar s ovog albuma pomogla je »sirova produkcija« *Iva na Pike Stančića*, a agresivnost zvuka čvrstih kompozicija, građena je na međugri dvije gitare žestokim zvučnim izrazom, koji je blizak mješavini »Clasha« i »Stones-a«, dok su teme pjesama odrastanje, korupcija, nasilje, alkoholizam, seksualne manjine, te pozicija autsajdera i gubitnika. Glazbu i stihove je potpisao *Jasenka Hou-ra*.

Početkom 1980. godine objavljen je i prvi album punk-rock sastava »Pankrti«, nazvan »Dolg cajt«. »Pankrti« su sastav koji je nastao u Ljubljani, koja je kao i Zagreb, odakle je »Prljavo kazalište«, visokourbana sredina, što je i jedina moguća životna sredina za nastanak istinskog rock n roll banda.

»Pankrti« su ponudili također čvrstu, jednostavnu i efektanu svirku, a tematiku o kojoj pjevaju, proživljavaju u gradu gdje žive. Slično, kao i u slučaju »Prljavog kazališta«, *Peter Lovšin* i ostali iz banda u svojim pjesmama koriste živi jezik tadašnje mlade generacije, baveći se aktualnom problematikom te iste generacije. Na »Dolg cajt« je zabilježeno četrnaest pjesama izuzetno brzog tempa, u kojima ritam sekcija pruža čvrstu osnovu za međugri dvije gitare, koje ne podliježu punk-rock manirizmu.

OSVRT SPRAM POLITIKE: Sljedeća ključna ploča bila je pojava istoimenog albuma sastava »Azra«. Lider sastava, *Branimir Džoni Štulić* ubrzo postaje rock-heroj zbog svoje karizmatičnosti. Na prvom albumu »Azre« su pjesme koje sadrže motoričan ritam, zvuk reske gitare i kratka sola, uz izuzetnu liriku koja se sluša od prvog do posljednjeg stiha. Isprazni »zapaljivi« refreni istisnuti su iz pjesama novovalnih sastava. Džoni Štulić je uspio izgraditi individualan stav o problemima generacije, uspješno odolijevajući da koristi izluzane fraze kada pjeva o pritisima urbane sredine. Svaka Džonijeva pjesma je izraz želje za individualizmom. Ritam sekciju »Azre« na ovom albumu krase promišljenosti i preciznost. *Boris Leiner* je svirao bubnjeve, dok je *Miša Hrnjak* na bas gitari pokazao izraziti smisao za sviranje u triju, što zah-



tijeva da se pažnja bas gitariste ne poklanja samo ritmičkoj, nego i melodijskoj funkciji instrumenta. *Branimir Štulić* je ipak centralna ličnost, čija je gitara glavni instrument, ali ne u solističkom smislu. Sažet, efektan izraz je inače karakterističan za new wave bandove, nakon vladavine stila mega-popularnih sastava koje su u svoje pjesme uključivale beskonačno duge i dosadne solo partije. Producent ovog »Azrinog« albuma bio je stari majstor *Drago Mlinarec*. Objavljivanjem albuma »A dan je tako lijepo počeo« riječki sastav »Paraf« pridružio se društvu »Azre«, »Pankrti« i »Prljavog kazališta«. »Parafi«



su bili jedan od prvih punk-rock sastava sa zanemarene riječke scene, uz sastav »Termiti«, koji će nakon rasformiranja prerasti u danas zasigurno najinventivniji, izvanselektirski hrvatski band »Let 3«. Parafi na svom albumu pjevaju o besperspektivnosti, čuvarima morala i manipulaciji, uz izražen osvrt spram politike i medija. »Parafi« ne »parolaše« progovarajući o stvarima



u društvu koje do tada u tekstovima rock grupa nisu spominjane. Jednostavno, pjevali su o stvarima u društvu koje njima ne »štima«. Komisija za šund je i za ovu ploču odredila porez, što je značilo povišenu cijenu pri kupovini. Ploča »Parafa« se nadovezuje na novovalnu liniju, da bi prvi krug debija bio zatvoren objavljivanjem istoimene ploče sastava »Film«. Prvi album »Filma« sadrži zvukovno bogate skladbe, koje obiluju saksofonskim soli-

ma, gitarskim rifovima i pulsirajućom ritam sekcijom. »Film« se izdvojio po specifičnoj prisutnosti instrumenata u kompletnoj zvučnoj slici, iako nitko od njih nije virtouz. Svježim pristupom muzici, kombinacijom različitih stilova, uspjeli su pronaći svoj specifičan zvuk. Aranžmanska rješenja su bogata detaljima, što ni malo ne umanjuje reski zvuk melodioznog beata. Sve pjesme imaju plesnu podlogu, dok su tekstovi sa finim prizvucima ironije. Pjesma koja otvara album pod naslovom »Neprilagođen«, dovoljno govori o temi albuma. Uz dosta neurotične ekspresije lirika Jure Stublića kombinira se u kontradikciji s plesnosti i ras-

pjevanosti muzike »Filma«, ali album u cjelini sadrži dosta optimističan stav. Debi album »Filma« je jedina ploča koju imam, a da nije crna. Vinil te ploče je obojen u zeleno. Sljedeću, 1981. godinu, obilježit će objavljivanje albuma »Paket aranžman« na kojem su zastupljene beogradske grupe »Šarlo akrobata«, »Električni orgazam« i »Idoli«. Album sadrži po nekoliko pjesama svakog od sastava i plijeni svojom svježinom zvuka, ali će tek debi albumi beogradske trojke pružiti kompletniju sliku o radu ovih bandova.

POST-PUNK ISKUSTVO: »Električni orgazam« je prvi od beogradske trojke snimio album. Na njihovom istoimenom albu-

mu nalaze se skladbe proistekle iz post-punk iskustva. U njihovim pjesmama se tekstualni angažman spaja s žestinom zvuka. Tekstovi urbanog karaktera sadrže veliku dozu ironije, dok su pjesme pune energije. Album je producirao, a tko drugi nego Piko Stančić. U međuvremenu objavljen je i album »Ikebana« sastava »Lačni Franz« iz Maribora. »Ikebana« je raznovrsna i upravo ta raznolikost je njen kvalitet. Svoje novotalasne skladbe »Lačni Franz« gradi na jazz-rock osnovama, što podrazumijeva nivo virtuoznosti. Uz balade »Praslovan« i »Stari vojak«, njihove pjesme sadrže tenziju novovalnog stila, dok je lirika



Beogradski trio Šarlo Akrobata

Zorana Predina zaista nešto posebno. Predin u ulozi vokalnog soliste interpretira materijal od agresivnog pjevanja do sumornih šansonjerskih pjesama, jer »Lačni Franz« new wave kombinuje s aranžmanski bogatom muzikom. Nakon »Lačnog Franza« mini-album objavljuju »Idoli«. Ploču producira naravno Piko Stančić. Album sadrži šest raznovrsnih pjesama u rasponu od »Malene« ili »Devojko mala«, do brzih, punokrvnih rock n roll brojeva: »Hajde« ili »Zašto su danas devojke ljute«. Mini-album je bio pokazatelj da »Idole« interesira istraživački rad. Debi album najzad objavljuje i sastav »Šarlo akrobata« pod upečatljivim nazivom »Bistriji ili tuplji čovek biva kad...«. Uz temperament, ovaj sastav krasi i element eks-



Omot provokativnih Idola



Darko Rundek

perimenta. Zvuk instrumenata je postavljen u nove odnose, a u pojedinim skladbama korišten je produkcijski zahvat poznat kao »dub«, što znači da naglašen instrument iskače iz miksa i sledi poigravanje sa zvukom. Minimalistički tekstovi dobro prijanjaju uz žestinu svirke »Šarla«, na albumu koji ne sadrži ni jedan kliše. Najzad, krug sjajnih debi albuma, zatvara istoimeni album sastava »Haustor«, koji je stilski do perfekcije iznijansiran i kao cjelina, predstavlja specifičan koncept sastava. Album je tematski okrenut traganju za identitetom, dok je pravo osvježanje zvuk duhačke sekcije banda, no, svoj izuzetan kvalitet, »Haustor« će u potpunosti ispoljiti tek na sljedećim albumima. Novovalni sastavi dali su velik doprinos strukturiranju takve intelektualne i duhovne zajednice, koja je odbijala dominantne ideologije u kulturnom životu: marksističku i nacionalističku, i zbog toga je bila bez velikog upliva na stvaranje javnog mnjenja. Dok je javno mnjenje unišeno u traženju normi, umjetnička alternativa uvijek teži toleranciji, sumnji i preispitivanju, što karakterizira duhovni sadržaj onoga, što se nekada zvalo »novi val«.

Zvonko Sarić



Prva postava Električnog orgazma

Čokolada, najomiljeniji slatkiš na svijetu

Slatki grijeh

Što je to što vole svi zemljani bez obzira na godine, spol ili rasnu pripadnost?

Odgovor je posve jednostavan. I sladak, pritom. Čokolada.

Zadovoljstvo uživanja u »slatkom grijehu« otkrio nam je *Hernan Cortes*, znameniti osvajač koji je u Europu prvi donio (između 1520.-27.) plodove kakaovca sa svojih putovanja po današnjoj Latinskoj Americi. Pokorivši Asteke, ukrao im je i tajnu spravljanja napitka pod izvornim imenom *xocoatl* i *chocoatl*, za koji su oni vjerovali da posjeduje posebnu moć. Gledajući današnjim očima dvadeset i prvog stoljeća, u biti se ništa nije promijenilo. Čokolada i dalje ima posebnu moć kojoj ljudski rod već vijekovima ne može odoljeti (pitajte samo zaljubljenike zašto je kupuju). Još jedna zanimljivost ostaje vezana uz spomenute Asteke, kojima bi svakako (naknadno) trebalo dati Nobelovu nagradu za čokoladnu nauku, a to je podatak kako su oni sjemenke kakaovca rabili poput novca, te je primjerice muški rob vrijedio 100 bobica za razliku od ženskog za kojeg se trebalo »iskeširati« samo 50 sjemenki.

Bilo kako bilo, od Cortesovih sjemenki danas je izraslo fantastičnih 2,7 milijuna tona godišnjeg svjetskog roda (u najvećoj mjeri Brazil, Venezuela, Ecuador), koji se pažljivo prati na prestižnim trgovačkim burzama.

Znate li od čega se, uopće, sastoji čokolada?

Vjerovali ili ne, ovaj slatki produkt ima doista nevjerojatnih 400 sastojaka među kojima dominiraju: glukoza, lipidi, željezo, razni vitamini, lecitin, mineralne soli... Preporučljiva doza dnevnog unošenja je od 2.200-2.500 kJ (oko 700 kalorija), a preporučuje se čuvanje na 10-18 celzijevih stupnjeva po mogućstvu na tamnijem mjestu. Postoji neutemeljena fama kako otopljena čokolada gubi svoje kvalitativne sastojke, što uopće nije točno. Može se ponovno stvrdnuti i biti jednako dobra za jelo. Također postoji pogrešna predrasuda da čokolada izaziva

karijes, ali to nije točno iz jednostavnog razloga, što fini sloj kakao maslaca, jednog od njezinih glavnih sastojaka, oblaže površinu zuba ne oštećujući caklinu. Ukoliko se bojite da će vam konzumiranje »čokike« prouzročiti akne na licu, slobodno odahnite, ali nikako je nemojte dijeliti s vašim psom jer teobromin ubrzava rad srca, a to bi moglo biti fatalno za vašeg ljubimca. Znanstvenici su utemeljeno utvrdili kako je čokolada dobra za suzbijanje depresije, za olakšanje predmenstrualnih tegoba, pred ispit i još mnogo drugih situacija.

Kako se dobija čokolada?

Dobije se poglavito za novac ili na dar, ali se spravlja od biljke koja ima kožastojaste listove u čijem središtu se nalaze crveni petočlani cvjetovi. Plod, koji ova cijenjena biljka daje dug je 15-25 cm, te širok 5-10

slac 60%, dok se od ostatka dobija kakao prah koji pijemo u kakao napitku ili ga rabimo za spravljanje kolača.

Koje su najčuvenije svjetske firme koje proizvode čokoladu?

Na našim prostorima domaće boje još uvijek časno brani zagrebački »Kraš«, koji se postupno vraća na police vojvodanskih trgovina. Što se tiče velikih europskih proizvođača, primat drže Švicarci (Suchard, Nestle, Kohler, Lindt), potom Englezi (Cadbury, Rowntree), Nizozemci (Van Houten), te Francuzi (Menier).

Tko najviše pojede čokolade tijekom godine?

Ubjedljivo na prvome mjestu su Švicarci (posve logično, jer je prave najbolje) sa impresivnih 9,00 kg, drugi se Nizozemci 7.4 kg, Norvežani 7.1, Belgijanci 6.9, Britanci 6.7, Austrijanci 6.6, Danci 6.2, Irani 6.0, Nijemci 5.9 (više vole pivo) i Švedski 5.0 kg po glavi stanovnika.

Današnja tehnologija je uvelike napredovala, proniknuvši mnogo dublje u tajnu čokoladne magije. Otkrivena je čoko-

lada bez šećera, koju mogu jesti dijabetičari i svi oni koji ne žele da ugođaj uživanja pokvari pogledom na trbušne naslage. Borba za potrošača, koji donosi novac i profit, razvila je široku paletu čokoladinih vrsta, koje se danas mogu naći u raznovrsnim oblicima, okusima, pakiranjima.

Generalano gledano, postoji nekoliko osnovnih grupacija po kojima dije-

limo ovaj slatki produkt kakaovca:

1. Čokolada za jelo,
2. Kuhanje,
3. Gorka čokolada,
4. Mliječna,
5. Bijela (bez kakao praha),
6. U prahu,
7. S dodacima (kava, lješnjak, bademi, orasi, kikiriki) i na koncu,
8. Punjena čokolada koja mora sadržati najmanje 30% osnovne materije.

Ukoliko su vam ovi slatki redovi otvorili čokoladni apetit slobodno potražite neki proizvod iz zaliha ili kriomice zalomite rezernu tablu koju držite na skrivenom mjestu daleko od očiju »zlomamjernih« ukućana. Nemojte pretjerivati, ali slobodno uživajte u »slatkom grijehu«.

D. P.



cm, ima, ovisno o kapacitetu stabljike, 20-70 sjemenki koje sadrže 1-4% teobromina, 45-56% masti, uz 14-15% bjelancevina. Dakle, iz sjemenki se ekstrahira teobromin, plodovi se suše, pa se djelovanjem enzima i kvasčevih gljivica izaziva vrijeenje kako bi se dobila potrebna i prepoznatljiva aroma. Potom se smjesa suši i fino melje u kakao masu, te se na koncu dobija topla, tekuća čokolada iz koje se hidraulički istiskuje – kakao ma-

Deseta obljetnica Interneta

Budućnost se desila

*Nakon ekspanzije PC, dostupnih osobnih računala, govorilo se da će u budućnosti nepismen biti onaj tko ne zna koristiti računare * Internet je taj proces ubrzao*

Piše: Nikola Perušić

Prije deset godina u Švicarskoj je rođena nova era digitalnih komunikacija pojavom svjetske računarke mreže WWW (World Wide Web). Trenutačno postoji oko 50 milijuna domena i vjerojatno nitko ne zna na koji će način ovaj medij dodatno promijeniti civilizaciju.

Jer, otada je postalo moguće Internetom slati pisma, zvučne zapise, fotografije, filmove, narudžbe, kupovati, prodavati, dopisivati se, raditi, studirati, čitati knjige, pratiti program radija i TV, igrati se i tko zna što sve ne – za mali novac i u uvjetima u kojima je i najudaljeniji kontinent udaljen samo par sekundi.

WWW: No, krenimo redom, 30. travnja 1993. uspostavljen je World Wide Web. Preduvjete je uspostavio CERN, Europska organizacija za nuklearna istraživanja utemeljena još 1954. kao jedna od prvih zajedničkih europskih institucija. WWW je rođen prema zamisli znanstvenika *Tim Berners-Lee*, diplomiranog Oxfordovca, sistem dizajnera u real-time komunikacijama za razvijanje softwera text-procesora. WWW je izmislio još 1989. kao hipermedijsku inicijativu za Internet-bazirano globalno dijeljenje informacija

NETSCAPE: Već je u lipnju 1993. izašlo

snike Interneta *Wired*. U rujnu je rođen *Mosaic*, prvi browser za navigaciju (pređak *Netscapea*), te se desila prva online narudžba (*Pizza hut*). Nakon godinu dana, dvadesetogodišnjaci *Marc Andreessen* i *Jim Clark* osnovali su *Mosaic Communications Corp.* (kasnije *Netscape Communications*) i osvojili 75% tržišta. *David Filo* i *Yerry Yang* počinju raditi na tražilici *Yahoo*. Uskoro stranica bilježi 100.000 posjeta dnevno.

Kolovoza 1995. Microsoft na tržište izbacuje *Internet Explorer 1.0*, a u rujnu *Pierre Omidyar* pokrenuo je online aukcijsku platformu *eBay*. Prosinca iste godine rođen je *Real-Audio*. Koncem 1996. *Nasdaq* (tržišni indeks *Wall streeta*) bilježi visoke brojke: 138,1 milijardu internet dionica. Microsoft i *Netscape* započinju krvoločnu borbu za web prevlast. Polovicom 1997. prva online igra »*Ultima Online*« broji 100.000 igrača, prvi sustavi omogućuju plaćanje putem Interneta (*Micropayment*) a prvi pirati u SAD-u po Internetu dilaju presnimljene »*Ratove zvijezda*«. Već je tada registrirano milijun domena. Od 16 milijuna prijavljenih računala, 88% surfera koristi *Netscape*, 3,3% *Internet Explorer*.

NAPSTER: Početkom 1998. otkrivena afera *Levinski*, a gdje drugdje nego li na Internetu. U rujnu iste godine nanijet je veliki udarac lancu internacionalne pedofilije sa stotinama uhićenih u SAD-u.

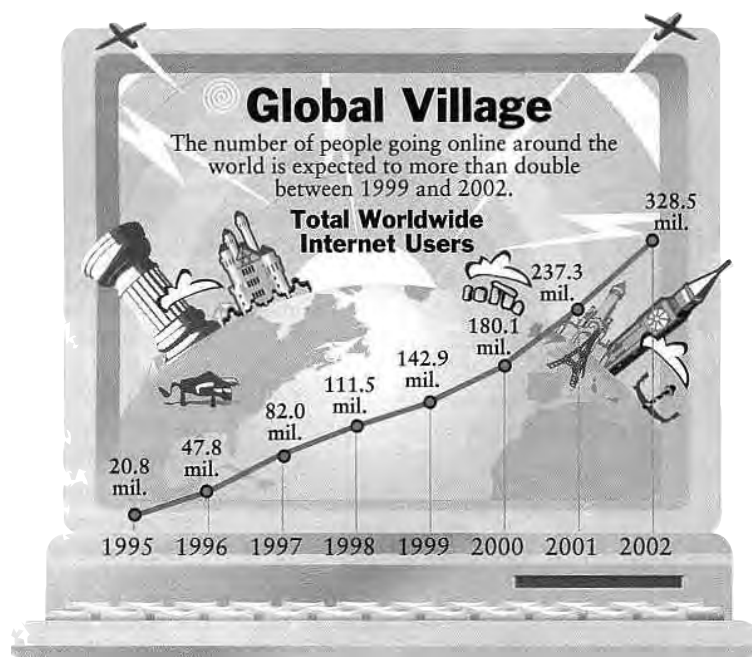
U veljači 1999. osamnaestogodišnji haker upao je u računalo *Pentagona*, a *Nokia* predstavila prvi WAP mobitel. Svibnja iste godine devetnaestogodišnji student *Shawn Fanning* stvorio je virtualnu glazbenu komunu *Nap-*



Na internetu nitko ne zna da sam pas

dotukle glazbene kompanije. U prosincu je izbila bezrazložna histerija zbog milenij-skog buga, ali je narednog lipnja virus *I-lo-ve-you* izazvao velike štete.

FUTUROLOGIJA ZDAJ: Ukoliko ste on-line, vjerojatno vam ne treba ništa pojašnjavati, samo je pitanje vremena kada će više domaćih servisa biti dostupno putem Interneta. Neki službeni organi i u nas već izdaju dokumente na Internet zahtjev, na mreži možete pogledati stanje na računima kod pojedinih banaka, a tvrtke su počele primati i narudžbe ovim medijem. Ukoliko se ne nalazite u krugu računarski pismenih, imajte u vidu da su futurolozi nestali. Naime, budućnost se već desila. Pronađite svoje mjesto u njoj.



je prvo izdanje kulturnog časopisa za korištenje, ogromnu zvučnu knjižnicu koju su

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadordev put 2, telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Tenis

Zvonarevoj »bolska zvona«

Bol, 28. 04-4. 05, WTA Tour. Ovogodišnje izdanje najjačeg ženskog turnira na hrvatskom tlu, »Bol ladies Open 2003.« turnira 3. kategorije koji se igra za nagradni fond od 170.000 \$, u potpunosti je proteklo u dominaciji mlade ruske tenisačice Vere Zvonareve (1984.), koja je iskoristila otkaze nekoliko poznatijih tenisačica, upisavši svoje ime na veliki mramorni reket svih prijašnjih pobjednica bolskog turnira. Od hrvatskih tenisačica najviše je pokazala makaranka Silvija Talaja, koja se unatoč povredi koju vuče već duže vremena, uspjela plasirati u četvrtfinale, u kojem



je uz malo više sreće mogla i pobediti (poraz od Sanchez - L. 5:7, 6:7). Mlada nada

hrvatskog tenisa Karolina Šprem (28 pobjeda u nizu na challengerima s početka sezone) ipak je bila pomalo preimpresionirana velikim natjecanjem izgubivši već u prvom kolu od polufinalistice Amerikanke Reeves (6:7, 3:6), dok je Jelena Kostanić, također poklekla u prvoj rundi od Bjeloruskinje Poutchek (6:1, 5:7, 3:6).

Rezultati: Polufinale Zvonareva – Reeves 6:3, 6:4, Martinez-G. Sanchez 6:0, 1:6, 6:4
Finale: Zvonareva – Martinez-G. 6:1, 6:3

Finale parova: Mandula, Wartusch – Gagliardi 6:3, 6:2

Nogomet

Bayern i Manchester United već slave

Pobjedom nad Kaiserslauternom (1:0), na svom Olympia stadionu pred 63.000 gledatelja, nogometaši Bayerna su »otvorili proljetni festival pive«, proslavivši još jednu krunu najboljeg u Bundes ligi.

Deklasirajući momčad Charltona sa 4:1, Manchester United je, zahvaljujući porazu Arsenala od Leedsa 2:3, kolo prije kraja natjecanja u Premier ligi, objezbedio 15. naslov prvaka najjačeg otočkog nogometnog natjecanja.

Momčad Juventusa je nakon remija sa Laziom 0:0, na korak od obrane titule u Serie A, jer joj je u preostala tri susreta dovoljna samo još jedna pobjeda. Na drugom mjestu je Inter sa golemih 8 bodova zaostatka.

U španjolskoj Primeri je naneizvjesnija konačnica nogometnog šampionata obzirom da je Real Madrid iznenađujuće visoko

kim porazom od Majorce (1:5, prvi poraz nakon 49 susreta na domaćem terenu), ozbiljno ugrozio prvo mjesto na tablici. Deportivo (5:0 protiv Recreativa) i Real Sociedad (1:0 protiv Seville) s novim pobjedama, ne odustaju od utrke za naslov, jer im kraljevski klub bježi samo 1 bod.

Košarka

Final four Eurolige

Nakon 2. kruga natjecanja po skupinama Eurolige poznati su svi učesnici Final foura koji će se ove godine igrati u Barceloni od 9 - 11. svibnja. To su: CSKA Moskva (pobjednik skupine D, 5-1), Montepaschi (E, 4-2), Benetton (F, 6-0) i Barcelona (G, 5-1), koja je ujedno i domaćin samita najboljih klubova europske košarke.

Nogomet
1. HNL

Liga za prvaka, 27. kolo, 3. svibnja

Cibalia – Hajduk 1:1

Kamen I. – Dinamo 0:2

Varteks – Zagreb 3:1

Tablica: Dinamo 69, Hajduk 63, Varteks 51, Cibalia 37, kamen I. 34, Zagreb 32

Liga za ostanak, 27. kolo, 3. svibnja

Rijeka – Osijek 0:0

Zadar – Šibenik 2:3

Pomorac – Slaven B. 3:2

Tablica: Slaven b. 36, Osijek 32, Zadar 27, Pomorac 24, Šibenik 24, Rijeka 23

Nogomet
1. liga SCG

29. kolo, 3. svibnja

Rudar – Partizan 2:3

Vojvodina – Zemun 1:0

OFK Beograd – C. zvezda 0:2

Obilić – Mogren 4:0

Zeta – Sartilid 0:1

Javor – Železnik 1:0

Hajduk – Čukarički 1:0

Radnički (O) – Sutjeska 0:2

Radnički (N) – Rad 1:1

Tablica: Partizan 74, C. zvezda 61, OFK Beograd 53, Vojvodina 53, Železnik 52, Sutjeska 52, Obilić 44 Zeta 42,

Formula 1

»Schumiju« VN Barcelone

Barcelona, 4. svibnja. Na petoj ovogodišnjoj utrci prvenstva svijeta u Formuli 1, Michael Schumacher pobjedom je nastavio niz, dokazavši kako se »prvi mačići bacaju u vodu« (neuspjesi u prve tri utrke). Momčad Ferrarija je potpuno dominirala velikom nagradom Španjolske koja se vozila u glavnom gradu Katalonije, popunivši ponovno dva mjesta pobjedničkog postolja, dok su vozači MC Larena, Raikkonen i Coulthard izljetevši sa staze, obojica završili utrku prije vremena. Ove godine sve bolji Španjolac Alonso, vozeći na domaćem terenu, u potpunosti, opravdao je očekivanja mnogobrojne publike, osvajajući drugo mjesto.



Rezultati: M. Schumacher 1:33:46.933, Alonso +5.716, Barrichello +18.001, Montoya 1:02.022, R. Schumacher krug, De Matta krug, Webber krug, Firman 2 kruga

Tablica: Raikkonen 32, M. Schumacher 28, Alonso 25, Barrichello 20, Coulthard 19, R. Schumacher 17, Montoya 15, Fisichella 10, Trulli 9, Frentzen 7

Konstruktori: MC Laren 51, Ferrari 48, Renault 34, Williams 32

Silvija Talaja, najuspješnija hrvatska tenisačica na bolском WTA turniru

Voljela bih se vratiti u TOP 20

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ova simpatična 25-godišnja Makaranka, iako nezaliječene ozljede, nije željela poput nekih svojih kolegica otkazati unaprijed dogovoreni nastup na jedinom hrvatskom ženskom turniru najvišeg ranga. Hrabro se noseći s bolovima, uspjela se plasirati u četvrtfinale singla, gdje je uz malo sreće mogla i pobijediti (porazena je od Španjolke Sanchez Lorenzo 5:7, 6:7), te u polufinale igre parova skupa sa Ruskinjom Fattakhetdinovom (porazene od pobjednica Mandula-Wartusch 3:6, 3:6)

► **Već duže vremena vučete neugodnu povredu lista noge, koja vas onemogućava da popravite trenutni ranking na WTA ljestvici (88.)?**

Nažalost, istina je da me noga već duže boli, ali zbog unaprijed ugovorenih nastupa u srcu sezone na šljaci, nikako je ne mogu zaliječiti. Ništa, bandažiram zavojem nogu, stisnem zube i igram. Voljela bih popraviti svoj plasman i vratiti se u Top 20 (najbolji plasman 18. mjesto sredinom 2000. godine)

► **Ta famozna 2000. godina zasigurno će vam ostati nezaboravnom za cijeli život?**

Svakako. U toj lijepoj okrugloj godini osvojila sam svoja, dosad jedina, dva WTA turnira, Gold Coast (Australija) i Strabourg (Francuska), napravila najbolji plasman na Svjetskoj ljestvici i najbolje igrala u dosadašnjoj profesionalnoj karijeri, koja je započela još davne 1992. godine, kada ste imali samo četrnaest godina. Iako imam samo 25 godina, netko bi, s pravom, mogao reći da sam nakon punih jedanaest godina profesionalnog druženja s reketom, na neki način, svojevrsna veteranica. Ali, zbilja je sve rano započelo.

► **Interesantno je da ste prvi put nastupili na jednom profesionalnom turniru sa samo trinaest godina, 1991 u Beogradu. Ali prije toga ste dosta nastupali po Vojvodini na tzv. ciklusnim turnirima koji su se igrali u Subotici, Paliću, Somboru i Novom Sadu.**

Nastupa u Vojvodini se rado sjećam, jer

Teniska obitelj

Obitelj Talaja je sva u tenisu. Otac Vlado je direktor tenis kluba u Makarskoj, dok je starija sestra Slavica također bila igračica i tenis trener.

sam na na tim terenima osvajala prve turnire i bodove koji su mi otvarali vrata budućih nastupa na velikoj sceni profi tenisa.

► **Danas, nakon toliko godina i odigranih turnira, koji biste izdvojili kao najdraži u bogatoj riznici trofeja?**

Australijski Gold Coast mi je, jamačno, najdraži iz više razloga. Prvo jer mi je to prvi WTA turnir koji sam uspjela osvojiti, potom jer je to bilo u Australiji koju doista obožavam.

► **Ostaje li možda žal za bolškim finalom 1996. kada ste poraženi u posljednjem meču od Talijanke Pizzichini, da ste pobijedili bio bi to Vaš prvi pokal i vjerojatno najdraži turnir u karijeri?**

Vrlo vjerojatno, ali te nedjelje je finale bilo moj maksimum. Nisam uspjela, te sam morala čekati još četiri godine do prvog slavlja.

► **Ali, Bolu se uvijek rado vraćate, čak i sada kada ste uslijed ozljede nedovoljno spremni?**

Bol je jedan prekrasni turnir na koji uvijek rado dolazim, jer se nalazi na jednom od bisera našeg Jadrana, otoku Braču. Napose, kako sam ja iz Makarske, koja se nalazi s druge kopnene strane (postoji direktna trajekt linija Makarska-Sumartin), igrajući u Bolu, kao da sam kod kuće.

► **Opće je poznato kako profi tenisačice puno putuju, često s kontinenta na kontinent. Kada niste s reketom u ruci, što volite raditi u slobodno vrijeme.**

Volim šetati s rođakinjom (sestrina kćer), družiti se s prijateljima, učiti jezike, čitati, slušati glazbu, ali i ići na more, u shopping...

► **Koju biste tenisačicu izdvojili za primjer svih ovih godina koliko ste u vrhunskom tenisu?**

Moniku Seleš. Ona mi je oduvijek bila draga i kao osoba i kao vrhunska igračica.

► **Postoji određena teorija da bi vrhunski sportaši i sportašice bili jednako uspješni i u drugom sportu. Da niste krenuli na tenis teren, kojim biste se drugim sportom danas bavili?**



Kao mlađa igrala sam rukomet u školskim selekcijama, i vjerojatno bih danas igrala u nekom klubu, da nisam uspjela u »bije-lom« sportu.

► **Na koncu ovog kratkog razgovora, koji bi sportski događaj u svojoj bogatoj karijeri, osim već spomenutog Gold Coast turnira, izdvojili kao najznačajniji?** Učešće na Olimpijadi 2000 u Sydneyu je bilo nezaboravno, jer nastup na Igrama je san svakog pravog sportaša. Nadam se da ću nastupiti i u Ateni 2004. godine. ■

Antun Plenković, direktor WTA turnira Bol ladies Open

Usprkos poteškoćama

Ovaj turnir se održava već trinaest godina i ovogodišnje izdanje je deveto po redu, obzirom da je zbog blizine ratnog područja bio četiri godine »zamrznut«. Bol ladies Open je vrlo kvalitetan, posjeduje oznaku 3. kategorije s nagradnim fondom od 170.000 \$. Organizacijom turnira se, već godinama, bavi uhodana ekipa, i sve je uvijek na najvišem nivou, što mogu potvrditi sve igračice koje su nastupale u Bolu na otoku Braču. Nažalost, moram kazati, da smo ove godine imali ozbiljnih financijskih poteškoća u organizaciji, ali smo ipak uspjeli osigurati kompletan financijski nagradni fond. (Direktor turnira je uložio vlastitih 75.000 eura). Na godinu je Deseti jubilarni bolški turnir, koji će biti spektakularan i po imenima, ali i po svemu drugom što uz turnir ide.

| PETAK 9. 5. | SUBOTA 10. 5. | NEDJELJA 11. 5. | PONEDJELJAK 12. 5. | UTORAK 13. 5. |
|---|--|---|--|---|
| HRT 1 | HRT 1 | HRT 1 | HRT 1 | HRT 1 |
| 07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme 10.00 - Vijesti 10.05 - Spajalica 11.05 - Zvučnjak 11.30 - Tom i Jerry 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Hrvatski jezik 15.40 - Hallo aus Berlin 16.00 - Vijesti 16.05 - Putovanje na sveta mjesta: Grčka 16.35 - Hugo, TV igra 17.00 - Među nama 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Duhovni izazovi 18.00 - Direkt 18.50 - Upitnik, kviz 19.30 - Dnevnik 20.05 - TV Bingo Show 20.55 - Željka Ogresta i gosti 21.50 - Pola ure kulture 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Poison Ivy, film 00.30 - Vijesti 00.40 - Obitelj Soprano 01.05 - Seks i grad 01.35 - Dosjei X | 08.00 - Vijesti 08.05 - Dokumenti 08.55 - Campi-Campi 09.45 - Život je pun iznenađenja 10.00 - Vijesti 10.05 - Novi način 10.30 - Direkt 11.00 - Sve o hoboticama 12.00 - Vijesti 12.20 - Biblija 12.35 - Prizma - multinacionalni magazin 13.30 - Glas domovine 14.00 - Svemirski teatar 14.30 - Riječ i život 15.30 - Vijesti 15.40 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a 16.50 - Kruške i jabuke 17.20 - Turbo Limach Show 18.55 - Split: More 19.30 - Dnevnik 20.05 - Payback, američki film 21.55 - Glamour Cafe 23.00 - Vijesti 23.15 - The Siege at Ruby Ridge, mini serija 02.10 - Hard Run, film 03.35 - Ksena - princeza ratnica 04.20 - Zlatne djevojke 04.45 - Krug ponoćnih užita-ka, talijanski film | 08.00 - Vijesti 08.05 - Zaboravljene igracke, crtani film 09.00 - Dizalica 10.00 - Vijesti 10.10 - Crtani filmovi 12.00 - Vijesti 12.25 - Plodovi zemlje 13.15 - Mir i dobro 14.00 - Nedjeljom u 2 15.00 - Vijesti 15.15 - Oprah Show (392) 16.00 - Obiteljski vrtuljak 16.40 - Kruške i jabuke 17.20 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija 19.15 - LOTO 6/45 19.30 - Dnevnik 20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz 21.10 - Tri muškarca Melite Žganjer, serija 21.50 - Suvremeni mađarski film: Torzok 23.35 - Vijesti 23.45 - You Know My Name, američki film 01.15 - Vjetar u leđa 02.00 - Film 03.20 - Spas 911 05.50 - Papa je s vama, dokumentarni film | 07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme 10.00 - Vijesti 10.10 - Predškolska nastava 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.10 - Predškolska nastava 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.15 - Mogu ja! 16.35 - Hugo, TV igra 17.00 - Zagreb: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Iz etnoarhive 18.15 - Alpe-Dunav-Jadran 18.50 - Upitnik, kviz 19.30 - Dnevnik 20.05 - Posljednji iški lop-ižari, TV film 20.45 - Latinica: Prisluskivanje 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Dvogled - etika, bioetika 00.00 - Vijesti 00.05 - Glavni grad 00.50 - Frasier 01.15 - Ciklus filmova Meryl Streep: Biti zaljubljen 03.10 - Centre Street 100 | 07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme 10.00 - Vijesti 10.10 - Predškolska nastava 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Iz bakinog vrta 15.05 - Biljkovnica 15.15 - Naš svijet 15.25 - Velika otkrića 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.05 - Mali veliki svijet 16.35 - Hugo, TV igra 17.00 - Zagreb: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Svijet poduzetništva 18.15 - Govorimo o zdravlju 18.50 - Upitnik, kviz 19.30 - Dnevnik 20.05 - Globalno sijelo 20.40 - Forum 21.50 - Internacional, vanjskopolitički magazin 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Koncert klasične glazbe 00.00 - Vijesti 00.05 - Pravda za sve 00.50 - Prijatelji 01.15 - Ljubav i novac, američki film 03.10 - Amerika - život prirode |
| HRT 2 | HRT 2 | HRT 2 | HRT 2 | HRT 2 |
| 10.50 - Slobodna zona 12.05 - Pozivnica, emisija o kulturi 12.25 - Videodrom 13.10 - Brisani prostor 14.05 - Ljetni prijatelji, američki film 15.50 - Vijesti za gluhe 16.00 - Snaga želje 17.00 - Da, premijeru 17.30 - Treći kamenčić od Sunca 18.00 - Panorama 18.45 - One su takve 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Ana Karenjina 21.30 - Seks i grad 22.00 - Obitelj Soprano 23.00 - Dosjei X 23.45 - Zvezdane staze 00.30 - Pregled programa za subotu | 09.55 - Deterministički kaos 10.25 - Pola ure kulture 10.55 - K(v)adar 11.25 - Među nama 11.55 - Baby-sitter blues, film 13.25 - Kućni ljubimci 14.10 - Zlatne djevojke 14.35 - Pleme 15.30 - Felicity 16.20 - Melrose Place 17.10 - Briljanteen 18.05 - Crno-bijelo u boji 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Hit HTV-a 20.55 - Vijesti 22.00 - Sex, Lies and Mobile Phones - dokumentarni film 22.55 - Gradski ritam | 11.15 - Biblija 12.00 - Bleiburg: Misa 14.05 - Dokumentarni film 14.25 - Opera Box 16.05 - Vjetar u leđa 16.55 - You Know My Name, američki film 18.25 - Papa je s vama, dokumentarni film 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Tribute to Ramones, snimka koncerta 21.05 - Harry Potter and Me, dok. film 22.00 - Po ure torture 22.30 - Spas 911 23.20 - Pregled programa za ponedjeljak | 10.10 - Mir i dobro 10.40 - Plodovi zemlje 11.30 - Željka Ogresta i gosti 12.25 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija 14.15 - Obiteljski vrtuljak 14.50 - Kolovoz, film 16.20 - Snaga želje 17.10 - Vijesti za gluhe 17.30 - Stažist 18.00 - Panorama 18.30 - TV izložba 18.45 - One su takve 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Glavni grad 20.50 - Vijesti 21.00 - Frasier 21.25 - Gorillas in the Mist, američki film 23.30 - Da, premijeru 00.00 - Zvezdane staze | 09.45 - Iz etnoarhive 10.15 - Glas domovine 11.15 - Alpe-Dunav-Jadran 11.45 - Latinica: Prisluskivanje 13.15 - Dvogled - etika, bioetika 14.20 - Jureći kući, film 15.50 - Vijesti za gluhe 16.00 - Snaga želje 17.00 - Da, premijeru 18.00 - Panorama 18.45 - One su takve 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Opet iznova 21.00 - Prijatelji 21.30 - Pravda za sve 00.00 - Da, premijeru |

| SRIJEDA 14. 5. | ČETVRTAK 15. 5. | HRT3 | HRT3 | HRT3 |
|--|--|---|--|---|
| HRT1 07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme 10.00 - Vijesti 10.10 - Predškolska nastava 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Glazbena umjetnost 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.05 - Iz jezične riznice 16.35 - Hugo, TV igra 17.00 - Bjelovar: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Bračka priča 18.15 - Savršeni svijet 18.50 - Upitnik, kviz 19.15 - LOTO 7/39 19.30 - Dnevnik 20.05 - Život sisavaca 21.00 - Poslovni klub 21.30 - Znakovi vremena 22.30 - Meridijan 16 23.25 - Kult., emisija o kulturi 00.20 - Vijesti 00.25 - Gilmoreice 01.35 - Ljudi ispod stubišta, američki film 03.15 - Nikita 04.00 - The Ballad of Little Jo, film | HRT1 07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme 10.00 - Vijesti 10.10 - Predškolska nastava 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Povijest 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.20 - Ptice, crtani film 16.30 - Jezikomjer 16.35 - Hugo, TV igra 17.00 - Rijeka: Obje strane 17.25 - INA-info 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Razglednice iz Malezije 18.15 - Trenutak spoznaje 18.50 - Upitnik, kviz 19.30 - Dnevnik 20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz 21.10 - Brisani prostor, politički magazin 22.00 - Pozivnica 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Vrijeme je za jazz 00.00 - Vijesti 00.10 - Ekipa za očevid 00.55 - Kafić »Uzdravlje« 01.20 - Moj život u ružičastom, belgijski film 03.10 - Always Outnumbered, TV film | ■Petak, 9. 5. 09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos 16.00 - SP u hokeju na ledu 18.00 - Barcelona: Košarkaška Euroliga - Final Four, pr. 22.25 - Sport danas 22.35 - Pravo vrijeme ■Subota, 10. 5. 15.20 - Hit-depo 16.50 - Košarka - PH: Split - Cibona, prijenos 18.50 - Sportski program 22.00 - Sport danas 22.15 - Art film: Kundun, američki film 00.20 - Jazz koncert ■Nedjelja, 11. 5. —.— - Magazin Lige prvaka —.— - SP u hokeju na ledu 18.30 - Sportski program 20.30 - Barcelona: Košarkaška Euroliga - Final Four, pr. 22.15 - Sport danas 22.30 - Nedjeljom u 2 | ■Ponedjeljak, 12. 5. 16.05 - Ciklus filmova Meryl Streep: Biti zaljubljen 18.00 - Ženskim rukopisom 18.30 - Glazbena emisija 19.00 - Planet Internet 19.30 - Nacionalni parkovi 20.10 - Petica 21.25 - Sport danas 21.30 - Centre Street 100 22.15 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija ■Utorak, 13. 5. 18.25 - Petica 19.40 - Magazin Lige prvaka 20.35 - Nogometna Liga prvaka - polufinale, prijenos 22.40 - Sport danas  22.50 - Glamour Cafe |  ■Srijeda, 14. 5. 09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos 17.40 - Nogometna Liga prvaka, snimka 19.30 - Nacionalni parkovi 20.15 - Nogometna Liga prvaka - emisija 20.35 - Nogometna Liga prvaka - polufinale, prijenos 22.50 - Sport danas ■Četvrtak, 15. 5. 09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos 17.40 - Nogometna Liga prvaka, snimka 19.30 - Nacionalni parkovi 20.00 - Moj život u ružičastom, belgijski film 21.30 - Sport danas |
| HRT2 11.05 - Govorimo o zdravlju 11.35 - Svijet poduzetništva 12.05 - Globalno sijelo 12.35 - Internacional 13.05 - Forum 14.20 - Jewell, američki film 16.00 - Snaga želje 17.00 - Da, premijeru 18.00 - Panorama 18.30 - TV izložba 18.45 - One su takve 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Gilmoreice 20.50 - Vijesti 21.05 - Nikita 21.50 - The Ballad of Little Jo, američki film 23.50 - Da, premijeru 00.20 - Zvezdane staze 01.05 - Pregled programa | HRT2 10.30 - Bračka priča 11.30 - Svemirski teatar 11.50 - Poslovni klub 12.20 - Znakovi vremena 13.10 - Rijeka: More 13.35 - Kult. 14.35 - Ježinci, britanski film 16.00 - Snaga želje 17.00 - Da, premijeru 17.30 - Kafić »Uzdravlje« 18.00 - Panorama 18.45 - One su takve 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Monsinor Renard 21.30 - Vijesti 21.45 - Ekipa za očevid 22.30 - Always Outnumbered, TV film 00.15 - Da, premijeru |  SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti: ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1420 din.) ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1988 din., a u jednom pravcu 1106 din.) ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30% POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA. VAŠ SUBOTICA-TRANS »KOSMOS« - SUBOTICA TELEFON: ++381 063/865-55-96 - Consalting - Financije - Vođenje poslovnih knjiga - Porezi | | |

Subotica nije na Balkanu

U prošlom broju »Hrvatske riječi«, u članku »Ljubav prema mališanima«, piše da je vrtić »Naša radost« iz Subotice najstarija predškolska ustanova na Balkanu. Htio bih samo da podsjetim kako se niti Subotica, niti Vojvodina ne nalaze na Balkanu, već su zemljopisno gledano, oduvijek pripadali Srednjoj Europi. U desetljećima koja su iza nas, mnogi su pokušavali da Vojvodinu »premjeste« na Balkan, kome ona ni povijesno ni kulturno nikada nije pripadala. Jasno je da su iza takovih pokušaja uvijek stajali nečiji politički interesi.

Josip S. Peko, Sombor



Mješavina različitih

Pojava ovog lista je dokaz da smo krenuli naprijed po pitanju tolerancije i međuljudskih odnosa i da, kao i u »carskim« vremenima, ova Vojvodina bude mješavina različitih i ravnopravnih nacionalnih grupa i konfesija. Ja se ne bojim i ne stidim, stanovnik sam Zemuna, a inače sam iz Odžaka. Zadnjih desetak godina sam tu, silom prilika. Nisam uspio otići van. Nadao sam se da su protjerivanja, rušenja crkvi i groblja, napadi, vrijeđanja i ostali produkti »crvenih i crnih« koalicija i kumova, prošlost. Pogotovo nakon ovih zadnjih mjesec dana. Ipak, razbijanje prozora na Evangelističkoj crkvi u Bačkoj Palanci, uz rušenje spomenika na groblju evangelista, kao i napad na Josipa Tikvickog, adventističkog pastora u Zrenjaninu, antimađarski letak na Telepu u Novom Sadu, nešto govore. Govore da moramo krenuti u borbu protiv ovog najprimitivnijeg vida ponašanja u društvu – nacionalne i vjerske netrpeljivosti. U protivnom, nemojmo tražiti da bude – u istoj grupi s Bavarskom, Tirolom, Alzasom, Češkom, Nizozemskom, već sa Tadžikistanom, Ruandom, Sudanom, Pakistanom, Alžirima.

Čovjek se zove Josip i drugačije vjeruje. Zbog toga je napadnut. Znamo zašto su bile »krive« crkve u Zemunu, Filipovu (B. Gračac), Hajfeldu i Mastortu (N. Kozarci). Zato što ljudi nisu bili spremni da žive s drugima i nisu htjeli da prihvate da je upravo to ono najljepše – različitost vjera i kultura. A ti ljudi svoju kulturu ne poznaju, a svoju vjeru nemaju, ukoliko vjera nije upaliti svijeću i prekrstiti se prije pijenja piva u krčmi. Vjera, bilo koja kršćanska, uči da je Bog tvorac svega i da je čovjek »kruna stvorenja«. Šest zapovijesti je od deset dato za čovjeka, za njegovo dobro. I tko ima pravo da nekog ponižava i napada zato što se zove Josip i što se drugačije

potpisuje.

U neznanju ljudi, prisvojivši samo ime neke vjere, čine zlo drugima, jer su sami iskompleksirani. Da bi se »dokazali«, oni će uglavnom napasti onoga tko nije u stanju da se brani. Bio to čovjek ili nadgrobni spomenik. To nisu uradili Vojvođani, ljudi koji poznaju svoju vjeru, a drugu poštuju, jer poštuju i samog Boga. To je djelo ljudi koji ovdje nisu dobrodošli, koji su sebe uvjerali da su ugroženi, pa izmišljaju »neprijatelje« – ljude, čovjeka, religiju, ideju, crkvu, nadgrobni spomenik. Kad bi sve za-trli, počeli bi sjeći budoše, jer ne rastu na Kozari i Dinari. A da bi uradili to što su uradili, moraju koristiti noć i alkohol. Kukavica ništa ne radi svjesno ili javno.

Ovo je Vojvodina. Muzika Balaševića, Zvonka Bogdana, Janike Balaža, tornjevi koji se iz zraka ne prepoznaju čiji su, niti nam na čelima piše tko smo. Žito ima jednu boju u ljeto, a jednu u jesen. Kiša pada svima. Subotica je primjer. Evropa se vidi kroz Suboticu. Evropa neće čekati da mi potpuno »zakopamo« prošlost, a Minhen, Beč, Budimpešta, Pariz, neće trpjeti da bilo tko ruši spomenike, širi govor mržnje i napada svećenike. A znamo kako je apostol Pavao kazao »nema tu Jevrejina ni Grka«, jer smo svi pred Bogom isti. Pozdrav redakciji »Hrvatske riječi«, koja otvara nove putove Vojvodini da živimo kao sav normalan svijet.

Neven Popović, Odžaci



Opreznije sa činjenicama i iznošenjem tvrdnji

Poštovani g. uredniče, Dopustite mi da Vam na početku ovog kratkog javljanja uputim najiskrenije čestitke na svemu što ste Vi i Vaši suradnici do sada uradili. Obradujem se svakom novom broju »Hrvatske riječi«, i čitam ga od prve do posljednje stranice. Dakle, visoko cijenim ono što radite... No, nisam mogla »odoljeti« da ne reagiram na nešto na što se »upecala« i »Hrvatska riječ«. Radi se o sljedećem.

Nisam previše iznenađena s nestručno urađenom *Pozivnicom Pučke casine* za koncert u povodu 50. obljetnice opere Dužijanca, koji je održan 20. travnja 2003. u subotičkoj Gradskoj kući. Na njihovu sam se nepismenost i aljkavost pomalo i navikla, a regiranja na to bilo je već na strani »Hrvatske riječi«.

Pa ipak, dopuštam si slobodu registrirati ovdje sljedeće. Ime čuvenog kompozitora, melografa, dirigenta tamburaških orkestra... nije kako je navedeno ženskog roda,

to jest nije pozvana gošća iz Zagreba *Julija Njikoš*, već je riječ o osobi muškog spola – pozvan je čovjek po imenu *Julije Njikoš*. To nije samo uvreda za ovoga maestra već se radi i o nekorektnom obavještanju javnosti. Drugo, obitelj Harkay Lendvay, koja je izvršila rekonstrukciju partitura prve i do sada jedine opere bunjevačkih Hrvata Dužijance ne zaslužuje da se u *Pozivnici* preimenuje u obitelj Markay-Lendvay. Treće, u *Pozivnici* je u biografskoj bilješci o dr. Josipu Andriću izostalo ono najvažnije za njega: da je bio šokački Hrvat, pripovjedač i glazbenik, te da je umro 1967., ali je zato navedeno nekoliko ne toliko značajnih momenata: da je bio suradnikom više novina, članom Hrvatskog glazbenog zavoda, predsjednik Hrvatskog tamburaškog orkestra »Zajec«... Osim toga, u *Pozivnici* ima puno i jezičkih pogrešaka. Navest ću tek one najveće – grad Osijek se ne piše kao u *Pozivnici* Osjek, ne kaže se »povodom« nego »u povodu«...

No, mene više čude greške koje su Vaši novinari nekritički iz tog predloška prenijeli, osobito ona o Juliji Njikoš koja je »govorila« i ona o obitelji Markay-Lendvay. Ujedno, Vaš je nepotpisani novinar u tekstu »Dužijanca, opera bunjevačkih Hrvata« (»Hrvatska riječ«, br. 14., od 2. svibnja 2003., str. 27) nešto još i pridodao: nije istina da je đurđinski župnik mr. Lazar Ivan Krmpotić sačinio rekonstrukciju partitura za ovu operu! To je apsolutna neistina, to je podcjenjivanje napora obitelji Harkay-Lendvay. Istodobno ste u broju 13. »Hrvatske riječi« (tekst »Opera Dužijanca ponovno u Subotici«, str. 15) točno naveli da je mr. Lazar Ivan Krmpotić pronašao di- onice ove opere na temelju kojih je obitelj Harkay-Lendvay rekonstruirala cijelu operu. Dakle, njegova je velika zasluga, ali mu ne treba zbog toga pripisivati i rezultate tuđeg rada. Stoga sam i ostala malo zbunjena, te se pitam da li Vi redovito čitate svoje novine!?

Budući da ste i Vi u »Hrvatskoj riječi« prenijeli nekoliko pogrešaka iz navedene *Pozivnice*, te napravili još nekoliko, bilo bi korektno javno se ispričati gospodinu Juliju Njikošu iz Zagreba, zatim obitelji Harkay-Lendvay, u smislu da se porekne tvrdnja da je mr. Lazar Ivan Krmpotić sačinio rekonstrukciju partitura za jedinu operu o životu bunjevačkih Hrvata – »Dužijancu«.

Ime i prezime poznato Uredništvu Greške su uvijek moguće. I zbog naših i zbog tuđih, ispričavamo se svima koji su se osjetili pogođeni objavljenim netočnostima.

Uredništvo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 800 dinara

☐ 1 godina = 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna u diskretnom pakiranju!

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara
1/2 = 3.600 dinara
1/4 = 2.000 dinara } + 20% p.p.

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara
1/2 = 3.000 dinara
1/4 = 1.700 dinara } + 20% p.p.

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara
1/2 = 1.800 dinara
1/3 = 1.300 dinara
1/6 = 700 dinara
1/12 = 450 dinara } + 20% p.p.

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA *agencija*

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200%

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNINA
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**



VETERINARSKI
ZAVOD
"SUBOTICA" a.d.
24106 Subotica
Beogradski put 123
Tel.: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

VETCAN
kompletna
hrana
za pse



SMJEŠA N
SMJEŠA PS-1
SMJEŠA PS-3
SMJEŠA
PSB-FINIŠER
SMJEŠA
PSB-STARTER



SMJEŠA
SMJEŠA
SMJEŠA
FAVORIT
STARTER
ZA PRASAD
GROVER
ZA PRASAD

KD
TS-1
TS-2
P



PREMIXI I SUPERI

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024 561 533
agria@suonline.net

